శ్రీ

స్యమంతకోపాఖ్యానము.

ఇది,

శ్రీమత్కవితాచతుర తురగా వెంకయామరవాది

రామయోభయ కవిప్రణీతంబై

దేశోపకారి పత్రికాధిపతులగు,

సత్తిరాజు - సీతారామయ్యగారిచే

సకలసుకవిజన హృదయాహ్లాదకరంబుగ

ఏలూరు

దామరాజు-శివరామయ్యగారి

శ్రీమత్త్రిపురసుందరీముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపించి ప్రచురింపంబడియె.

కాపీరైట్ రిజిస్టర్.

౧౮౯౩-సం॥

వెల అణాలు ౨—౬—౦

శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్తయేనమః.

---:o:---

సీ॥ ఏభవ్యలావణ్యశోభావితానంబు - తానంబుజాంబకుదర్ప మార్చు । నేపుణ్యచారిత్రపుహృద్యాపదానంబు-దానంబుసల్పు ఘోరైన రాశి । యేమేటిసతతబుధేభ్యసన్మానంబు-మానంబుఁబాపుదుర్మనుజ తతికి । నేయోగ్యకుశలదాయియశోవిగానంబు- గానంబు సేయులోక ప్రతాన । మతఁడుపార్వతీశ్వరావదాతచ్ఛద । మానసాయితాత్మ మాననుండు । తేజరిల్లుసత్తిరాజుసీతారామ । యాభిదానమంత్రియ నఘతంత్రి॥

ఆ॥గీ॥ సుజనుడతడు త్రిపురసుందరీముద్రాక్షరాలయంబునందు నచ్చుగూర్చి । మాననీయమీస్యమంతకోదంతప్ర । బంధమును యందు ప్రచురపరచె॥

అమరవాది-రామయ్య.

ఏతద్గ్రంథకర్త లీగ్రంథస్వాతంత్ర్యమును మాకొసగివైచిరి గనుక గవర్నమెంటువారి కాపీరైటుచట్టప్రకారము మాచే కాపీరైటు చేయించుకోబడినది.

౧-౨-౯-౯౩ } ఏలూరు.

26087
25.3.23

ఇట్లు,
సత్తిరాజు-సీతారామయ్య.

శుద్ధపత్రిక.

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
౧	౨	భక్రైణ	భక్త్రైణ
...	...	గ్రహారంతర	గ్రహాంతర
...	౧౭	రేఖానాసల్	రేఖానాసలు
౨	౬	దయిర్యా	ధైర్యా
...	౧౦	స్తిరతర	స్థిరతర
...	౧౧	రాందో	రాంధో
...	౧౯	కొరకయి	కొరకై
...	౨౨	భట్న	భట్టు
...	౨౯	పాికృతి	పాికృతి
...	౯	శ్యమంత	స్యమంత
...	౧౧	పాిత	వాిత
...	...	భృతి	భృతీ
...	౧౪	శార్వరి	శార్వరీ
...	౧౭	యున్నదదియు	యున్నదియు
౪	౨	లెవరోయంచున్	లెవ రౌకో యనుచున్
...	౮	వాసంబటు	వాసంబుబు
...	౭	గోత్రాత్మభవాధిపాంఘ్రి	గోత్రాత్మభవాధిపాంఘ్రి
...	౧౫	తదిష్ట	తదిద్ధ
...	౧౭	థాముదు	థాముడు
...	౨౧	గానికడవ	గాకకడమ
౫	౨	గాడేయనుచున్	గాదేయనుచున్
...	౩	అరుడాడు	అరుగుడెండు
...	౫	బాలెమర్త్యగాి	బాలెమర్త్యగ్ర
...	౧౪	మన్ననని	వర్యుండు
...	౧౬	ననఘు	ననఘ
...	౧౯	సఖుడు	సఖుని
...	౨౨	చాతుర్యమెయి	చాతుర్యామేయు
౬	౨౪	దైవుడైసోమేశ్వర	దేవుడైనసోమేశ్వర
...	౨	అనఘోష్టనిషదంజన	అనఘోపనిషదంజన
...	౬	పాిడులై	పాిధులై
...	౯	లెనకారు	వినకారు
...	౨౩	కందర్పాతి	కందర్పారాతి
...	౨	యాంబిధానులు	యాంభిదానులు
...	౬	కులాహాజ	కులాహ్లాద్యన్నయాచార
...	౧౦	దర్శితోరు	ధర్షితోరు
...	౧౯	దృగ్వరయ	దృగ్వారయ

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
...	౨౪	నిత్యవతా	నిత్యవ్రతా
...	౨౯	తత్త్యు ప్రేతు	తత్త్యుపేతు
...	౯	బాలంబొల్చి	చాలంబొల్చి
౭	౧౧	శాంబక్రీ	శాంబరీ
...	౧౪	కీ ర్తిదే	కీ ర్తదే
...	౨౩	కంకులమంచె	కంకులమండే
...	౨	నాయసుక్	నాయమక్
౯	౬	గాత్రిరె	గాత్రిలె
...	౨౯	అతని	ఆతని
...	౨౭	యెవ్వాని యోచనంబు	యెవనిఆలోచనంబు
౧౦	౧౨	వశంపద	వశంవద
౧౧	౨౨	పూర్ధయితేయ	పూ ర్ద్రై చేయ
...	౪	శ్య	స్య
౧౨	౨౮	ధామంబు	కామంబు
...	౧౦	శ్యమంతకాఖ్య	స్యమంత
౧౩	౧౧	గోపాలాధ్యాత్మ	గోపాలాద్యాత్మ
...	౧౮	కట్టిమాంబాలు	కట్టిమలుబులు
...	౨౧	శేఖేయసాల	ఖేయసాల
...	౧౯	హారమయా	హీరమయా
...	౨౬	జంతురాసులు	జంతురాశులు
౧౪	౨౭	దేవనందనవసుదేవ	దేవనందనుతవ్వసుదేవ
...	౨౯	ద్వివిధప్రశంబ	ద్వివిధప్రశంబ
...	౯	కాదేశంబున	కావేషశంబున
...	౨౦	పారాయణుడయి	పారాయణుడై
౧౮	౧౩	విహ్యతీభ	విహృతీభ
౧౯	౧౯	రామకయింకర్య	రామకైంకర్య
౨౦	౩	తత్ద్వాదితానఘ్యక్	తత్ప్వాదితరంబైనస్యమంతమక్
౨౧	౩	రామహాషణి	రామహర్షణి
౨౨	౮	శాత్యధిక	శాత్య్యధిక
...	...	త్షుపిత	తుపిత
...	౧౩	సునంభయమంతకుక్	దంతంతకుక్
౨౩	౭	చారుశ్చమంతకాంతు	చారుతరస్యమంతరుచి
...	౨౭	నిశ్చయయుగక్	నిశ్చయంబుగక్
...	౧౮	చెలిసి	చెలిసె
...	౬	నాతకాసంసదవన	నాస్తిసంసదవన
౨౪	౩౦	దద్విజాతియా	దాద్విజాతియా

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
౨౬	౧౦	రాగంబున	రాగంబునన్
...	౧౬	ప్రతిత	వ్రతతి
...	౧౨	యొక్కెడ	యెక్కెడ
౨౮	౧౧	యాతని	ఝాతని
౨౯	౧౧	రువడిచేయుడము	బరువడిచేయుదుము
...	౫	ముఖయిక	ముఖైక
...	౧౯	రాగోట్మక	రాగోల్మక
...	౨౬	ద్విశీషైణనముల్	ద్విశీపైణణముల్
౩౧	౨	లత్రాంత	లతాంతా
...	౧౪	శకవ్రజము	మశకవ్రజము
...	౧౯	గృహ	గుహ
...	...	యెచటన్	ఋచటన్
౩౨	౯	జడిన	సెడిన
...	౨౪	కముద	కుముద
౩౩	౪	సౌరుభ	సౌరభ
...	౬	మించు	వించు
...	౧౦	వరశమంతంబున్	సస్యమంతంబున్
...	౧౨	శ్యమంతక	స్యమంతక
...	౩౦	ఘనాఘనబ్యూత	ఘనాఘనచ్యుత
౩౫	౯	భాయిరవ	భైరవ
...	౧౦	జ్యోరుహ	జ్యారుహ
...	౧౩	టోపులయి	టోపులై
...	౨౯	నిక్కముఖిలా	నిక్కముఖిలా
...	౯	గ్రహహాళి	గ్రహపాళి
...	౨౨	స్యూతాంత్రబో	స్యూతాంత్రమో
...	౨౫	భాస్వత్వర్ష సంబట్లు	భాస్వత్సర్ష సంబళ్లు
...	౨౯	రభ్యుద్రదనాగ్ర	ప్రారజ్యద్రదనాగ్ర
...	౩౦	ప్రాణాశుగాధీశ్వరా	ప్రాణాశుగాహీశ్వరా
౩౬	౩	ముహుముష్మక్ష్వే	ముహుర్ముహుక్ష్వేడ
...	౬	మచ్చయయిసత్వభూ	మిచ్చయైసర్వభూ
౩౮	౩	సమాక	సమీక
...	౫	గంవలయు	గువలయ
...	౬	నీరజ	నీడజ
...	౮	సమీరవారికా	సమీరవారకా
...	౧౫	పాంథద్విద్వ్యాప	పాంథద్విడ్వ్యాప
...	...	కిరీటుకైకాలోక	కిరీటకటుకైకాలోక

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
౩౯	౧	ధురాప్రద్ధృశ	ధురావృద్ధృశ
...	౧౧	మచ్ఛ్రిపోంతర	మచ్ఛ్రివోంతర
౪౦	౨	బంప్రవై	జంపులయి
...	౪	ప్రభల	ప్రభలు
...	౧౩	మందర	మందుర
...	౨౫	సయికత	సైకత
౪౫	౬	భర్తి	భక్తి
...	౧౧	రతులేసగ	రుతులేసగ
...	౧౩	గుంజణామంబు	గుంజణామంజు
...	౧౬	మానిల్పుపేత	మానిన్యుపేత
...	౧౮	జనములుగ్రీవృలై	జనములుద్రివృలయి
...	౨౩	కృషణడంగనతో	కృష్ణుండంగనతో
...	౨౪	భటుల్	భట్లు
౪౬	౮	నిజలేశ్యమునకు	నిజవెశ్మమునక
...	౧౩	గతాసవయి	గతాసులై
...	౧౪	భృత్సతతి	భృత్యతతి
...	౧౬	నగ్గింపధీరమణీ	నగ్గింపదీరమణీ
౪౮	౧	పరులకు	పరులకు
...	౩	వృష్టి	వృష్ణి
...	౮౨	ఋతుమకులా	ఋతుకులా
...	౨౮	పూహింపంగవేకూ	వ్రూహింపంగలేకూరకా
...	౨౭	తదియామముణ	తదియ్యాఘమున్
౪౭	౩	దైతేయాసయిరించు	దైతేయాదిసైరించు
...	౫	బ్రతుకటు	బ్రతుకబ్బటు
౩౯	౧౩	వచించిదీనతణ	వచించెదనతన్
...	౧౬	మనోహరోపార	మనోహరాపార
	౨౫	క్వణనీ	క్వణన
౫౦	౩	సువరణ	సవర్ణ
	౩౦	కంకణార్మికల్	కంకణోర్మికలు
౫౨	౩౦	నాగల్	నాగలు
౫౩	౬	పాదద్వయంబట్టి	పాదద్వయింబట్టి
	౨౪	పరికరలిత	పరిక్లీలత
౫౪	౧౯	గయికోని	సైకొని
...	౨౩	వెల్వడి	వెల్వడే
౫౫	౫	యెల్లగంపు	యెల్లదండు
...	౯	పాదోనిధాన	పాథోనిధాన

౨౦౦౭౬ ౨౫.౩.'౫౩

శ్రీరస్తు.

శమంతకోదంతము.

శా॥ శ్రీసత్యాఖ్యలతాశ్రితాంగదివిజోర్వీజప్రవాళస్మర। ప్రాసచ్చా
చు జటాభస్త్రైణధరుగోరంటాగ్రసారంతర। ప్రాసాద స్థితువాసిరెడ్డికులభూ
రామయ్య హృద్వర్తనుఁ। శ్రీసోమేశ్వరదేవుఁగొల్చెదనతక్షేమంకరుఁ శంక
రుఁ॥ ౧॥ సీ॥ మేరామగిరిరాట్కుమారి యాఁటెరిగించునలఘునితంబబింబాను
కలన। నేదేవిజలజాక్షుసోదరి యాఁటదానెరపు పద్మోపమనేత్రగరిమ। నే
రాజవదనగజారివాహన యాఁటప్రకటించు మధ్యమభవ్యలీల। నేతన్విగజవక్త్రు
మాతయాఁటనిరూపణమొనర్చు నూరుకాండప్రశస్తి। నట్టిశ్రీవాసిరెడ్డి రామ
య్యమాన। సాంబుజాలంబచికుర రోలంబరక్షి। తత్శ్రితకదంబవసితకదంబగ
మన। హసితకాదంబ జగదంబనంబగొల్తు॥ ౨॥ ఉ॥ శ్రీరుచిరంపుచన్నఁగవ చెం
దిర మంచమురంబునందు జె। ల్వారగలోకపాలనగ తాంతరరాగఝురంబుపై
కిబొం। గారెననంగదివ్య జటిలాళికిగన్పడు శౌరిమత్కృతి। ప్రేరణకార్యభిష్ట
కరుప్రేమ భజించెదనీప్సితాప్తికిన్॥ ౩॥ చ॥ సతతముమాకభీష్టశుభసంపద
లీవుతలోకమాతవాః। పతితనుజాతచక్రధరభాస్వదురచ్ఛలపీఠికాంతర।
స్థితిసముపేతనిర్జర సతీజనదాస్యసమేతలేశమా। త్రతరకృపాకటాక్షధనదత్స
కలాశ్రితజాతబేరిమిన్॥ ౪॥ ఉ॥ చేతులుమోడ్చి మ్రొక్కెదవిశేషత రాయువు
గోరివారిధు। ట్యూతికిభక్తకల్మష కరోరధరాధరపాకభిద్భుజా। హేతికిసర్వ
లోకచయసృష్టిసముద్యమనైపుణీతత। ఖ్యాతికిపాదనమ్రవివిధామరజాతి
కిహంసవీతికిన్॥ ౫॥ సీ॥ జలదంబుకైశ్యంబుచంద్రరేఖానొసల్ చంచరీకావళిస
రసదృష్టి। మదనదర్పణము సద్వదనముబింబమధరము మౌక్తికమాలదంతపం
క్తి। కౌముదిహాసంబుగళమంబుజముఠోమపాళి యుత్పలమాలవసుమతికటి।
భద్రకరంబులు భవ్యతరోరువుల్ సరసిజంబులు విభాస్వరపదములు। గానఖి
లవృత్తమయదేహమైనిజేశ్వ। రాస్యవిభవోజ్జ్వలరసనాగ్రపీఠ। మందుగొల్వు
న్న శ్రీశతానందురాణి। వాణివిహరించుగా తనవాఙ్మయసరణి॥ ౬॥ ఉ॥ చామ

రకర్ణుభక్తకలుష శ్వసనాశిమనేత్రకర్ణును। ద్దామకరాగ్ర పూతకరణద్దైవ
సరిద్ఘటితార్ణవార్ణునా। నామిళదంత్తరాయ మిషనాగసుషనుఁ సువనఁవ
నుఁవి। ద్వ్యామహీమాంభి పూర్ణుసతతంబుభజింతునభీష్టసిద్ధికిఁ॥ ౭॥ సీ॥ నిజ
హేతువీర్యమగ్ని యదాల్పలేడద్వ్యో నితనితేజంబునకెవ్వడీడు తనవిపిన్ననా
డె ధాతనతప్పుబట్టె నీదారకళాప్రౌఢికిదారయవండు। శరఘాతమునగ్రాం
చశైలంబె భేదించెనిమ్మోటి ధయిర్యానకెద్దియుద్ది। యాత్మాకృతికిమన్మథా
నుజలేమోహమెనసిరీతని కాంతికెవడుమాద్రి। యనుచునిఖిలసుపర్వులేయనఘు
నెంతు। రట్టియతిశూరునతుల విద్యావిహారు నసమధీయశుభాకారునఘవిదూ
రు। హరుకుమారుకుమారుమదాత్మదలతు॥ ౮॥ స్రగ్ధర॥ జేజే యంచుఁ భజింతుఁ
స్త్రీరతరశుభసంసిద్ధికై స్వోదయోద్భా। రాజద్వీరోగ్రరౌద్రుఁ రసరుహానయ
నబ్రంహ్మముఖ్యాధ్వరాంధో। వ్యాజీఘాతోరుదక్షాధ్వరపరికరవిద్వం సనప్రీ
తరుద్రుఁ। భ్రాజచ్ఛక్తామరద్రుఁ ప్రధనజయరమాభద్రుశ్రీవీరభద్రున్॥ ౯॥
సీ॥ స్వహరితమస్థితి వరలించ్చె నెవ్వాడు కమలాప్తకబళనోద్గమనగరిమ। నాత్మ
ప్లవంగనాయక తనెవ్వడు తెల్పెతటినీమనోహరోత్తరణపటిమ। నిజమహానగచ
రనియమంబు నెవ్వాడుప్రచురించె దైత్యగోత్రహరణమున। తనసదాగతివి
భూత్తమత నెవ్వడు నూపెనవనిజాకు శలాన్వితాగమమున। నట్టిధీమంతుబల
వంతునధికశాంతు। నమితదాంతు కృపాస్వాంతు నహితహంతు సుగుణవం
తుయశోవంతు సుకృతవంతు। భాగ్యవంతు హనూమంతుబ్రస్తుతింతు॥ ౧౦॥
మ॥ ప్రణుతింతుంజతురోక్తిసిద్ధికొరకయి ప్రాచేతసుంబాదరా। యణుశ్రీహ
ర్షుని కాళిదాసుజయదేవాఖ్యుఁ మయూరార్యుబిల్హణుమాఘుఁ భవభూతి
భారవిసుబంధాభిఖ్యుసౌమిల్లిమ। ల్హణుగీర్వాణకవీంద్రులఁ వివిధవిద్యా
ప్రౌఢిమాసాంద్రులఁ॥ ౧౧॥ ఉ॥ నన్నయభట్టుదిక్కహవినాచనసోమునల్లసా
నిపె। ద్దన్నహళక్కిభాస్కరుని తమ్మనతిమ్మన శంబుదాసుభీ। మన్ననురా
మకృష్ణకవిమల్లన సూరనపోతరాజునా। త్మన్నుతియింతుమత్కృతి సమాప్తి
కినాంధ్రికవిత్వధుర్యులఁ॥ ౧౨॥ ఉ॥ కూరుపలేరుగాని మదిగొంకిసుమంతయు
లేకదుష్కవుల్। దారిదితప్పటంచు నలదాతలకుఁ విరసత్వమాత్మనై। వా
రగసారె బక్కదురు బల్కిననేమిచమత్క్రియాపరి। పాకరతనొప్పుకబ్బ
మురసజ్ఞులహాయయనిమెచ్చకుందురే॥ ౧౩॥ చ॥ కవివిధుతాపశబ్దబలిగాంచుచు
ప్రాకృతిసత్పదార్థశా। ర్వవరజరత్పశుక్షు తనవామిషఖండములేకదృష్టిను। త్స
వమునగాంచు సజ్జనమదల్చిన కావనిబర్బుచుర్విగా। కవులవలెఁ బ్రవర్తిలెడు

కాకవులఁ గణుతింపనేటికిఁ॥ ౧౪॥ వ॥ అని యిష్టదేవతానమస్కరణంబును
సుకవినివహబహూకరణంబును కుకవిప్రకరనిరాకరణంబునుం జేసి యస్మదీయ
హృదయాంబుజంబున బురాతనకృతసుకృతవాసనా విశేషంబున లభించినకవి
త్వప్రాజ్యసాంప్రాజ్యంబునకనుపూజ్యంబగు భాగవదకల్పకథాకల్పనంబు కం
కై ఫలం బెద్దియని తద్దయు నూహించి తదుత్సాహకుతూహలదోహల ప్రాం
చితుండనై పాంచజన్యధరపరమగుణ మణిసంచయప్రపంచవర్ణ నాకవర్ణ
నోత్కంఠితోదారసూరివరాదరణీయంబుగా సనాతనవినూతన మహాకవిగ్రా
మణిసమూహానుగ్రహంబున జతురవచనరచనానుబంధబంధురంబగు నొక్క
ప్రబంధంబు శమంతకోదంతాఖ్య నొనరింపంబూనియున్న సమయంబున॥
౧౫॥ సీ॥ నిరతక్షమాధురంధరమారుతాహారహారపాదాబ్జ భృంగాయితా
త్ము। డవిరతసత్యప్రతాపదేశారామరామపరభృతి కృతామలోక్తి। శైవప్ర
రాణాది సత్కథాకాసారసార మరాళితోదారబుద్ధి। గురుబుధాలాపకంధ
రని నాదాభోగభోగాశనోత్తమిభూతచిత్తు । డెవ్వఁడట్టిజగద్విదితైకవాసి।
రెడ్డివంశాంబునిధి శార్వరివిభుండు। వీరయపితృవ్యుఁడైయ్యాంధుకూరివాసి। రా
మయాభిఖ్యుఁడాత్మాంతరంగమందు॥ ౧౬॥ క॥ క్షితిరుహముఖ్యాఖిల సంతతి
నాకులభించ్చెగాని తత్సంతతివి। శ్రుతిమూలంబగుకృతిసం। తతిచూడాభూ
షణంబాదవదవ్యోగదా॥ ౧౭॥ క॥ కవికిష్టార్థములిడపా । ర్థివుఁడఁగానైతినె
ట్లుకృతిసేకురునై । నవిచారం జేమిటికిఁ। శివునికరుణయున్న దదియు జేకుర
కున్నే॥ ౧౮॥ గీ॥ కృతిరచింపదగినకృతమతులెవ్వరో యెరుగదగుమదీయహి
తునివలన। ననుచుదతుకతూహలాయత్తవృత్తివి। స్పర్ధకుప్పమునకు వడిగవ
చ్చి॥ ౧౯॥ చ॥ విధిసవనాగ్నినెద్ది ప్రభవించెతదంబు జసంభవాజ్ఞచే। పృథు
నృపకీర్తిసంస్తుతికి నెద్ధిధరిత్రికివచ్చెనట్టి మాగధకులమందుబుట్టినజగద్విదితుఁ
సరికొండమందిరా।ఖ్యుధృతియుతుఁ మదీయహితుకోటమరాజును గాంచియిట్ల
నుఁ॥ ౨౦॥ కృతమతివినాకనారత।హితుడవరసి చెప్పుమయ్యకృతిజెప్పింపన్।గు
తుకమొదవెనదినాకే। గతిజేనువునెవరు కావ్యఘుటనాచతురుల్॥ ౨౧॥ మ॥ అన
నానందముజెంది వందియనునయ్యా పైడికిఁ రత్నము ప్పినయట్లయ్యోభవత్కృ
తోడు వరభృద్వోశ్మ ప్రతిష్ఠాదిశో।భనసంత్రాన శిరోవతంసమయితప్ర ఖ్యా
తికాధారమై। యెనయంజాలుకృతి స్వహించుటయసౌఖ్యమెందు సౌభాగ్య
ముఁ॥ ౨౨॥ గీ॥ వాశిరెడ్యన్వయమునసుద్భవమునొంది। సకలబుధవర్యసంస్త
వ్యచర్యుడవయి।నట్టిధన్యాత్ముసకునీకునాత్మకులప। విత్రముగభవ్యకృతిని జెప్పిం

పబోలు॥ ౨౩॥ క॥ నీయభిలాషముసఫలము। సేయంగలయట్టిసుకవిశేఖరులెవ।
రోయంచునించుకమన। స్త్రోయజమున నరసిమరలవోడ్త్రోనని మెఱ॥ ౨౪॥క॥ధర
నమరవాదిరామయ। తురగావెంకయ్య సాటిదొరయఁగలకవీ। శ్వరులగనలేము
వారల। కరుణఁబడయుదేనినీకుకబ్బంబబ్బుఱ॥ ౨౫॥ మ॥ చనియాప్రాజ్ఞులవేడుకొ
మ్మనిసహర్షంబంది మేనొంటిబో। యునసెట్లానాతదీయదర్శనము జేయింపంగ
రమ్మంచున। య్యనఘున్వ్వందికులీను దోడుకొనితానక్కామ్మటీడస్మదీ। యనివా
సంబటు యుల్లసిల్లుమును గోడస్వీటికిఁ గ్రన్ననఁ॥ ౨౬॥ మ॥ అనురాగంబున నే
గుదెంచిహితుఁడౌ నవ్వందిమూలంబుగా। ననుగోత్రాత్మభవాధిపాంఘ్రిభ
జనానందుఁ హనూమత్కృపా।భిసవోద్భూతకవిత్వలాభుఁదురగా వెంకయ్యనా
ముఁ సుధీం। ద్రనితాంతప్రియదప్రబంధరచనుఁ దర్శించిసద్భక్తితోఁ॥ ౨౭॥ఉ॥
చేతులుమోడ్చిదండమిడి సేమములారసి పల్కెనోసుధీ। నేతభవత్ప్రభావము
మనీషులుదెల్పఁగ వింటిమిమ్మువి। ఖ్యాతిగఁగంటినేడు ముదితాత్ముఁడనైతిసమస్త
సద్గుణ। శ్రీతమకొక్కవిన్నపముజేతుఁగృపామతి చిత్తగింపుడీ॥ ౨౮॥ఉ॥ ఘ్మారు
హవాపికాప్రభృతి సంతతులెల్ల లభించెతచ్ఛుభో। దారనిదానమైన కృతిసం।
తతిమాత్రము దక్కనోగుణో। దారతదిష్టసంతతి వతంసముమీకృపచేతగా
నిచేకూరదు కానమాకునదిగూర్చి ధన్యునిజేయుడీదయఁ॥ ౨౯॥ సీ॥ తరళం
బులేనిముక్తాదామకము మాడికబికములేని విలాసవిపినమువలె। నమృతధా
ముడులేని యామినిచందాన చంచలాలతలేనిజలదమట్లు। జాలపాదములేనిజల
జాకరముబోలె వాసనలేనిపుష్పంబుకరణి। సౌధరాజములేని సాలంబువైఖరి
నలినబంధుడులేని నభముభంగి। కవివరుడులేని ప్రభునోలగంబులీల। గాదెస
ద్గ్రంధమేర్పాటుగానికడమ। సకలసంతాననివహంబుసంఘటిలుట। కృపను
మాకట్టికొరతమాయింపవలయు॥ ౩౦॥ ఉ॥ క్షోణివిభుండగాననుచు జుల్కన
జూడకుడయ్యనన్నుమ। త్ప్రాణసుతాలయాదివి విధస్వముదేవరవారిదంచు
న। క్షీణధృతిఁ మదాత్మగృపగీలొనబల్కినకమ్మటీసివా। క్షోణికిసాహసం
బున కరీణతరాద్భుత మందినామదిఁ॥ ౩౧॥ ఉ॥ ఈనరవర్యుడార్యభజనైకప
రుండు పరోపకారసం। ధానియువాసికెక్కభి జనప్రభవుండునగణ్యపుణ్యాచ
ర్యానిరతాత్ముడట్లగుట నస్మదనుగ్రహపాత్రుడంచునేం। తేనియుతన్మనోరథ
ముదీర్ప నొడంబడియిట్లుబల్కితిఁ॥ ౩౨॥ గీ॥ తలపసరసప్రబంధసందర్భము
నకు। చతురుడస్మత్సఖుండుమత్స దృశుడమర। వాదిరామయగారునీవాంఛ నే
ను। నాకవిగ్రామణియు దీర్తుమనిననలరి॥ ౩౩॥ క॥ ధరమీరిరువురుసమకావ్య

రసోజ్జ్వలులనుచు వఁడివరుడనివెఱసీ। రిరువురునస్మదభీష్టము। కరుణందీర్చి టశుభంబుగాఁ జేయనుచుఁ॥ ౩౪॥ క॥ విదితసుకృతోద్యమవిశా। రదుఁడగునవ్వాశిరెడ్డిరామయసనుఁదెం। చుదమాకవివరుకడకీ। ముదయఁ నాతోసరగనరుదెంచనగఁ॥ ౩౫॥ అ॥ గీ॥ నిరతినేనువందివరుడుకోటయురాజుకమ్మటీని వెంటఁగద లివేగ। నస్మదావ్రువాసమగు బాలెమర్త్యగ్రా। హారరాజమునకు నరుగుదెంచి॥ ౩౬॥ సీ॥ అమలకళానుభావముచేత నెవ్వాఁడు కువలయాహ్లాదంబుఁ గుదురుకొల్పు। సన్మార్గవర్తన శాలియై యెవ్వాఁడు ప్రబలతమస్సంహరణమొనర్చు। నాలోకమాత్రసమారూఢి నెవ్వాఁడు సకలారిహృద్భీతిసంఘటించు। బహుళీవసుత్యాగనుహిమ చేనెవ్వాఁడు సంశ్రితవిబుధసంచయముమనుపు। నట్టిద్విజరాజుమత్సహాధ్యాయినమరవాది రామయకవిచంద్రుభాగ్యసాంద్రు। ద్రౌపదీపరిణయము హాగ్రంధకర్త। దనరగనిమన్నెమేటి ప్రార్థనముదెలిపి॥ ౩౭॥

క॥ చనుదెంచుమీరుమాతో। నని వేడితదగ్రహారికా గ్రణిసిందో। ట్టొని కృతిరతితోనిం। పెనయగనయ్యెందుకూరికేతేరంగఁ॥ ౩౮॥ గీ॥ ఆత్మగేహమున కునకిట్టమ్మమన్ననని। మమ్ముదోడుకొనిముదమ్మునజని। యర్హపీఠములను ఖాసీనులనొనర్చి। యసదృశానురాగమతిశయిల్ల॥ ౩౯॥ సీ॥ తనపెదతండ్రినం దననందనుండగునసఘు। ప్రచారిసుబ్బయ్యగారి। దనతాతగారిపౌత్రుసిపౌత్రుడగుసంవిదవధానుపెదవీరయాభిధాను। దనయగ్రభవునగ్రతనయును దారమత్యభిరాముచిన్నవీరయ్యనాము। దనకూర్మిమిత్రుతద్గ్రామణిగ్రామణినలబెహరా వెంకటయాఖ్యమంత్రి। దనసఖుడుచేవబసవయ్యధన్యనాది। వివిధహితబంధు జనముఁరావించిప్రేమ। దనయభిప్రాయమెరిగించి తదనుమతిని, బడసిమాతోడనిట్లనిపలికెభక్తి॥ ౪౦॥ క॥ మామకభాగ్యమునబుధగ్రామణ్యభినందనీయ కవితాచాతు। ర్యామెయియులబ్బి తిరహొయ్యత్నమతోకట హాలంబుసఫలంబయ్యెఁ॥ ౪౧॥ గీ॥ మీరలస్మన్ని యోగంబుచేరచించు। కృతినిగోరంటవాసిమదిష్ట దేవుడైనసోమేశ్వరస్వామికంకితంబు। జేయుడయ్యకృతార్థత సేకురంగా॥ ౪౨॥

వ॥ అనికర్పూరతాంబూలజాంబూనదాభరణాదిప్రదానంబుల మమ్మునసత్కరించినహర్షోత్కర్షతరంగితహృదంతరంగులమైనేను నుమదీయసఖుండగునమరవాదిరామయ్యకవీంద్రుండును ప్రబంధనిర్మాణంబునకు ప్రక్రమించితిమి తదాదికారణంబునుకృతి తిలకాయమానంబునగు నేతద్భవ్యకావ్యకల్పనాప్రేరణకరుండగు వాశిరెడ్డిరామయ వంశావతారంబ భివర్ణించెద మెట్లనిన॥

సీ॥ ౪౩॥ సారతరంగిణీ సంభవస్థానంబు బలిపుణ్యజనశిరః పద్మరాగ। మలఘు

గయాసముజ్జ్వలమహీశ్వర ఫణాధృతమణీ తతఘృణీద్విగుణితంబు। సనకాదిము
ని మనస్సౌధప్రదీపంబు లక్ష్మీకరాబ్జోపలాలితంబు। ననఘోష్టనిషదంజనా
లోక్యనిధివిభాస్వర వికుంఠతమాభాగ్యముద్ర। మైబరగునెద్దియట్టి కంజాక్షు
పాద। మందుదయమయ్యెభూర్గణప్రాణ్యవనము। భూరిబాంసవపైకశృంగా
రవనము। సుకృతభూదేవభజనమున్యూప్రజనము॥ ౧౧॥ శా॥ ఆవనదంబునకొం
దరు గ్రతరశౌర్యప్రౌఢులై స్వాంచితా। జ్ఞావనదంబుననొప్పుకమ్మ వసుధాచ
క్రంబునన్ భూరిసంధావ్యత్తింబరిపంధిసంఘములచేతన్ ప్రోముగాజేసిమె
త్తేవర్గిల్లిరికమ్మ వారననకుంతీభూతభవ్యప్రధన్॥ ౧౫॥ ఉ॥ ఇమ్మహి కమ్మవా
రిగణియింపగనద్భుతశీలురందులో। కమ్మనికీర్తిచేతలెనకారువహించిరి వా
శిరెడ్డివం। శమ్మునబుట్టినట్టి నెరజాణలువారలత్యాగముగ్రశౌ। ర్యమ్మునుసా
హసమ్మునుమహావిభవమ్మునుతింపబోలునే॥ ౧౬॥ సీ॥ గిరిజామనోహరాంఘ్రి
పయోజమదచంచరీకదాత్ములువాశిరెడ్డివారు। వివిధవనీపకనివహసారంగ
వారిధరమూర్తులువాశిరెడ్డివారు। గంధాంధపరిపంధిసింధురకేసరీకృతవిక్రము
లువాశిరెడ్డివారు। సజ్జనాపద్ఘోరసాగరో ర్వాయితారిణ సత్త్వులువాశిరెడ్డి
వారు। ధృతిజితసుమేరువులు। వాశిరెడ్డివారు। కృతిసదాసన్నుతులు వాశిరెడ్డి
వారు। వారిలోభూపతులుకొందరైరితకుల-। నరులలోకీర్తిగనినాడునాగినీడు॥
౧౭॥ చ॥ పరులవచోనుభావముసభాస్థలినించుకసాగనీడుని। ర్భరనిజసంశ్రితా
ళికివిపద్దశలెన్నడుమూగనీదుగ్ర, చ్చరగనధర్మవర్తనములాత్మ పురస్థలినా
గనీడుద, బ్బరలకులోగ నీడుతనభావ మజస్రమునాగి నీడిలన్॥ ౧౮॥
క॥ ఆనాగినీడుగనియెన్। దానందనులన్ గురప్పనాయుడువెంకట-। య్యానూ
నాఖ్యులనిజకుల। భూనాయకదత్తబిరుదపుంఖితయశులన్॥ ౧౯॥ క॥ అందగ్ర
జుండుజనదృక్సందోహానంద కరణసంపదలన్ సొం। పొందెన్ గురప్పనాయు
డు। కందర్పాతిభక్తికందంబగుచున్॥ ౨౦॥ చ॥ అరయగురప్పనాయనికినా
త్మజులేవురుసంభవించిరు। ర్వరనరసయ్యసుబ్బయ యుపాపయవెంకయ
రామయాఖ్యులీ। శ్వరశుభదాంఘ్రిపంకరుహబంభరితాత్ములు నైజదోర్మ
హో। పరిముదితాత్మవంశ నరపాలబహూకృత పారితోషికుల్॥ ౨౧॥
సీ॥ అన్యులకపకారమాచరింపగబోరు పరపురంధ్రీజనభ్రాంతి గొనరు స్వప్న
మందైననసత్యంబుబల్కరు న్యాయమార్గంబు నెన్నండువిడరు। వసుధామర
శ్రేణిపైభక్తివిడరా। గంతుకచ్ఛటలనుగసరుకొనరు। స్వకులభూవరులయా
జ్ఞాభంగము సహింప। రితరసంపత్తుల కీర్ష జెంద। రౌరయిక్కమ్మవారన।

నలగురప్ప। నాయనికుమారులేవురు నరసనుబ్బ। యాహ్వయులుపాపయయు
సువెంకయ్యారామ। యాభిధానులు విలసిల్లిరవనియందు॥౫౨॥ క॥ వారలలోన
గ్రజుడగు, ధీరుడునరసయ్యగాంచెద్భుతగుణయుతులన్। మారాంబపాదభక్తి
వి। హారులచల్లయ్య బుచ్చయసమాహ్వయులన్॥ ౫౩॥ అందగ్రజుండు॥
శా॥ కల్లల్పల్కక యుంట విప్రవరపత్కాం జాతసేవానిరూ। ఢోల్లాసంబుమవి
న్వహించుట కులాహ్లాద్యన్నయాచారసం। పల్లాభంబుననుంట పుణ్యములు
సంపాదించుటల్నీకెపో చెల్లయ్యాయని భూజనంబనుటచే చెల్లయ్యనావర్తి
లెన్॥౫౪॥ క॥ నయనిధియగుచెల్లయదా। నయవంతులలింగయాప్పయాభిఖ్యు
లను। బ్బయనరసయనామకులత। నయులగనియెధీసహితుల నల్వురనుర్విన్॥
౫౫॥ సీ॥ దక్షిణతోరువివాదధర్మ సూక్ష్మజ్ఞానకల నాధికుండులింగయ్యగారు।
ష్మాజనస్తవనీయసత్కథాగేయచర్యాదోహళుండప్పయాభిధుండు। ప్రాజ్ఞలో
కోద్ధతభగవత్కథా సంశ్రవణలాలసుండుసుబ్బయ్యగారు। ప్రాక్పుణ్యవాసనా
పరిలబ్ధధనసమున్నతరగుప్తతాశాలి నరసయాఖ్యు। డాత్మహృదయాపదేశసో
ధాంతరాళ। సంచరద్ధరపరివృఢజామనోహ। రాంఘ్రిజలజా తులగుచుచల్ల
య్యసుతులు। పేరుకెక్కిరితారందుకూరియందు॥౫౬॥ తే॥గీ॥ అందుపూర్వజా
తుడైనలింగయ్యకు। సుతులుముగురువొడమిరతులమతులు। విబుధభక్తిరతులు
వీరయ్య లక్ష్మయచెల్లయాభిధులువిశిష్టవిదులు॥౫౭॥ ఉ॥ ధీరయసత్యమానశివ
దివ్యకథాశ్రవణప్రమోదదృగ్వారయ వృత్తులన్విబుధవర్యసపర్యనయానుభావ
ము। దారయచుట్టుపట్టుననయారెసమానులు లేరులేరయా। వీరయకమ్మటీని
కనిబేర్కొను చుందురుధారుణీజనుల్॥ ౫౮॥ సీ॥ కాశీరమణపాదనాళీకసం
తతవ్యాలీఢనైజచిత్తాళివర్యు। డార్యాభినంద్యసత్కార్యాచరణ గతానా
ర్యామలినయశోధుర్యసుకృతి। భాషావధూటికా భూషాయితోక్తిసంశ్లేషాఖి
లకవిసంతోషదాయి। నిత్యవ్రతాయితసత్యానులాప సాంగత్యాత్తవైభవత
త్యుద్దీపితు। డగుచులక్ష్మయ్యచల్లయాఖ్యాత్మసోద। రద్వయముతన్నుభజియిం
పప్రబలెనందు। కూరియందునివాసంబుగొనుచునరస। మాంబికాపతిపెద్దవీర
య్యసుమతీ॥ తదనుజద్వయంబు॥౫౯॥

శా॥ లక్ష్మీశాంబకభక్తియుక్తులు బుధశ్లాఘ్యాను చారుల్సమగ్రాక్ష్మా
దేవసమర్చకుల్ స్వకులమర్యాదాభిమానుల్వచో। సూక్ష్మజ్ఞాన విశారదుల్
సుగుణవాసుల్ సుందరాకారులై। లక్ష్మయ్యాఖ్యుడుచల్లయాహ్వయుడుబాలం
బొల్చిరుర్వీస్థలిన్॥ ౬౦॥ క॥ గలిగెన్ సుతుడప్పయ్య కువిలసద్గుణగణయుతుం

డువినయయుతుడుని। ర్మలినేతిహాసలాలసు। డలఘుశమోజ్జ్వలుడు వేంకయా
ఖ్యుండుర్వినే॥ ఉ॥ మానవపద్మసద్మడ సమానవచోరచనుండుతుండభృ।ద్దా
నవభిచ్ఛకక్రమణి దానవనన్మతి ధీరమోదసం। ధానుడుసద్యశోధనని ధానుడు
వెంకయవెంకమాంబకా। మానవతీధవుండఖిల మానవసన్నుతుడాతడల్పడే॥
క॥స్వామితబాంధవిజనవిను।తామలసత్కీర్తి సుబ్బయాఖ్యుడుగనియెనే।రామ
యపిచ్చయవీరయ నామకులనె కోటయాఖ్యునల్వురసుతులనె॥ ౬౨॥ ఉ॥ చెల్ల
యకూర్మితమ్ముడయి చెల్వగుబుచ్చయకునెజనించివ। ధీనల్లిరివేంకయాహ్వ
యుడు ధీరుడుపాపయనాములిర్వుర। బ్బల్లిదులందుపెద్దయయి భాసిలువేం
కయగాంచెశోభతేఖిల్లపదార్చ్చారతుల పిచ్చయబుచ్చయరామయాఖ్యులనె॥
అనుపమవాశిరెడ్యభి జనాంబుధిచంద్రముడౌగురప్పనా। యనికడగట్టుపట్టివి
నయాఢ్యుడు రామనగామకీర్తిబే। మనియెనువెంకటాద్రి వసుమత్యధిపాంచె
దపాంగవీక్షులనె। దనకులభించినట్టిపృతనాప్రభుతోన్నతి తేజరిల్లగనె ప్రల
సితకోపకాండయతి రాత్తనురక్తజలప్లుతోగ్రయు। త్ఖలమునదప్పలౌఘమను
కంకులమందెనుమట్టి కీర్తియనె। గొలుచుసరోజిజాండమను కోట్టుననించెను
రామధీరుడ। గ్గలముగవెంకటాద్ర్యవని కాంతశిఖామణి యాత్మమెచ్చగనె॥
సీ॥ లలితదిక్త్రిగిళంబులకు హారావళుల్ తారావళులునభస్థానమునకు। రా
కావజనికిచంద్రప్రభాభోగముల్। భోగంబులాదిమభుజగపతికి। హరిశిరం
బునకుగంగాచ్ఛ ప్రవాహంబువాహంబు భూమిభృద్వరతనయకు। కార్తికా
హమునకు। కాశప్రకాండంబుకాండంబ ఖిలసృష్టికారణునకు। గాగనెవ్వనికీ
ర్తులుగలయబర్వె। నబ్జజాండంబునకున తండగ్రజన్ము। కృతశుభాశీర్వచనస
మాజితవిభవుడు। సారగుణపాళిరామన్నధీరమౌళి॥ మ॥ శరధింబోలినచా
వవీరయకుకం। జాతాలయాదేవితోబురడింపందగువీరమాంబసుతమైపొల్పా
రగానాయునుణ్। సరసీజాక్షుసదృక్షమూర్తి సముదంచద్వాసిరెడ్యన్వయా।భ
రణుండైదగురామధీరుడు గోనెభార్యామణింగాధరణ॥ గీ॥ అనఘయగువీ
రమాంబికయందురామ। ఘనుడునలువురతనయు లగాంచెసుబ్బ। యాహ్వ
యుని వేంకయనునాగయాభిధాను। రామయాఖ్యునిసన్మనీషామహితుల॥క॥ఆ
నల్వురిలో నగ్రజుడైనెగడిన సుబ్బయాఖ్యుడనిశంబులరనె। దానంబునగానీనుని।
మానంబునగౌరవేంద్రుమాడ్కిఖరిత్రిన్॥వ॥తదనుజుండు॥సీ॥మరచియైననున్యా
యమార్గంబుదప్పడు ఖలులతోస్నేహసంగతికిబోడు। భగవత్కథాసంశ్రవణ
మెపగానీడు కవులకునప్రీతిగామెలంగ। డన్యసంపదకసూయా పరత్వమూజెం

దడరులకులోఁగి గ్రుమ్మరదలపడు। పరనికాయముల లోపము లెంచి పలుకఁడు తె
గిమానహీనవృత్తికిఁ జొరండు। సాటిలేకితనికటంచు జనులువొగడ। గ్రాలె స్వక
నిష్టసోదరరామయకృత। సప్తసంతాన కోద్యమాంచత్సహాయు। డగుచు వెం
కయ్యాఖ్యుసమాళిసుగుణపాళి॥ తత్క్రమంబున॥ క॥ భోగధరాభరణకథా।
భోగగభీరాపగాంబుపూరక్రీడా। నాగంబై యలరారెఁ । నాగయ్యాయనార
తంబునరులగ్గింపఁ॥ క॥ అతనితమ్ముఁడు రామయ।భూతలమున వెలసె సతతపు
ణ్యోద్యోగ । ఖ్యాతుండు బుద్ధిజితకంజాతాసనుఁడగుచు సుకవిసన్నుతుఁ డెసఁగఁ॥
సీ॥ కట్టించె సోమలింగస్వామి కాలయంబల్ల గోరంటాగ్రహారమందు । గొట్టిం
చెనుదకంబు కొరత జెందక యుండ జెరువందుకూరి దక్షిణప్రదిశను । బెట్టించె న
న్నంబు బృథ్వీసవనభోజివితతికిషడ్రసోపేతముగను। బట్టించె శైవభాస్వత్కథా
మృతమునిష్కుటిలాత్మ హృదయాబ్జపుటము నిండ । వనము ద్రవ్వించె వంశపా
వనముగాఁగ। నన్నికర్జంబులకు సహాయంబు దనకు। నన్న వెంకయ్య యొనరింపన
వినలరె। ధృతిసురధరుండు రామసుధీవరుండు॥ గీ॥ అనఘతరగుణులీనల్వురం
దు వెంక। యాహ్వయుఁడు వీరమాంబికయందు గనియె। భవ్యచరితులవరవిప్రభ
క్తియుతుల। బ్రశుభనిరతుల సత్కథారతులసుతుల॥ సీ॥ సంస్థానవాసిరాజన్యప్ర
దత్తమర్యాదానువర్తి వీరయ్యధీరు । డచ్యుతేందుకళాధరాభేదభక్తిప్రభావ
భావుండు సుబ్బయ్యసూరి। యాశ్రితశ్రేణికార్యచ్ఛటా నిర్వహణసమర్థతాశా
లి నాయుఁడమ్మ। లలితాన్యతేతరాలాపదీక్షాప్రోతమాన సాబ్జుండు రామయ్య
నాము । డకుటిలాత్ముఁడు శ్రీవెంకటప్పయాఖ్యు । డంగజసమానమూర్తి నాగ
య్యశౌరి। నయగుణాఢ్యుండు మాళయ్యనానతండు। పృథివిఁ జెన్నొందిరతులకీర్తి
యుతులగుచు॥ ఉ॥ వీరలలోన నగ్రజుడు వీరయ తండ్రియు తండ్రి తమ్ముఁడుఁ గూరి
మి సేయు పుణ్యములకుం బెనుప్రాపుగ రాఘవేంద్రజి। ద్వైరులకల్ల నాడు పవనా
త్మభవుండనుబోలె నిల్పి చె।న్నారెడు భక్తి సల్పె సుజనాగ్రణులాత్మలయందు మె
చ్చఁగఁ॥ ఉ॥ మానకభక్తి సల్పును ఉమాసురకోటికి దల్లిదండ్రియా । జ్ఞానియ
తింజరించు నిజజానిపతివ్రత లచ్చమాంబికా । మానవతిం ప్రియంబెసగ మన్నన
జేయును సోమశంభునిఁ । మానసమందు నిల్పు నసమానుఁడు వీరయకీర్తిధుర్యు
డై॥ సీ॥ శశిమౌళిపదజాలజాల పాదామలమానసం బెవ్వాని మానసంబు । స
రసజింపఁ జంచలాచలరంగశాలికా నర్తనం బెవ్వాని వర్తనంబు । దస్యుఘటా
దర్పదర్పకాంగోగ్రాగ్నిలోచనం బెవ్వాని మోచనంబు । శ్యామామనోజ్ఞాత
జాతలజ్జాంభోధిమందరం బెవ్వాని సుందరత్వ । మతఁడు శ్రీవాసిరెడ్డి వెంకయ్య

గారి। పంచమసుతుండుకృష్ణమాంబావిభుండు। బాడబాశీర్వచోలబ్ధవైభవుండు। వెంకటప్పయ్యధీరుండు వెలయుచుండు॥ క॥ అనయవంతుపితృవ్యుం। డౌనాగయహనుమయాప్పయాభిఖ్యులస। త్సూనులనిమ్మవురగులసతి। మైనెగడినజోగమాంబయందునబడసెన్॥ ఉ॥ వారలలోనన గ్రజుడు వారిజవైరికిరీటపాదసే। వారతుడార్యసూక్తసయవాక్శ్రవణ ప్రవణుండులక్ష్మమాం॥ బారమణీమనోహరుడు భక్తిసమర్చితధారుణీసురుండై రహివాశిరెడ్డిహనుమయ్యప్రవధిన్ వెలధీరులౌననన్॥ తదనుజుండు॥ సీ॥ రమ్యజిహ్వారంగరంగన్నటీభూతశారదుండఖిలవిశారదుండు। సకలాపదుద్బలజ్వలనఘనాఘనపావనసంజ్ఞయపావనుండు। సరసహృత్సారసపారమరాళితశంకరుండుసుహృచ్ఛంకరుండు। గర్వితాహితగంధగంధవాహాదిమభోగవంతుడఖండభోగవంతు।డగుచువిలసిల్లెబహువిధయాచకజన।మండలవ్యాజమధుకరమాధ్వికాయితాసమత్యాగపూర్తిశ్రీవాశిరెడ్డి। యప్పయాభిఖ్యమూర్తివిఖ్యాతకీర్తి॥ క॥ జంగావెంకయపుత్రిగు। రంగాక్షిన్ పిచ్చమాంబరమణింగ్రహియిం। చెంగోడుకోనుచెవేరింగానప్పయ్యవాశిరెడ్డికులుడాగిన్॥ గీ॥ తత్పితృవ్యుడనఘు। తముడురామయనిజా। ధాంగలక్ష్మియైనయంజమాంబ। యందుగాంచెదూరితారాతివితతుల।సద్గుణచ్ఛటావసతులసుతుల॥వారలవివరించెదము॥ సీ॥ తల్లిదండ్రులయానదప్పబోడెన్న డయాస్తోకశాలివీరయ్యశౌరి।సతతయాచనకపంచజనసంతానసంతానధాత్రీజంబునాయడంమ। విహితసందోహారవిందబృందప్రభాతార్కబింబంబుకోటయ్యఘనుడు। సోమలింగేశనిస్తులభక్తిసంపూర్ణమానసాబ్జుండుసోమయ్యశౌరి। యనిశచారణనుతుడువెంకయ్యధీరు। డతులమానోన్నతుండునూళయ్యనాము। డంజమాంబాజఠరశుక్తిసందుమౌక్తి। కములునాగల్గి వెలసిరిక్ష్మాతలమున॥ సీ॥ శైలజావల్లభచరణాబ్జములకునాత్మాంతరంగంబుపద్మాకరముగ। భామానిరీక్షాళిపజ్క్తికాత్మతనుబంధురధాళధళులుమధూళికలుగ। భూరిసీతిచ్ఛలాంభోధికాత్మ మనీషతతజలగ్రాహియంత్రంబుగాగ। మనుజజిహ్వాకాయమానంబులకు నాత్మశీలమున్వితలతాశ్రేణిగాగ। నలరెశ్రీవాశిరెడ్డిరామయ్యసుకృతి। యగ్రనందనుడగువీరయాభిధాను। డనుజపంచకయుతుడౌచునగ్రజన్ము। వరవశంపదచేతఃప్రవర్తనమున॥ శా॥ రంగేశాంఘ్రిసమర్చనాభిరతుడార్యశ్లాఘ్యచారిత్రుడౌ। జంగావెంకయసూర్మిపుత్రి జలజాస్యన్సీనమాంబన్మనో। జ్ఞాంగిన్ పాణిగృహీతిగా బడసవీరయ్యాఖ్యుడొప్పారెసా। రంగాంకాభరణాంఘ్రివారిరుహసారంగాంతరంగాంతుడై॥ సీ॥ ధవళా

[illegible]నుదెందాకదుగ్ధసరిద్వరోర్మికా। డోలలనూగుచుండు । నలసముద్రంబు
మంజులకాంచియగుచునందముగులకుధాత్రియెందాకనిలుచు । నాధాత్రిను
రగరాజనిశంబునిజఫణాతతులపై నెందాకదాల్చియుండు। నాయురగేశ్వరుం
డందెమైయెందాకతరుణేందుధారి పాదమునసలరు। దరుణశశిశేఖరుండెంత
దాకరజితశిఖరినార్యాసమేతుడై సుఖముగాంచు । నంతదాకనువాసిరెడ్యన్వ
యంబు। శిరిగౌరతలేకయభివృద్ధిజెందుగాత॥ సీ॥ తనభక్తవరుడనుదకసోదకీ
కృతాపారశైవాలినీభర్తయయ్యె। దనశిష్యశస్త్రవిద్యాపరిశ్రమనియుక్తాంబ
కభద్రితాహార్యుడయ్యె। దనవాహనముసముద్గాఢఘోణారంధ్రగతమరున్మశ
కితగరుడమయ్యె। దనపాదకటకమాత్మస్ఫుటోపరిసర్పచ్చరాచరధరాభార
మయ్యె। నిట్టిచోదనమాహాత్మ్యమెన్నదరమె। యట్టిసృష్టిస్థితిప్రళయాధినాథు।
బుధసనాథునుమానాథుఁబుషితసాధు। దలపనిష్టార్థసంసిద్ధిగలుగుటరుదె॥శ్రీ

షష్ఠ్యంతములు.

ఏతాదృశచర్యునకున। నాతనవాక్పూతసపర్యునకుభీషణపూ। ర్దయు
తేయవిభీతామర। జాతావనకార్యునకునచలధైర్యునకున్॥ క॥ ఖండశశాంకపి
నద్ధశి। ఖండునకుండుండనిచితకాండునకుగుణా। ఖండునకుఁగలుషమీనత। రం
డునకుంగళకలితగరళపిండునకున్॥ క॥ బంధురతూణీరీకృత । సంధునకున్శీ
ర్షతలవసితనాకౌకః। స్సింధునకున్నతరక్షా। సంధునకున్లోకవినుతసత్సం
ధునకున్॥ క॥ కరుణావరుణాలయునకు। శరణాగతమనుజదురితజాలలయు
నకా। భరణీకృతబిలేశయునకున్। హరిణాంచితశయునకున్ గుణాతిశయున
కున్॥క॥ ధీమనకశేషజగదా । ధామునకిభదైత్యపర్వతశతామునకున్ । గౌ
రంటపూర్విహారున। కారూఢసమర్చితామృతాహారునకున్॥క॥ శ్రీవాసిరెడ్డిరా
మయభావావసథునకుగచితవనదపదునకున్ సేవితవిధునకుసోమే। శావనిర
ధునకువినిర్మలా…ధునకున్॥ వ॥ సమర్పితంబుగా మాయొనర్పంబూనినశ
మంతకోదంతంబను ప్రబంధంబునకుగధాక్రమంబెట్టిదనిన॥ ఉ॥ శ్రీరహిాయుం
చుధూర్తిసురసిద్ధసమాగమలబ్ధపుణ్యవి । స్తారముతాపసప్రవరసంస్తుతి తా
రముఘోరపాపని । స్తారముసంస్మృతిచ్ఛలరసాధ్రిశతారముసైమి । శాక్ష్య
కాం । తారముసర్వతోవృతవనస్పతి - ముఖ్యనగావతారమై॥ శా॥ ఆకాం
తారమునంద పారనియమవ్యాపారులై మోక్షలా । భైకాస్థన్భగవద్గుణ
శ్రవణసాంద్రాసక్తులైయొప్పు । నిష్ఠాకాంతుల్ శుకశౌనకాదినిఖిలాంచ
త్పారికాంక్షుల్ . కథాసీకోపేతుని సూతునింబలికిరున్నైమిశాను రాగంబునన్॥

కం॥ కథకోత్తమపృథులకృపన్। బ్రధితపురాణేతిహాసభావుకబహు
ధా। కథలధికముగాబోధిం। చిథరన్ ధన్యులను మమ్ముజేసితివిగదా॥ మ॥ భవ
దాత్మాబ్జముమాధవాలయము త్వద్భవ్యాస్యమంభోజసం।భవదారైకగృహం
బుత్వద్యశముదిగ్భామాలికిన్ హారవై। భవథానుంబుభవత్ప్రబోధితవచోభా
వంబుకైవల్యలా। భవదాస్యంబు భవన్మహత్త్వము గణింపంబోలు నేసూతజా॥

కం॥ ఎన్నికథల్ విన్నను బుధ। సన్నుతహరికథలు విన్న చందంబునమా।
హాన్నతినంబులు తనియవు। వెన్నునిచరితమునకున్న వేసదృశకథల్॥ కం॥ స్ఫురి
తంబుసకలజగ। ద్భరితంబులు దూరితోరు భవబంధమహా। దురితంబులు
దేవముని స్మరితంబులు విష్ణుదేవు సచ్చరితంబుల్॥ కం॥ సుకరంబులు ని
ర్ధూతా। వకరంబులు భువనవనజ వనతరుణసహా। ప్రకరంబులు శ్రీకళ్యా।
ణకరంబులు శౌరివరగుణప్రకరంబుల్॥ కం॥ శరణంబులు కామితఫల। కరణం
బులుజన్మదుఃఖకైతవకంథ్యుత్తరణంబులు బుధకర్ణా। భరణంబులు చక్రిపదశుభ
స్మరణంబుల్॥ సీ॥ తాపత్రయోరుసంతమసాలిరుచిమాలికలుషవల్మీకవర్తిగ
రుడమూర్తి। ప్రతిబంధదుఃఖపర్వతకోటి శతకోటి। భవదవాఘూసారవర్షన్
ధార। మూఢప్రవర్తనాపుంజారికంజారి। గాఢదైన్యమృషాళికనకపాళి। పరుష
నారకనిశాచరజాతి హరిసూతిపృథులాపదబ్ధాశికేల్వాలాశి। పంకజదళాయతే
క్షణ। భవ్యచరిత। కీర్తనంబట్టిహరిగుణకీర్తనంబు।సతతమేకాగ్రభక్తితో సలుపు
నట్టి। వారికిష్టార్థసిద్ధిచేకూరుటరుదె॥ ఉ॥ తాదృశకామితార్థ ఫలదాయిము
రారికథాసుధారసా। స్వాదనలబ్ధికల్గె నెరసౌఖ్యములున్న వెసర్వసత్కథా।
వేదివరేణ్యసూకొకటివిష్ణుకథోత్తమమానుపూర్విగా।బోదినెరుంగ దెల్పిమము
పుణ్యులజేయుగదయ్యనావుడున్॥ మ॥ శయముల్ మోడిచిశౌనకాదులకుహ
ర్షన్స్ఫూర్తిచేతఃకుశే। శయముల్ మించగ సూతుడిట్లనుభవత్సంబోధితుల్ నన్
శుభా। శయముల్ గోరుటసాంబువర్ధితపయస్సంభృత్తువారింజలాశయముల్
గోరినమాడ్కిగాదె భవదజ్ఞాతార్థముల్ గల్గునే॥ ఉ॥ ప్రావృతకీర్తులార భవ
దాత్మలనాయడగళ్గికూర్మిచే। నావలనన్వినందలచి నారదిగావునదావకాను
కం। పావిధినామెరింగినరమాధవగాథలలోన నెద్దిమీ కేవినుపింతు దెల్పుడననిం
పునన్నిట్లనిరమ్మునీశ్వరుల్॥ సీ॥ వనరాశిమధ్యమందునవిశ్వకర్మదానేటికినగరంబు
నేర్పరించె।నందమందానందసందోహమొదవగోవిందుండునీతిగోవిందుడగుచు
నుచితపద్ధతినొప్పుచున్నవేళ శమంతకాఖ్యరత్నాపహారాపవాద।మేలశౌరికిఘ
టియించెనానిందనప్పద్మాక్షుడెట్లుభంగిబాపుకొనియె। పరమభక్తిసత్యభామస

త్రాజిత్తు। హరికొసఁగి మేల పరిణయంబు। జేసెదీని నెల్లఁ జెప్పవయ్యా సవిస్త
రముగ ననుఁడు సంమదమున జెలఁగి॥ కం॥ వినుచున్నది శౌరికథయఁట। వినియెడు వా
రఖిలతత్త్వవిదులఁట। నేనిమ్మునులకు నేతచ్చరితం। బును దెలుపుటకంటె వేఱె బు
ణ్యముగలదె॥ కం॥ అనిపొంగి రోమహర్షణ। తనయుఁడు తద్భాగవతవతంసజ
టాభ్రు। జ్జనకామితభగవచ్ఛోభనగాథాబోధనప్రపంచితమతియై॥ మ॥ పటు
సంధ్యాసమయోగ్రతాండవకరస్వర్ణాద్రికోదండప। తరటకాఖండఝళంఝ
ళీనినదముల్ దన్మస్తకస్థోల్లస। త్తటినీఘుంఘుమరావముల్ గదిసియుండం బైనచం
చాననుఁ। ద్భటవాచార్భటి నిట్లనున్ మునులతోఁ బ్రాగల్భ్యమేపారఁగన్॥ శా॥ లీలా
మానుషవిగ్రహుండగుచు నోలిన్ ధారుణీభారమున్ దూలింపంగ జనించినట్టిభ
గవంతుండైన కృష్ణుండు గో। పాలాధ్యాత్మజనంబుగోడని వశింపన్ దన్నియుక్తం
బురిన్। శ్రీలాప్పారగవిశ్వకర్మ సృజియించెన్ వార్ధిమధ్యంబునన్॥ శా॥ సాలంబు
ల్ పరిఘల్ ప్రతోళికలు ప్రాసాదంబులున్ హర్మ్యముల్ జాలంబుల్ మణికుట్టిమాం
బులును గోష్ఠంబుల్ నిషద్యల్ చతు। శ్శాలల్ మంటపముల్ ప్రఘాణములు లాస్యస్థా
నముల్ మందురల్। కేళీకాననముల్ సరోవరములుం గ్రీడాద్రులొప్పన్ బురిన్॥
గీ॥ ఆపురము ద్వారకాభిఖ్యనడరు విబుధ। దండహస్తరసాధిపార్థదసమ
స్వి। తమయిప్రాగ్దక్షిణాపరోత్తరదిశాధి। నేతృపురములతోఁ బురణింపనగుచు॥
చ॥ కలశజుడిర్వ్వరన్ దమను గాసినొనర్చుటవైరివైరి నెచ్చలియగుటన్ మిధోహి
తముచేగవగూడి యగస్త్యతోహళా। హళి నెదిరింపగా నడరు నంబుధివిం
ధ్యములో యనంగన। స్తులితగభీరతోన్నతుల సొంపగునప్పురి శేఖేయసాలము
ల్॥ ఉ॥ బంగరుమేడలుల్లసితభర్మపయోజములద్రిభిచ్ఛిలా। ప్రాంగణవర్గమం
తరయుగర్కభవౌఘముసంతతారణ। న్మంగళతూర్యనాదములు దారమరా
ళరవంబులైతగన్। రంగగువీటి హారమయరథ్యలు గాంగఝరంబులోయనన్॥
క॥ జరతుండగుటం బ్రజ్ఞా। స్ఫురణము చాలదని పద్మజుని మెచ్చరుబం। ధురబుద్ధి
చాతురిగృతా। ధ్వరులు నిగమగరులు నగరధారుణ్యమరుల్॥ చ॥ సదయనచూ
ళిబంటయిన స్వర్భవసంగతి చేద్రిపూర్జయం। బుదారయానేమి రాఘువుడు పోట
రిష్ఠమైననుబాంచిశక్రవు। త్రుడుననుమనేమియంచునగిదూరుదురుద్భటశౌర్యశక్తి
మై। యదుమరువృష్ణి భోజకుకురాంధకరాజకుమారులప్పురిన్॥ గీ॥ ప్రబల
రత్నాకరుండయ్యురత్నసంచ। యంబునిడజాలడబ్ధి రత్నాకరుండె। యనుచు
రత్నంబులిత్తురుగొనుడురమిత। విభవులగుచు కిరాటకుల్ వీటనెపుడు॥ చ॥ ఒక
వృషభంబె ఘూర్జటికి నొక్కలులాయమె దండపాణికిం। డొకరికి మాక నేక

పశులున్నవిమాదృశులే మహేశ్వరాం। త్తకులనుచుంగిలార్చుచుఘనంబుగనం
జలపుంజలందుభ। వ్యకృషిసమస్తసస్యములు పండనొనర్తురుశూద్రులప్పురిన్॥
క॥ ఖ్యాతంబులుశుభవిభ్రమ। పూతంబులువల్గితాదిభూయోధారోపేతంబు
లుజవనిర్జిత। వాతంబులునగరసైంధవవ్రాతంబుల్॥ క॥ బంధురములుబహుదా
నధు। రంధరములుగాత్రరుచిపరాజితవర్షా। కంధరములుగతిచలితవ। సుంధ
రములుపట్టణస్థశుభసింధురముల్ క॥ తుంగంబులురణరంగా। భంగంబులు
తూణచాపబాణశ్రేణీ। సంగంబులు ధృతజవనతు। రంగంబులు నగరకర్బురశ
తాంగంబుల్॥ చ॥ పిడుగులనైనహస్తముల బిట్టుగబట్టి యడంచివైతురేపడర
గవ్యాఘ్రసిహ్వములనైనవడింబిడికిళ్ళమొత్తిచా నడుతురు। కాలుతోడనయి.
నన్ వెనుదియ్యకమోహరింపగా। జడియరుపట్టణస్థరణసాహసవీరరసోద్భటు
ల్భటుల్॥

ఉ॥ కామదుఘోపమానగవికల్గునొకోయనిధాత్రిదుర్బరే। షాన్యమతిచేతదా
బహుసహస్రసహస్రములీనెనోయనం। గామెరయుంబురిన్వివిధకాలసమగ్ర
పయఃప్రసన్నముల్। వామతనుల్సమస్తవిషవర్ణగవౌఘములెన్నివేనియున్॥
కం॥ ఆరాజధానినలపం। కేరుహలోచనుడుదేవకీవసుదేవ। స్ఫారతపోఫల
రూపుడు। దారుతుకృష్ణుండుసంతతముపాలించున్॥ సీ॥ తనపదాబ్జంబులుస
నకాదియోగిహృద్భవనంబులకుప్రదీపములుగాగ। తనభవ్యగుణసముత్కర
ములబ్జభవాండదంభపేటికిరత్నతతులుగాగ। తనగర్భమఖిలలోకనితాంతజం
తురాసులకునౌదుంబరఫలముగాగ।తననామకథనంబుదగ్రకల్మషతమిస్రాళికి
దరుణాంశుమాలిగాగ। బరగుబహువిధఖరనరప్రకరభరిత। శరధిరశనాతిదు
ర్భరపరుషభార।హరణకరణాధ్వభువనమోహనవరావ।తారఘూర్వహనైక
విహారిశౌరి॥సీ॥చాణూరధేనుకశకటాసురాసువిదారకుండార్యమందారకుండు।
దృఢముష్టిపీడితపృథుతృణావర్తుడుగ్రకంసమండువనాగ్నికంధరుండుబాహుదం
డాగ్రదీప్రచ్ఛిత్రితోరుగోవర్ధనుండర్జునవర్ధనుండు।బహుగోపశాబకసహ
వర్తిత్రైకబృందావనుండానందావనుండు। బకవినోదివ్రజీకదంబకవినోది।
భావుకుడసితకురితకేశభావుకుండు। దేవనందనుడు దేవనందనుండు కేవలుండు
మనుజమాత్రుడై తలప॥మ॥ అలపద్మాక్షునకగ్రజుండగు ననంతాంశప్రభూ
తుండు। మాంసలబాహాగళఘోరసీరముసలస్ఫారాయుధుండాజిని।దళితో
గ్రద్వివిదప్రలంబకుడార్యశ్లాఘ్యచర్యాసము। తరులికుండౌబలభద్రుడొప్పు
కలుషగ్రావాళిదంభోళియై॥ సీ॥ పేదరికంబుచామోదరేతరవినోదమునందమ

తిహరిధ్యానమంద। పక్షపాతముభాగవతులందయ్యెప్రసిద్ధతివిష్ణుసత్కథాక
ధనమంద। సంసక్తిచక్రిపూజనమంద పారవశ్య మదైత్యారిగుణస్తవనమంద।
మాత్సర్యమురమేశమతభేదవిధులంద। నిస్పృహశౌర్యన్యనిష్ఠలంద। శ్రద్ధనీశే
జనాభుదాస్యంబునంద। చింతలక్ష్మీధవపదాబ్జసేవయంద। సంతసముశాజే
మంగళోత్సవమునంద। గలిగివర్తింతురనిశమకుటిలకజనులు॥ క॥ ఆరీతినొప్ప
నప్పురి। వారలలోఁగీర్తనీయవైభవమునను। ప్పారుణ సత్రాజిత్తను। సారత
పోబలుడుహరికి। సామంతుండై॥ క॥ ఆసత్రాజిత్తుతమ। శ్శాసకునకుభువనక
ర్మసాక్షికినిద్రయూవాసునకుభక్తుడైతడు।పాసనమునసంతతంబుబరివర్తిల్లున్॥
శా॥ ఆరీతిన్దనరారుచుండియొకనాడమ్మేటిద్వారకాం। తారత్నోణికినే
గియందఘవమ్మైదైవారుగంగాపగా। పూరంబందఘమర్షణాఖ్యమనువాక్యా
ర్వ్యంబుగాస్నానమిం। పారంజేసితదీయసైకతేముడాయంజేరిస్థారతిన్॥
సీ॥అమలస్థలంబుననధివసియించిగాత్రమునభస్మోర్ధ్వపుండ్రములుదీర్చి। సాంధ్య
కృత్యంబునుసవరించిగాయత్రిజపియించిమరిజగచ్చక్షుగూర్చి। ధరబాటప్రే
[illegible]ర్ధ్వబాహుడైశబ్దాదివిషయముల్సడలపరిచి। నిర్మారుతాలయ
నిశ్చలదీపికాకళికాక్రమంబునగరమునాత్మ। చిత్తమేకాగ్రసంగతిజేర్చిదృష్టి।
నట్లనిల్పి। త్రిమూర్త్యాత్ముడైనకర్మసాక్షినెంతయుధ్యానంబుసలుపుటయును॥
సీ॥ అహిపాశబద్ధరథాశ్వధావనహేతుదృఢకశాకరవైనతేయుతోడ। నానా
త్రయీసూక్తనైజమంత్రోచ్చరద్వాలఖిల్యాదితాపసులతోడ। ఛాయాసఖీ
ఝణంఝణితకంకణకరాందోళితచామరపాళితోడ। బృథుహేమదండసంభృ
త్పాణిమాఠరవాదితసాహూరవంబుతోడ। బహుపరిష్కృతరత్నసువర్ణమ
కుట। కటకహారాంగదారుణగంధమాల్య। వస్త్రములతోడనప్పుడవ్వనజహి
తుడు। కరుణచిగురొత్తమోలసాక్షాత్కరించె॥ వ॥ అట్లుసాక్షాత్కరించునం
శుమాలింగనిహర్షపులకితగాత్రుండునువినయవినమితోత్తమాంగుండునునైక
రకమలంబులుజోడించిసత్రాజిత్తిట్లనిస్తుతియించె॥ దండకము॥ శ్రీమజ్జగన్మి
త్రవిఖ్యాతచారిత్ర నానాకృతస్తోత్రకల్యాణగాత్రాజగద్వేల్లదుద్వేలగాఢాం
ధ్వకారోరువల్లీలవిత్రామదాంధీభవద్ఘోరమందేహసందోహఘారుటఖనిత్రా
బృహత్కానఖశ్వేత్రపాద్వంఘ్రికస్ఫోటకాసక్షయాద్యామయామేయపాపీయ
ముఘాటజంఝానిలాపాపవన్యానలాద్వాదశాకాడధారేయన ప్రచ్ఛటాభా
గధేయావరామ్నాయమూర్తివియన్మార్గవర్తీవిఘూతాశ్రితార్తిమునీంద్రా
దులేనేరకున్నన్ద్వదీయప్రభావంబుభావింపనేనెంత వాడంద్రిమూర్త్యాత్మ

కస్వామివౌనిన్నుఁగాకన్యుల న్వేఁడఁబోఁడఁ జడుఁ జ్ఞానహీనుఁ దురంతాఘయు
క్తుఁ మహాక్రూరచిత్తుఁ భవత్పాదభక్తుఁ ననుం బ్రోవ వయ్యాదినేశా దయా
వాహినీశా జగద్వల్లిభాపద్మినీవల్లభా కర్మసాక్షీ సదావిష్ట పాక్షిసముద్దండసా
హస్రప్రహస్తాసుపర్వప్రశస్తా నమస్తేనమస్తేనమః॥ వ॥ అనియిట్లుదన్నుసన్నుతిం
చినప్రీతుండై దివాకరుండు సత్రాజిత్తునీక్షించి భక్తాగ్రేసరా నీభక్తికి స్నేహం
బునకు నిష్ఠాగరిష్ఠత్వంబునకు మెచ్చితినని నిర్వ్యాజతేజోవిరాజమానంబగు నా
కర్కు దివ్యరత్నంబు జూపి దీని భవన్నిమిత్తంబు దెచ్చితిఁ గొనుమిచ్చెద దీని పేరు శ
మంతకంబిది దినదినంబు నెనిమిదిబారువుల కనకంబుఁగురియు నిది కలనియంబున
కకాదేశంబుననుండునాదేశంబునకు నిఖిలరోగారిష్టదుర్భిక్షభయోపద్రవాదు
లుకలుగనేరవని మణిప్రభావం బెఱింగించి తద్రత్నంబొసంగి యాదిత్యుండంతర్హి
తుండైన సత్రాజిత్తు పెన్నిధిబడసిన పేదవడువున హర్షపరవశుండగుచు నయ్యు
దాత్తరత్నంబు కంఠపీఠిఁ ధరియించి దగద్ధగితమణిప్రభాప్రరోహాతిరోహితది
శావకాశుండగుచు మధ్యందినవిభాసమాన భాస్కరుని భంగి వెలుంగుచు ద్వార
కాపురంబు డాయం జేరుసమయంబున॥ శా॥ పౌరుల్ భాస్కరభక్తునామణిఘృ
ణిభ్రాజిష్ణునీక్షించి త। త్సాంద్రజ్యన్మణికాంతిగుచ్ఛనివహప్రచ్ఛాదితాలోకులై।
క్రూరధ్వాంతవిదారకుండయిన సూర్యుండంచు శంకించి కం। సారిఁ డాయఁగవ
చ్చియిట్లనిరి సాంద్రాసక్తితోనందరున్॥ మ॥ జయదామోదర శంఖచక్రధరకం
సధ్వంసకా గోపికా। ప్రియనారాయణ వత్సభంజన హరీ బృందావనీచారికా।రి
యమూత్తంసక నందనందన పయోభృన్నీలదేహాకృతే। శయనేత్రా భువనాభినం
ద్యగుణాకృష్ణా దేవకీపుత్రకా॥ మ॥ భగవంతుండవు నీవు గూఢతరరూపస్ఫూర్తి
దార్వంతర। గ్నిగతిన్ యాదవవంశమందు మనుటన్ దేవోత్తముల్ నిన్నుఁగాం।
చఁగాంక్షింతురు గామహాత్మ యదె తేజచ్ఛాదితాశాంతుఁడై జగదాప్తుండొవిరిం
చియో యొకఁడు పజ్జం జేరనేతెంచెడిన్॥ వ॥ అనిపలుకు ప్రకృతిజనంబుల- పలు
కులాలకించి నగి- సకలభువనప్రవర్తనావిదుండగు యదువిభుండు రత్నసంయు
క్తుండయిన సత్రాజిత్తుండు గాని కమలమిత్రుండు కాఁడని పలుకుచున్నంత సత్రా
జిత్తుడమందసుందరంబగు నిజమందిరంబు నానందంబునఁ జేరి మంగళాచారవిధి
పూర్వకంబుగా భూసురులచే సద్దివ్యరత్నంబు నాత్మదేవతాగృహంబున ప్ర
వేశంబొనర్చి మణిప్రవేశోత్సవంబు గావించి ప్రతిదినంబును నమ్మణి గురియుసు
వర్ణంబున నిష్టాపూర్తంబులు సలుపుచు నహరహాధిక ప్రవర్ధమానవిభవుండైమ
హోత్సవంబుననుండె నాదేశంబును దద్దివ్యరత్నమహాత్మ్యంబువలన నలవంబును

రోగారిష్టదుర్భిక్ష తస్కరబాధాదులు బొరయక సుఖంబుండెనంత॥ మ॥ తన
తాత్పర్యమెఱుంగనొక్క తఱి సత్రాజిత్తునా రత్నముం। దనకిమ్మంచు మురారి
గోరఁ ధనలుబ్ధస్వాంతుఁడై యాతఁడీ। బని యేమయ్య బహుప్రయత్నంబున సంపా
దించుకొన్నట్టి నా। మణి నీకిమ్మని కొంచకాఁడెదవు నీమర్యాద గానంబడెన్॥ ఇది
నీకర్పణమే నొనర్చునది లేదీకున్న నన్నేమి చే। సెదు పొమ్మంచు నరత్నమీయక జ
గత్సేవ్యున్ జగత్ప్రాణునబ్జదళాక్షున్ మదిసంశయింపక దిరస్కారంబుగా
వించెదు। ర్మదమోహాస్పద చిత్తవృత్తులు చితప్రస్తావముల్ నేర్తురే॥ గీ॥ అంత
నొక్కసమయమందు సత్రాజిత్తు। సోదరుఁడు ప్రసేనుఁడాదరమున। వేటకేఁగఁద
లఁచి వేగ నాఖేట। లీలానుకూల వేషమావహించి॥ ఉ॥ సంతతవైభవోన్నతిప్రశ
స్తిగ రమ్యవిభావృతాఖిలా। శాంతము ప్రత్యహార్పిత మహారజతోత్కర మోది
తాశ్రిత। స్వాంతము నాశమంతము వెసన్ గళమందుధరించి ప్రాగ్దిశా। భ్యంతరదీ
ప్యమానరవియట్లు మహోజ్జ్వలుఁడౌచు వేడుకన్॥ శా॥ ధారాపంచకధావనాన్వి
తము ప్రోద్యన్మారుతాతిత్వర। ప్రారూఢంబు మహోన్నతంబుభయపార్శ్వాబ
ద్ధకోదండతూ। ణీరాస్త్రంబు మనోజ్ఞరూపసుషమానీకాశమా ఘోటకం। బా
రోహించి ధృతాసిమై సనియె ఘోరాగ్రగాటవీవాటికిన్॥ చ॥ చనునెడ నాప్రసేను
నకు సాంద్రరజోభ్రిపదాశుగాద్యనం। తనిబిడదుర్నిమిత్తములు తత్పరబాహ్యా।
మునం దుదోచెదో। చినమృగయాపరివ్యసనశేముషి నక్కొఱగాములెంచకేపున
జని యెంగ్రియారతుఁడు ముందరి గోరమెఱుంగ నేర్చునే॥ మ॥ చని ప్రోలంగని యెం
ప్రసేనుఁడు మిథస్సమ్యగ్విరోధోగ్రభం। డనకార్యుద్ఘటపుండరీకగజగండక్రోడభే
రుండవా। హనవిద్వేషితరక్షుభల్లుకమృగేంద్రాష్టాంఘ్రిజాతానవ। ద్యనినాదా
ర్భటిదీర్ణఖస్వృగకాంతారంబు గాంతారమున్॥ వ॥ కనియబ్బెడిదంపుటడవి
జొచ్చియచ్చటజటులమృగవ్యక్రీడారటచ్ఛిల్లపల్లవాధరీభుజాదండమండిత కో
దండశింజినీటంకారప్రతి స్వనదఖర్వోర్వీధరాగ్రస్థలీఘుమంఘుమార్భటికా
పూర్వకపరిపతితనిర్ఝరధారాపతనవేగ ఖనీభూతశిలాతల భయంకరధ్వా
నభయాకులితయుగపద్ధాపత్రౌంచకారండవ చక్రాంగరథాంగముఖనిఖిల
జలవిహంగమగరుత్పుటపటాత్కారాదభ్రవిభ్రమవిభ్రాజిత సరోవరంబులు
ను। బ్రభూతప్రపాతమధుమక్షికా ఘటితపరిణతమధురమధు చ్ఛత్రనిర్గళితా

రోగారిష్టదుర్భిక్ష తస్కరబాధాదులు బొరయకసుఖంబుండెనంత॥ మ॥ తన
తాత్పర్యమెఱుంగనొక్క తరిసత్రాజిత్తునా రత్నముం। దనకిమ్మంచుమురారి
గోరఁ ధనలుబ్ధస్వాంతుఁడై యాతఁడీ। బనియేమయ్యా బహుశ్రమంబెనసి సంపా
దించుకొన్నట్టినా। మణినీకిమ్మని కొంచకాడెదవు నీమర్యాదగానంబడెన్॥ ఇది
నీకర్పణమే నొనర్చునది లేదీకున్న నన్నేమిచే। సెదుపొమ్మంచునరత్నమీయకజ
గత్సేవ్యున్ జగత్ప్రాణునబ్జదళాక్షున్ మదిసంశయింపక దిరస్కారంబుగా
వించెదు। స్మదమోహాస్పద చిత్తవృత్తులు చితప్రస్తావముల్ నేర్తురే॥ గీ॥ అంత
నొక్కసమయమందు సత్రాజిత్తు। సోదరుఁడు ప్రసేనుఁడాదరమున। వేటకేగఁద
లఁచి వేగనాఖేట। లీలానుకూలవేషమావహించి॥ ఉ॥ సంతతవైభవోన్నతిప్రశ
స్తిగరమ్యవిభావృతాఖిలా। శాంతను బ్రత్యహార్పిత మహారజతోత్కరమోది
తాశ్రిత। స్వాంతమునాశమంతము వెసన్ గళమందుధరించి ప్రాగ్దిశా। భ్యంతరదీ
ప్యమానరవియట్లు మహోజ్జ్వలుఁడౌచు వేడుకన్॥ శా॥ ధారాపంచకధావనాస్వి
తము బ్రోద్యన్మారుతాతిత్వర। ప్రారూఢంబు మహోన్నతంబుభయపార్శ్వాబ
ద్ధకోదండతూ। ణీరాస్త్రంబు మనోజ్ఞరూపసుషమానీకాశమౌ ఘోటకం। బా
రోహించి ధృతాసియై చనియె ఘోరాగ్రాటవీవాటికిన్॥ చ॥ చనునెడ నా ప్రసేను
నకుసాంద్రరజోభ్రిపదాశుగాద్యనం। తనిబిడదుర్నిమిత్తములు తత్పరబాహ్యా।
మునందుదోచెదో। చినమృగయాపరివ్యసనశేము షినకొక్కరగాములెంచ కేపున
జనియెంగ్రియారతుఁడు ముందరిగోర మెఱుంగ నేర్చునే॥ మ॥ చనిక్రోలంగనియెం
బ్రసేనుఁడు మిఘస్సమ్యగ్విరోధోగ్రభం। డనకార్యుద్భటపుండరీకగజగండక్రోడభే
రుండవా। హానవిద్వేషితరక్షుభల్లుకమృగేంద్రాష్టాంఘ్రిజాతానవ। ద్యనినాదా
ర్భటిదీర్ణఖస్పృగగకాంతారంబుగాంతారమున్॥ వ॥ కనియబ్బెడిదంపుటడవి
జొచ్చియచ్చటజటులమృగవ్యక్రీడారటచ్ఛిల్లపల్లవాధరీభుజాదండమండిత కో
దండశింజినీటంకారప్రతి స్వనదఖర్వోర్వీధరా గ్రస్థలీఘుమంఘుమార్భటికా
పూర్వకపరిపతితనిర్ఝరధారాపతనవేగ ఖసీభూతశిలాతల భయంకరధ్వా
నభయాకులితయుగ పద్ధాపత్త్రౌక్రౌంచకారండవ చక్రాంగరథాంగముఖనిఖిల
జలవిహంగమగరుత్పుటపటాత్కారా దభ్రవిభ్రమవిభ్రాజిత సరోవరంబులు
ను। బ్రభూతప్రపాతమధుమక్షికా ఘటితపరిణతమధురమధు చ్ఛత్రనిర్గళితా

త్క్షుద్రక్షౌద్రరసస్రవణమాద్యదచ్ఛభల్లభల్లోపమానఖరనఖరవిదళితవల్మీకరం
ధ్రరంధ్రోద్గతనిర్నిద్రకాద్రవేయనికాయకబళనోన్మత్తకేకిలోకకేకారవవ్యా
కులితదరీపరిసరప్రవర్ధమాన మాలతీమాధవీమల్లికాదివల్లీ మతల్లికావేల్లిత
మంజుకుంజపుంజంబులును। సమంజసప్రభంజన ప్రసారాసకృత్ప్రస్మరప
రస్పరసంఘర్షణరణత్క్రియా భీషణఘోషణాభ్రంకషసాలతాల మాలూ
రరసాలాదిసాలషండమండలంబును। స్వస్వప్రవర్ధితతృణధ్వజవ్రజ నిర్మూలన
ప్రాప్యమానతదగ్రపచేళిమధాన్య గ్రహణనిమిత్తోచాత్తఘుర్ఘురనిర్ఘోషణపు
రస్సరాతిదారుణ రణకరణస్తబ్ధరోమస్తోమాన్యోన్యఘట్టనప్రభగ్నదంష్ట్రాం
తరనిర్ముక్తముక్తాఫల పరంపరాతరంగిత శృంగాటకంబులును। బల్లవితసల్ల
కీతరుతల్లజభంజన పరోన్నమితహస్తప్రశస్తవిన్యాస విలాసధురంధరసింధుర
బంధురఘీంకారసంకులావరణాంకురితోద్వేలశాద్వలతృణభక్షణాక్షీణహరిణ
గణకంఠలుంఠనపరిస్రవదస్రధారాసంసేవనమాంసలప్రచండపుండరీకప్రకాం
డసముద్భటఘుటఘుటధ్వని ఘూర్ణమానసానువులును। సందశించి యందం
దగ్రందుకొను గజగవయ గండభేరుండ శరభసైరిభ క్రోడప్రముఖమృగం
బులను ధనుర్గుణంబు సలిపియుశంఖంబుబూరించియు జేదశిలివిసరియునడిచం
బు ఝళిపించియు దురంగంబుబరపియు ననలయంత్రంబుజూడియు జోపువెట్టి
న॥ గీ॥ నిదురలుడుగునవియు బెదురొందునవియు। మత్సరము లెడలునవి
యుజతలువీడు। నవియునగుచునెలవులందుండిభోరున। నఖిలమృగచయంబు
లలుకవెడలె॥ క॥ ఆసమయమునప్రసేనుం। డాసకలమృగాళిడాసిహర్షోత్క
ర్షోల్లాసాత్ముడగుచువేగన్। భాసురమృగయా విహారపారాయణుడయి॥
క॥ గండంబుపజ్జబరువిడు। గండంబుప్రసేనుడరసిగడియదునీకీ। గండంబునిదు
నిమెమహో। ద్గండంబుగవెసప్రచండకాండ ప్రహతిన్॥ క॥ దారుణఘీంకృతి
సీఘము। దారుణదృష్టియయి పయికినరుదెంచుమహా। వారణముఁ దునుమాడె
న। వారుణపుంఖానుపుంఖవరశరనిహతిన్॥ క॥ గంధర్వులభినుతింపగ। గంధ
ర్వముబరపిఘోరకాననధావ। ద్గంధర్వముదునిమెనుయా। గాంధోర్వాచ్ఛ
యశుహా తడతులాస్త్రమునన్॥ చ॥ గురువెడుచున్నికుంజమునగారుతుక్రో
ల్పులిగాంచియొక్కబల్।శరమడరింపనుల్కి పడిచండతచేనదికాంద్రుమంచు।బి

ట్టరచుచువచ్చి వెండియొకయమ్మిడగానదియుఁ గణింపకే। త్తరపయిఁబర్వనా
తడువడిఁ గడిమింబోడిచెన్పి డెంబునఁ॥ చ॥ హయమును గాంచినంత నెమహా
రుషచేనొక సైరిభంబు తద్దయుపదఘట్టనాప్తినిలదద్దరిలంగగిలాచుఁ జున్మదో
చ్ఛ్రియగతివచ్చి తద్గురుశరమ్ముల గొమ్ములజిమ్ముచుఁ వడింబయిపడిగూలెద
చ్ఛితకృపాణహతింగులిశాహతాద్రినాన్॥ సీ॥ ప్రియకంబుగెడపె దోఃప్రియక
లంబంబున శంబరస్థితిజంపెశంబరంబు। నచ్ఛభల్లము ద్రుంచె నచ్ఛభల్లంబున
రంకుబోకార్చె నిరంకుశగతి। గండళిదునిమెహ్వాతగండళితాసక్తిశల్యంబుదూ
టాడెశల్యయుక్తి। సృమరంబుధృఢలక్ష్యసృమర దృష్టివధించెఖడ్గంబు డెగ
టార్చెఖడ్గధార। శరభగరుదంబకంబునశరభమేసె। గదలిదూటాడెశరహతి
గదలిపడగ। రామమునగల్చె శౌర్యాభిరామపటిమ। గోలమునుగూలిచెలకో
రికోలనతడు॥ క॥ యీకరణిమారిమసగిన। జోకందనకెదురులేని శూరత్వము
చే। నాకానప్రసేనుండ। స్తోకమృగావళులదునిమితూటాడునెడఁ॥ సీ॥ కల్పాం
తరుద్రుడకాలంతార విహ్వతీభమృగవరాకృతి జనియించెననగ। సందంద
మందువనానలంబేకమై క్రందుగానొకట చోగ్రాలెననగ। నిలప్రసేనునిపాలి
మృత్యువు సామజద్వేషియై మూర్తిభవించెననగ। బాతాళగతఫణీశ్వరహాలా
హలకీలి పృథివిమీదికినంకురించెననగ।నొక్కకంఠీరవంబు క్రోధోగ్రమూర్తియ
గుచుగవినుండి వెల్వడియద్రులద్రువ। ఘూరితరఘుర్ఘురధ్వని బొబ్బలిడుచు। శీ
ఘ్రగతిబారుదెంచె ప్రసేనుపైకి॥ వ॥ అత్తెరంగునంబరతెంచు పంచాస్యంబు
గాంచికించిత్తుగొంచకుదంచదవక్రవిక్రమోల్లాసభాసురముఖుండై ప్రసేనుం
డుద్దండభుజాదండతాండవితకోదండపాండితిమెండుకొన గాండంబునిండగు
ణంబు సారించి వేసారకాసారపూరంబున రసాధరంబుగప్పు ఘనాఘనంబు
గండున ప్రచండకాండ ప్రకాండంబులుతండోపతండంబులుగాదుండి వైరి
నిండించిన గండరకప్రేటులకుదప్ప దాటుచు దప్పనివి కుప్పళించి పెళపెళను
రుమాడుచుగాడినవాడితూపులలెక్కింపక గ్రక్కునఁ గంఠీరవంబువెగ్గలంపు
టగ్గలికతోడగ్గరు నెడప్రసేనుండఖండతరపరుష శరపరంపరగురియుచునపా
రపరాక్రమప్రఢిమాధురంధరతానుబంధబంధురంబగు సైంధవంబు సింధు
రపరిపంథికందనీకనమందోద్దార ఘోరితవల్గిత రేచితాదిగమనచాతురింబరప

నకేసరివేసరకెట్లుకుప్పించిననట్లు కుప్పించుచు నెట్లెగిననట్లెగుచు నేమొఁగం
బయిననామొఁగంబగుచు బ్రబలపదఖరనఖరకఠోరకుఠారంబుల బ్రహరింపుచు
దురగంబు గిరిగీసినపగిది గొదలనీక వీకంబయింబడి నిష్ఠురతరదంష్ట్రాగ్రంబుల
గంఠంబకుంఠితోత్కంఠంబట్టి నెట్టననట్టిట్టు ఘట్టించిన ఘోట్టాణంబు సంక్షీణిత
ప్రాణంబై క్షోణింబడు నాలోప్రసేనుండు ధరణికిలంఘించియని వార్యశౌర్య
ధుర్యుండగుచు గదాదండంబున మోదియుగుంతంబున గ్రుమ్మియు బిడెంబున బా
డిచియు గటారున దూటాడియు నెన్నియొనర్చిననన్నియు నెన్నక ఘోటకంబు
గీటడంచి తనపైకడరిననతడు మణిచూడంబగు కేడెంబుహరిచరణ నఖరప్ర
హారంబులకొడ్డుకొని యపరంజిపరుంజు క్రొంజికిలిబాకున గుడియెడమలవిస
రుచు సవ్యాపసవ్య చిత్రగతిభ్రమణంబుల బరిభ్రమించుచున్నాహర్యక్షుంబ
క్షీణరూక్షభావంబున గ్రన్ననబయింబడి నఖకులిశకోటుల నాప్రసేనువాలు
నుంబబుకయు నులినులిచేసిరోసంబున మైకత్తళంబుదుత్తురుమురుగావించిప
డందిగిచి పదంబులనిరికించి ఓరంబునదోరంపుకోరలగుత్తుకనుత్తరించిక్రొన్నె
త్తురుగటగటం గ్రోలితదీయదివ్యరత్నంబు గ్రహియించియుదగ్రతరాగ్రహం
బున జటులఘుటఘుటధ్వనులిడుచు గడిమింబరచెనంత॥ సీ॥ ఒకకొండనుండివే
రొకకొండమీదికే ఘనుడుదయాస్తాద్యగములదుమికె। కైలాసమునజానుకాం
డప్రహతినే ప్రబలుడు దైత్యోర్ఝితాచలమగల్చె। బలియజ్ఞవేళనే బల్లిదుండ
మరముఖ్య సభాసదులకు చోద్యంబొనర్చె। శ్రద్ధ బ్రదక్షిణత్రయివిశ్వపూర్ణత్రి
విక్రమస్వామికే విభుడుసల్పె। రామకయింకర్యధుర్యతనేమహాత్ముడలఘులం
కాసురులనేకులవధించె। నట్టిధీమంతుడతిశాంతుడధికశౌర్య। వంతుడలజాం
బవంతుండు సంతసమున॥ ఉ॥ స్వస్థితియుక్తశైల దరిసయ్యనవెల్వడి యోగి
సన్నికృష్టస్థవి శుద్ధపుష్కరిణిస్నానజపక్రియలాచరించిని। స్వస్థనిజాశ్రమాచ
లగుహాంగదియంజను దెంచుచుండియ। గ్రస్థలిబర్వుదివ్యమణికాంత్యభిసాంద్ర
మునమ్మృగేంద్రముణ్॥ ఉ॥ కాంచిమృగంబసృక్కలితగాత్రముతోమణితోరయా
ననే। తెంచుచునున్న దెన్ననిదిధీరువాః కానొక వేటకానిదుం। డించితదీయరత్న
మువడింగొని యేగెడునట్లుగానిచో। జంచదసృక్శరీరమును సన్మణియుంగలు
గంగనేటికిణ్॥

క॥ అనినిశ్చయించి సింగం। బును దునిమి తదీయరత్నముం గొన జిత్తంబున ను
త్సహించి తా స।య్యనసింగము నడ్డగించి యనికడరుటయు॥ వ॥ అది ఘోరంబు
గ బొబ్బరిల్లుచును శౌర్యస్ఫూర్తిమై రాజయా।స్పదబాహాగ్రనఖప్రహారముల నా
పంచాస్యమున్ జంపి త।ద్విదితానర్ఘ్యశమంతమున్ రుచిరదీప్తిచ్ఛాదితా శాంత
మున్ । ముదమొప్పంగొని జాంబవంతుడరిగెన్ భూభృద్దరీవాటికిన్॥ క॥ అ
నియిట్లు శౌనకాదుల। కనురతిగథకుండు చెప్ప నాలించి ముదం। బున దేలి భవిష్య
త్కథ। ననఘా వినుచుమని సూతు నడిగిరి తపసుల్॥ మ॥ ప్రణుత ప్రాభవసంగ
సంగరహతా పారత్రిపూరున్మద। తృణదాటప్రబలాంగలాంగలధరాచ్ఛస్ఫార
మాళ్యాంఘ్రిభూ। షణితాబ్జాదిభుజంగజంగమవశత్క్ష్మాధరభ్రాంతికా।రణ
గోరాజతురంగరంగదురుగోరంటాగ్రహారస్థితా॥ క॥ కమలముగయనచికురక
రకమలవిరాజద్విలాసకమలకిశోరా। కమలాకరవిశిఖాకర। కమలాధిపబాణనార
కమలత్రుషేణా॥ ఉత్సాహ॥ సకలజాల, కలుషజాల, శకులజాలనిర్జర। ప్రకర
సాల, శిఖరసాల, పనరసాల, వాలపా॥ వకితఫాల, చకితబాల, భయవిశాల
లోకదా। హకకరాల సద్గరాలయత్కరాలకంధరా.

గద్య॥ ఇదిశ్రీమత్కవితాచతుర తురగా వెంకయామరవాది రామ
యోభయకవి ప్రణీతంబైన శమంతకోదంతంబను మహాప్రబంధంబునందు ప్ర
థమాశ్వాసము.

సంపూర్ణము.

శ్రీ ర స్తు.

ద్వితీయాశ్వాసము.

మశ్రీద్గోరంటాఖ్య గ్రామస్థితవాసి రెడ్డి రామయసుకృతి। గ్రామణ్యభిప్ర
తిష్ఠిత। సోమేశ్వరదేవవిబుధ। శుభకరభావా॥ తే॥గీ॥ అవధరింపుము శౌనకా
ద్యఖిలతాప। సేంద్రులకు రోమహర్షణి యిట్లు బలుకు। నట్లు భల్లూకలోకేశు
డాత్మగిరిగు। హాంతరాళంబునకు ప్రీతి నరుగుదెంచి॥ సీ॥ ఏలలనాలోకధాళధళి
కినోడి హరిణికాతరదృష్టి నధిగమించె। నేమహిళాగండధామలీలకు జంకి శశిరేఖ
బహుళకృశత్వమూనె। నేరామచారూరుసౌరంద లేక దుర్భరజడస్థితి రంభ శిర
మువంచె। నేసతినఖరవిలాసంబు నెనయనోపక తారవెలవెలబారనయ్యె। నట్టిది
వ్యాంగనాతిశాత్యధికరూప। వతి కిజాంబవతి సమాహ్వాయకు దనదు। నెనరు
పట్టికి కేళికుర్వనముగాశ। మంతకము జాంబవంతుడొనర్చెనంత॥ చ॥ క్షితిదనపే
రిటన్ బ్రతుకు సింహమ్ము జంపియు నాత్మరత్నముద్ధతిహరియించె ఋక్షవిభు
డంచు మషవ్వడినట్లు పాటలా। కృతియయి యేకనామమును వహించుట నాహరిమ్మృ
త్యశాచసి। గ్గతికి మునుంగనేగెనన గాజని యెన్ రవి పశ్చిమాబ్ధికిన్॥ క॥ అపరది
శాగామిదినా। ధిపరథహయఖురఖురాహతిక్షుపితాస్త్రా। ద్రిపృథుల గైరికధాతు
వ। రపరాగంబనగ సాంధ్య। రాగము బొలిచెన్॥ చ॥ పరగిరిదంభవల్మికముపైక
రుదెంచు రవిచ్ఛలాండజేశ్వరుగని భీతిచే దదధివాసము బాసి రయాన ప్రాక్కు
భృ। ద్దరులకు జేర బాయు నసితస్ఫుటిపంక్తులొకో యనంగమే। మురముగ బాకెనీడల
తిడూర సమావృత రీతి బ్రాచికిన్॥ మ॥ చరమాశాంతవనాంతరోజ్జ్వలకవోష్ణ
ద్యోతదంభోగ్రదు। స్తరదావోద్గతధూమమాలయొ దినాంతగ్రీష్మవేళాంత
దు। ర్భరసంధ్యాతటిదంశుపూర్వనిపిడాభ్రశ్రేణియో హార్య గో। చరసిర్ఛితిచ
రతరారిచ్ఛటయొ నాత్మ్నాబర్వె గ్రాంజీకటుల్॥ చ॥ పతివిరహార్తి మూర్ఛిలి నభం
గిపయోజినివాడ బారెడ। ద్గతిదినభర్తకున్ దెలుప దత్ప్రియతంత్రియ బాసి యేగె
నో। జతవిడి హేళి జూడ బడి చక్రము నెవ్వగ నేగె కాలసం। గతి రవికబ్బుటన్ ము
దముగాంచెనన న్గుముదంబు శోభిలెన్॥ సీ॥ నటదుమాధవశిరోంతరలుఠ త్సరి
దున్నమద్వారికణపరంపరలనంగ। హరిదంతరాళ మన్వరివిపక్షికనిశాకుకిరాటి
బెట్టిన గ్రుడ్లనంగ। గగనోపవనమునఘుప్రాంతచైత్రసంప్రాప్తిబూసిన సుమప్ర

కరమనఁగ। సంధ్యార్వపూర్వమైజగముముంచినతమోంబుధివెల్లిబోడము బుద్బు
దములనఁగ। ఖరకిరణ దంభదాశాహార కరవిదళిత। బిసరుహభవాండకువల
యాపీడనోగ్ర। కరటికుంభోద్గళిత మౌక్తికప్రతాన మనఁగనవతారకాసమూ
హంబులడరె॥ క॥ అత్తరిద్వారకసత్రా। జిత్తాత్మగృహంబునకు బ్రసేనుఁడురా
మిఁ। జిత్తమునదీనికేమిసి। మిత్తంబని తద్విచారమేయుండఁగుచుఁ॥ మ॥ పసు
లూరంబడియెన్నినుకుఁరనిదోపన్నాగెఖద్యోతముల్ మసకంబారెదిశలఁదో
రపుటిరుల్త్ఝ్మాసించె గూళ్ళస్విహాయసముల్సేరె। నుడుల్లసించెను నభంబ్మంతం
తకుంరాత్రిపెం। పెసఁగఁ జొచ్చె బ్రసేనుడింటికకటా యేతెంచడయ్యెగ్గదా॥
సీ॥ ఇంతరాతిరియైనకాంతారమందుండియే తెంచకుండుటకెద్దియొక్కొ। ఘో
రవిపత్తుచేకూర నౌనకైనవేటయందెటువంటిభీకరోగ్ర। మృగములనేనియు
మేకొనితూటాడుబలుపోటరియకాకవానిచేత। మడియునాతఁడుగాడు మత్రి
యానుజుశక్తిమది నేనెరుంగనామరిదలంప। నెవ్వఁడోయొకఁడుదురాత్ముఁడవ్వ
నమున। కస్మదనుజుఁడుజను దెంచుటాత్మనెరిగి। రత్నహరణేచ్ఛగహనాంతరము
నకేగి। ధృతకపటయుక్తినతని వధింపఁబోలు॥ వ॥ అనియోచించిగ్రకుఁనబ్ర
త్యుద్గతపూర్వస్మృతియైయాసత్రాజిత్తుండంతరంగంబున॥

చ॥ వెనుకటికొక్కనాఁడుమణివేడినచోదనకీనొసంగకుండినపగనాట
గోలెదనడెందమున న్వహించియున్నవాఁడనయమువాసుదేవుడిపుడాతఁడె
నాయనుజు న్వనంబునన్దునిమి తదీయరత్నమునుదొంగిలినాడిది నిశ్చయంబు
గఁ॥ ఉ॥ ఎంతకువచ్చెకృష్ణుడిదియేమియధర్మము రత్నమీనిదు। ర్దాంతమనోవి
రోధమునుదాలిచికాలము వేచియుండివ। న్యంతరసీమనాయనుజునోర్చిమణి
న్హరియించెగాయయో। యింతటిదుష్టులున్నసికనెట్లి తరుల్బ్రతుకంగలారి
లఁ॥ క॥ మానకమణికైకొనిన। న్మానెంగరుణా విహీనమతియాచుమదీ। యా
నుజునారకదునుమెఁ। దానకటాదీననేమిదనకులభించెఁ॥ క॥ అనిసత్రాజిత్తు
డుతన। యనుజుమహరిచేతమడిసె। ననివెసజిత్తంబునసిశ్చయించిఘోరున। నను
జున్గురియించియిట్టులని విలపించెఁ॥ క॥ పరమోత్సవంబుతోఁభీ। కరమృగయా
ఖేలనంబుగావింపంగా। నరుదెంచికృష్ణుడనుసు స్థిరమృత్యువుపాలబడె నశించి
తెతండ్రీ॥ ఉ॥ చారుశమంతకాంశుతతిచంచలగాగ్నత దోశ్శనాసటం। కారము
గర్జగానిబిడకాండపరంపరచే మహామృగ। స్ఫారదవాగ్ని నార్చుచు నెసంగుబ్ర
సేనఘనాఘనంబురా। పారిచెగాయయోజలరుహాక్షుసమీరముచాకిదైవమా॥

ఉ॥ ఎక్కడికేగినన్మరలనెప్పుడువత్తువకోయటంచులో । స్రుక్కుచుతావకా గతికైజూచుచుండగవచ్చి భక్తితో। మ్రొక్కకవుంగలించుకొని మోదితునన్నొనరింతువిప్పుడీ। వెక్కడనుండివత్తువనియేనెదలోదలతున్న హాదరా॥

సీ॥ పరుషతపోదీక్ష దరణినారాధించి కాంక్షనేలశమంతకముబడసితి బడసిననేమియన్నడు రానిజలజాక్షుడేటికి మనయింటికేగుదెంచె। నేగుదెంచి ననేమిచాగుగావనితల్ప కాశమంతకమేలనాతడడిగె। నడిగినవెంటనే నధికవైర ముబూనబడదనిమణినేల నిడగనైతి। నిడకయుండిననేమి నేడడవికేల। నదియధరియించియరిగితీ వరుగుజాడ। యేలశౌరికిదెలిసిహా యింతచర్య। మొనయుట త్వదీయ మృతికిగాబోలుననుజ॥ వ॥ అనిబహువిధంబుల విలపించి వెండియు॥

ఉ॥ హాయనుభవ్యరూప నివహాయనునర్గళ దృశ్యమానబా। హాయనుసాంద్రవిక్రమవహాయనునిర్జిత విద్విషత్సమూ। హాయనుధైర్యదైవత గృహాయనునాశ్రితబాంధవానుమో। హాయనుసన్మనోజలరుహాయనుసువ్రత ఘూర్వహాయనుజా॥

ఉ॥ నాయనుసంభవాయను ఘనాయనుదూరిత మత్తచిత్తమా। నాయనుచంద్రబింబ వదనాయనుకోవిదవర్ణనీయదా । నాయనునాతజాసంస దవనాయనుకోమలవాక్ప్రకాశమా। నాయనుసద్గుణౌఘభవ నాయనుయాదవ నందనాయనుజా॥ ఉ॥ రాయనునన్నుబాయ నగురాయనునామొర నాలకింపవే। రాయనుగూర్మిగన్గొనుము రాయనుబలికన బల్కవీవదే। రాయనునంకపాళి నిడరాయను నాప్రియసోదరాయనుజా॥ వ॥ ఇవ్విధంబున సత్రాజిత్తుపుత్రమిత్రకళత్రాద్యఖిల కుటుంబయుతుండై ప్రసేనుగురించికన్నీరు మున్నీరుగా ఘోరుఘోరునవాపోవుచున్న నారోదనధ్వానంబువిని పౌరులందరందులకుంబరదెంచిసందడులం జడియుచునిదియేమికారణంబని యడిగిననయన కోణంబులదిగజారునశ్రుధారల దుడిచికొనుచు నెల్లరువిననప్పౌరముఖ్యులతో సత్రాజిత్తుండిట్లనియె॥ చ॥ వెనుకటికొక్కనాడు నరవిందదళాక్షుడు మాగృహంనకుజాజనువునవచ్చి నాకినుడొసంగుశమంతక మిమ్మటన్ననే। దనకదియీకయుండిననదామదినామెడ నాటగోలెబా। యనిపగబూనిరత్న హరణార్థముకాలనిరీక్షితాత్ముడై॥ ఉ॥ మామకసోదరుండల శమంతముకంధర దాల్చినేడువ। న్యామహీవేటగ్రుమ్మరగ నాతనిజంపిమణిన్హరించెనే। నేమనిచెప్పువాడనిక కృష్ణుడుమమ్మమనంగనియ్యడ । య్యోమిముబోంట్లువిన్నవన కొచ్చమటంచు దలంచడేమొకో॥ ఉ॥ ఎంతకువచ్చెకృష్ణుడిది యేమియధర్మము రత్నమీని। దుర్దాంతమనోవిరోధమును దాలిచికాలము వేచియుండివ। న్యాంతరసీమ నాయనుజు

నార్చిమణిన్హరియించెగాయయో। యింతటిదుష్టుఁడున్ననిక నెట్లితరుల్ బ్రతు
కంగలారిలన్॥ క॥ మానకమణిగైకొనినన్। మానెన్ గరుణావిహీనమతియా
చుమదీ। య్యానుజునూరకదునిమెన్। వానకటాదీననేమిదనకులభించెన్.

ఉ॥ ఈతఁడుధర్మకర్తయట యెల్లవివాదలు దీర్చుపట్లనా। హాతనకిట్టి
దుర్నయము లర్హమెదుష్టతమామకానుసం। జాతునిజంపినట్టి కలుషంబదియె
ప్పటికైననిప్పుడో। జాతదళాయతాత్మునకు సంఘటియింపకయూరకేగునే॥
తే॥గీ॥ మొదటవెన్నలుహరియించె బిదపగోప। కన్యకాంశుకహృతిసల్పెగడ
కునస్మ। దుపలనుగ్రహించె బాల్యంబునుండిచోర। వృత్తిచేగదబ్రతుకుటకృష్ణు
డహహా॥ వ॥ అనిగోవిందునిందింపుచుగ్రందుగావందురు సత్రాజిత్తునుసద్యస్స
ముచితాలాపంబుల నూరార్చియటదరలి తమలోదారొండురుతో గృష్ణుం
డెంతజేసెనను వారునుమహాత్ముండగునతండిట్లేలజేయుననువారును దీనినిశ్చ
యింపనెవ్వరితరంబను వారునునగుచు నప్పౌరులు నిజనివాసంబులకుంజనిరం
తసత్రాజిత్తుండును యువీయవియోగాస్తోక శోకానల దందహ్యమానమాన
సుండగుచు నిద్రాహారంబులుజ్జగించి క్షణక్షణానుజాను జేత్యనులాపంబులగూ
యిడుచునాకేయి వేగుచున్నంత॥ మ॥ అనుమానంబున శౌరిదూరికలుషం
బార్జింపకేవంచుగ్ర। ద్దననాత్మప్రియశిష్యుడౌటనల సత్రాజిత్తుబోధింపనిం। పె
నయన్వాసర నాయకుండనుపగా నేతెంచుదద్దూతలా। గునబ్రాచిన్బొడిచెన్
మిణుకుఁగుఱనివేగుంజుక్కఁ-స్వచ్ఛచ్ఛవిన్ ॥క॥సవియోగకోకదృగ్జల। నివహామృషా
వర్ష విరమ నిశ్యత్యయకై। తవశారదవేళోద్భవ। నవధవళాభ్రమనదూర్చనం
డెలుపారెన్॥ తనకున్ శౌరికి హర్యభిఖ్య ధరసందర్భించుటం జేసిత। ద్ఘన
సౌజ్ఞాభ్యనుబంధ బంధురతిసత్రాజిత్తు దుర్నీతిని। ద్దనుజారాతికిదెల్ప వచ్చెనన
బ్రాతఃకాలవాతూలము। య్యనవీచెన్దరఫుల్లపంకజ కషాయామోదసంపా
దియై॥ చ॥ అవనినభోంతరాళగ హనాంతరసంచర దంధకారకై। తవమద
నాగమున్నమయదంభకిరాతుడు వేగుచుకఁకై। దువనరుకన్బొరిందొరగుతోర
పురక్తఝురంబనంగన। బ్జవనహితోదయ ప్రథమపాటలదీధితి పొల్చెదూర్పు
నన్॥ శా॥ సత్రాజిత్తు సహోదరుంగురిచిత త్సద్మంబునన్ మ్రోయుని। ర్మా
తాత్రిఘ్వనియోయన్గలకలారావంబుగావింపుచుం। బత్రిశ్రేణులుగూళ్ళవెల్వడె
దదాబాలప్రవృద్ధార్తికిన్। ధాత్రీజంబులుజాలిబడ్డకరణిన్ జారెన్దుషారాంబు
వుల్॥ ఉ॥ పావనజాతశోభబెనుపన్గుముదాళిశిరిన్హరింపగా। గేవలరక్తిమైనిను
ఛాగింజను దేరగ దద్విజాతియా। గావుననొంటిమైనెదురుగాగనుపట్టగరాద

టంచు నెంతేవడిజోడు గూడినగతిఁ గపగూడెరథాంగమయ్యెడన్॥ శా॥ మా నానాండజ జాతినేలుగరుడున్మన్నించువాడట్టిరా। థానాథున్మదిగొంకమూరక యసత్రాజిత్తునిందించెగా। బోసికీతనిదుర్నయంబుహరికిన్ ముమ్మాటికిందెల్ప మా। కౌనంచున్ద్రివిధంబులన్మొరయుచాయన్నానేగోళ్ళెల్లడన్॥ ఉ॥ తేనియ నిగ్గుబొట్టునిడితేటులకాటుక దిద్దికర్ణికల్। బూనిరజోహరిద్రమెయిబూసియు కంకణహంసకవ్రజస్వానమెసంగగొప్పిందరగపద్మ్యాదజారగసన్ముఖాబ్జయై। భా నునికంటెనొల్లాలుతపద్మినిమేల్కనియుండెనింపునన్॥ మ॥ తనభక్తుండుప్రసేను నగ్రజుడుదుర్దాంతా ర్తిచేనున్నవా। డనివానింగృపనాదరించుటకుడాయంవచ్చె నాడ్రాచినె। ట్టనసూర్యుండుదయించెగల్యనృపచూడారత్నమైతోసమి। న్మౌన కున్బ్రాకెనవారుణాతపముతన్మాత్రాంగరాగంబునన్॥ వ॥ అయ్యవసరంబు ననాకేయుసత్రాజిత్తుండొనర్చుకృష్ణవిషయంబైననిందాప్రశంసకర్ణాకర్ణికగా బురంబునెల్లెడవిల్లి విరిసిపరస్పరపుగుసగుసలెసగమెసగు చుండెనటశౌరిహ జారంబున॥

సీ॥ తేజోపహృతవసుదేవుండు వసుదేవుడుచితక్రియోద్ధవుండుద్ధవుం డు। నానార్యపూజనానందుండునందుండు। వైరిభీకరణనా-సీరిసీరి-భూరిప్ర ణోద్యమాకౄరుడకౄరుండుచకితలోకకృతవర్మవర్మ। సతతప్రతితశౌర్యసా త్యకిసాత్యకికల్యకుంఠితభుజాగదుడుగదుడు।నాదిగాగలబాంధవులర్హపీఠి। కస్తు లైయుండకవినటగాయకముఖ నిఖిలజనములు తమతమనియమితస్థ లులవసిం చియథావిధిబలసికొలువ॥ సీ॥ నికటస్థలినెసంగునిజసద్యశోవిక్రమములట్లశంఖ చక్రములువెలయ శ్యామలాభ్రోజ్వలచ్చంచలాకృతిమేనహొంబట్టుజిలుగు రెం టెంబువరల। బ్రథమాద్రిపైనొప్పుబాలార్కబింబంబు గతిగిరీటముమస్తకమున నమరం।నాత్మస్థభక్తాంచదను రక్తివెలిబర్వుపగిదిబేరెదకౌస్తుభంబుసెలగ।హార కుండలకటకకేయూరముఖ్య। భూషణద్యుతులెల్లెడబొరయవంది। మాగధుల్ సంస్తుతులొనర్పమాధవుండు। నిండుకొలువుండెగన్నులపండువగుచు॥ వ॥ అ య్యవసరంబున నహారహంబుబురంబున గ్రుమ్మరునమ్మధుసూదనువార్తావ హులరుదెంచిసముచితభయభక్తిసంభ్రమంబులు మనంబునబెనంగొనవినయ వినమితశరీరులైకరకమలంబులుముకుళించియిట్లనిరి॥ క॥ దండంబుజగద్రక్షక। దండముజలజాతనయన దండముశౌరీ। దండంబుదేవకీసుత। దండముఖలహార ణనిపుణదండముకృష్ణా॥ అనినమస్కరించిమోళ్లనిలుచున్నవార్తావహులంగాం చికృష్ణుండునగరవార్తావిశేషంబులేమియనియడిగినవారలిట్లనిరి॥ శా॥ స్వామీ

దేవరవారికే మనుచువిజ్ఞాపింతుమీ కేయిను। ద్దామప్రీతిబురింజరించు నెడస
త్రాజిత్తుగేహంబున। స్త్రీమార్తధ్వనిఘోరునక్ దివిఘువుల్ నిండంగ మ్రోసెంద
దీ। యామేయార్తరుతిన్వినక్ బడెనవాచ్యాశ్రావ్యవృత్తాంతమున్॥ వ॥ అదియు
ద్దియనిన మున్నొకనాడుమీరుసత్రాజిత్తుగృహంబునకు విచ్చేసితదీయశమం
తకంబడిగిననతఁడిడకున్ననాటంగోలెమనంబునబగబూనియుండినిన్నతత్సహో
దరుండలప్రసేనుండమ్మణిధరియించియాఖేటక్రీడకడలికరిగిననెరింగివానివనంబు
నజంపితద్రత్నంబుహరించితిరనినిజాదరణకరణనిమిత్తగృహాయాతపౌరజనంబు
తోజెప్పుకొని దుఃఖించెనవ్వార్తయేకర్ణాకర్ణివశంబున నెల్లవారితరేతరంబు
గుసగుసలంబోవుచుండిరని విన్నవించిననుల్లంబులులర్ఘుల్లుమున నెల్లసభాసదు
లును పరస్పరాలోకితముఖులయి యతివిస్మితచేతస్కులై రికృష్ణుండునునట్లన
మ్మెనిజమనంబున॥ అక్కటనింతకంటెవిన నబ్బురమెయ్యదిపూర్వమెన్నడో।
యొక్కడమానికంబడిగియుండితిగాకదియీకయున్నచో। నెకడవైరమూని
తిదిమెకడిముచ్చటతద్యలియునే। నెక్కడప్రాణమారిచితి నెకడిమానిక
మున్హరించితిన్॥

ఉ॥ వానిసహోదరుండువనవాటికిబోవుటయేనెరుంగన। మ్మానికమే
డగొంటిననుమాత్రమునెమ్మదినెవ్వరెట్టివా। రైనదెరుంగలేకజడుడైయతడేని
దిచేసితంచునా। పైననుమానమూనియపవాదము నూరకగూరిచెన్గదా॥ శా॥
న్యాయన్యాయములెన్ననెవ్వనితరంబాలించువారెల్లనా। హాయానానిదికాదు
కాదనెడువారల్గాకసారాంశమున్। దీయంజాలుదురే తలంపనకటానిందా
భరంబూరకన్।నాయందేర్పడెదీనినింకమరలన్మాయించుటేమాటికో॥ఉ॥నే
డిదినాకకారణపునిందఘటించుటకున్ నిదానము। న్జూడగనాత్తభాద్రపదశుద్ధ
చతుర్థిపయోఘటోడుస। మాడనుబింబదర్శనసమగ్రతసూశశిగూర్చి విఘ్నగా
జాడినశాపవాక్యముయథార్థముగాకదియేలవేరగున్॥ వ॥ అనిమనంబునసూహిం
పుచునానిఖిలగుణగణాలంకరిష్ణుండగుకృష్ణుండెల్లవారలువిననిట్లనియె॥ సీ॥ విను
డేనుమున్నొకదినమునబంధుభావమునసత్రాజిత్తుభవనమునకు। సరవినేతెం
చిప్రస్తావవశమ్మున నతనిభావమెరుంగనాశమంత। మిడమంచుగోరితినింతయు
గాకింకనేకల్మషక్రియనెపుగనిష్టు। నూరకనిందసేకూరెనాయడదీనినెభృంగి
నైసమాయింతుగాని। పూర్వమందుజతుర్థినంభోజవైరి। గాంచువారికెనపనిం
దకలుగుగాక। యనుచుజంద్రుగురించిగజాస్యుడాడు। మాటనేడిట్లునాపట్ల
నూటిపడియె॥ చ॥ అనవినిసభ్యులెల్లవిననాహరితోహలియిట్లనుక్సుధాం।

శునిమహీనెవ్వ రేనియును శుద్ధచతుర్థిని గాంచినన్ సడిం। గనిమెదరంచు నేలను
డుకాంతు శపించె గజాస్యుడద్దినం। బున నెశశాంకుదర్శనము బొందగ నేటికి నీకు జే
కురెన్॥ చ॥ అనిబల దేవుడాడ్లనలినాయత నేత్రుడు తత్కథాక్రమం। బునిఖిలమ
గ్రజాతునకు బోధమొనర్పగనుత్సహించియి। ట్లనుకుసుమాయుధాహితశిరోం
తనితాంతసరిన్ముహుర్ముహు। ర్జనితతరంగరంగదతిసాంద్రఘుమంఘుమనాద
మాధురిన్॥

శా॥ దిక్కాంతాభిముఖస్థదర్పణమనన్ దీపించు రౌప్యాద్రిసా। న్యక్కౌ
తూహలవృత్తిసర్వసురసమాట్కోటికోల్వన్మణీ। భాకూటంబున భద్రపీఠి
నుమయయున్ భర్గుండుగూర్చుండి మే। ల్పైకొప్పన్ భువనావనంబరయుచుం బే
రోలగంబున్న చోన్॥ క॥ జననీజనకులకింపుగ। గణనాథుడుబాల్య కేళికాపరు
డై పెం। ల్చనకుబ్జాకృతినచ్చట। ఘనముగ గ్రీడింపుచుండగని చంద్రుడెదన్॥ ఉ॥ యా
తనికన్నులెంతమొగమెంతయురోజ ఘనంబులెంతకా। ళ్లేతులవెంతయీగిట
కసీదిలకింపగరోతయంచురూ। పాతిశయస్మయంబునగిలార్చు చుబకున నవ్వె
నవ్విసన్। శీతమయూఖునుద్ధవిడసింధురవక్త్రుడు గాంచి చెచ్చెరన్॥ చ॥ కినిసిమ
హోగ్రుడై చుబలి కెన్నిరతంబున శేషలోకపీ। త్యనిబిడచారుమూర్తినసిగర్వము
చేనవమానదృష్టినై। కనిననునవ్వెదత్ఫలముగాంచెదుగాక చతుర్థిచంద్రునిం। గ
నినజగజ్జనంబునకకారణనిందనమావహిల్లెడున్॥ మ॥ అనిశాపంబిడినంతనే వెర
చియోయయ్యా జడాత్ముండనై। యనఘున్ నిన్నుహసించినాడమదినాయజ్ఞాన
మున్ సైచవే। జనముల్ నన్ గననట్టియొచ్చె మెనయన్ జాలంగ్రుపావీక్షణం। బున
నన్నున్ దిలకింపుమంచు శితధాముండార్తి బ్రార్థించినన్॥ శా॥ కారుణ్యాత్ముకుడై గ
ణాధిపతివక్కాణించె మచ్ఛాపదు। ర్వారాలాపమమోఘమెందునదితప్పన్ జాల
చేతత్ప్రతీకారోపాయమొకండొనర్చెద నువేడన్ నన్ను కల్పోక్తినా- ప్పారం
బూజయొనర్చువారలకు వేయానిందబాయున్ శశీ॥ ఆ॥ నావ్రతంబుసలుపునరులకు
నపవాద। మడగు టేమివింతయట్టివారి। కీప్సితంబులెల్ల నేపారుననియుమా। సూను
డబ్జవైరికానతిచ్చె॥ ఉ॥ అప్పటినుండియున్ మనుజులబ్జవిరోధిచతుర్థిజూడగా।
నొప్పరుదప్పిదారి మెపుడొక్కెడ దైవకృతిన్ హఠాద్గతిన్। దప్పక గాంచనైనను ని
దానపునిందఘటిల్లుదానికై। యప్పురభిత్సుతవ్రతమునాచరియింతురనారతం
బుగన్॥ చ॥ చనినచతుర్థి నాడెచటచంద్రుడుగన్పడునోయటంచు నే। ననయము
నప్రమాదమతినారయుచుండెతినున్న నేమిడా। సినవిధిదప్పనేరుచునె క్షీరఘ
టాంతరమందునాకుదో। చెనమృతధాముడక్కట ముచేనిటులూరకదూరుచేకు

రెన్॥ మ॥ అపనిందాహరణార్థమిప్సితసమస్తైశ్వర్య సంసిద్ధికై। విపుల శ్రద్ధన
నేక దేవతలునుం బెక్కండ్రు రాజర్షభుల్। ద్విపవక్త్రవ్రతమాచరించిరనుచున్
విన్నారమంచుం గరమా। ధిపు దేవంవిధి దెల్ప సీరివిని దైతేయారితో నిట్లనున్॥

క॥ పరుషాని దాననిందా। హరమఖిలేప్సితశుభావహంబగు నేత। తక్కరివద
నార్చావ్రతమున్ రువడి జేయుదనుమనము బరమప్రీతిన్॥ అనదోడ్తో పురిజాట
బంచి శుభవాద్యవాదిత్రముల్ మ్రోయ తా। రను మోదంబున రామకృష్ణులు కృతై
కాభ్యంగనస్నానులై ఘనభూషాంబరగంధమాల్యమహితాకల్పాఢ్యులై బాం
ధవా। స్తనికాయంబు పురోహితాది బహువిప్రశ్రేణి వేష్టించి రాన్॥ గీ॥ ఆత్మదై
వతగృహమున- కరుగుదెంచి- కనకపీఠస్థులవుచు గాంచనవితర్ధి। విమలమణిపీఠి
సౌవర్ణ విఘ్నరాజ। విగ్రహంబు ప్రతిష్ఠ గావించి భక్తి॥ క॥ కల్పోక్తపూర్వకము
గన। నల్పపురోహితముఖయిక నానార్యసభా। జల్పితవాగనుగతిసం। కల్పము
గావించి సాంద్రకౌతూహలులై॥

సీ॥ ధ్యానంబు శైలకన్యాతనూభవునకు నావాహనమ్ము గణాధిపతికి।
నర్ఘ్యపాద్యంబులు హరుకూర్మిపట్టికి నభిషేకముమతంగజాననకును। లలితపు
ష్పాంజలుల్ లంబోదరునకు నిర్మలపుగంధంబు ద్వైమాతురునకు। ధూపంబు
మూషకతుఖ్కారునకు దీపమురగభుగ్వాహ పూర్వోద్భవునకు। మోదకో
దనముఖ్యనివేదనంబు। విఘ్ననాయకునకు నంచు వేడ్కనొసగి। భక్తరక్షార
తాయకృపాయుతాయ। యఖిలదాయ నమోనమోయని యొరిగిరి॥ శా॥ ఈరీ
తిన్ వివిధోపచారములచే హేరంబు బూజించి దీక్షారాజచ్ఛుభకంకణాత్తక
రులై సంతుష్టి బొందించిరిం। పారక్ భూసుర కోటినిష్టతరమృష్టాన్న ప్రదా
నాప్తి ప్రేమారూఢోక్తుల భూరిదక్షిణలచే నాసీలపీతాంబరుల్॥ క॥ అనుముదితు
లగుచు బ్రాహ్మణులనిశాభీష్టార్థసిద్ధిరస్తని నెయ్యం। బునబలదేవాంబుజలో। చ
నులను నాశీర్వదించి జనిరిరువులకున్॥ శోషితవైరిసీరియను। బుంజలజాక్షుని
జూచి భోగిరాడ్భూషసుతవ్రతంబు పరిపూర్ణముగానెర। వేరెదతత్కృపాశ్లేషతనీ
ప్రయత్నము ఫలించును గావున నాశమంతకాన్వేషణ మాచరింపుమికనీ।
వపనిందదలంగనావుడున్॥ క॥ తనచేతస్సంకల్పం। బునకు నిజాగ్రజుని వాక్యము
లుసూటిపడన్। మనమునహర్షించిరహిన్। వనజాక్షుండనిమె నెల్లవారలువిన
గన్॥ శా॥ మాత్రాతీతశుభంబెసంగగణ సత్రమాట్పూజగావించితిన్। ధాత్రిం
ధన్యుడనైతి నెయ్యుడశమంతంబున్న శీఘ్రంబునన్। సత్రాజాతిసుతప్రసాదము

నవేసాధించిదోడ్తెచ్చియా సత్రాజిత్తునకిచ్చెదం తదుదితాప్రావ్యోక్తిమా యించెదన్॥ వ॥ అనిమహోత్సాహంబున బలికిశార్ఙ్గగదా ప్రధానదివ్యసాధనసహితంబుగా రథంబ్బాయుతంబొనరించి తెమ్మని దారకునియోగించినతివేలశౌర్యరసలీలా హేళహేళికదనుత్రాణశిరస్త్రాణంబులు ధరియించిసుదర్శనపాణియైశమంతకాన్వేషణప్రస్థానోన్ముఖుండగుటయు॥

సీ॥ భీషణాభ్రంకష హేషాపరాభూతశాత్రవసైన్యమౌ సైన్యమూన్చి ఖురవిఘట్టిత ధరాభరనతాశేభ సుగ్రీవమైతనరుసుగ్రీవమూన్చి। ధారాజితాంభోనిధానోన్నికా మేఘపుష్పమైదగు మేఘపుష్పమూన్చి। వాలవిక్షేపనోద్ధృత వాతధుతబలాహకమై వెలయుబలాహకమునూన్చి। యరదమాయుత మొనరించియందుగరుడ। కేతనంబెత్తిముంగలగెలుమొగిచి। దారకుండున్నభక్తమందారకుండు। నరసఖుదుడద్ర ధారోహణంబుజేసె॥ మ॥ ఖగరాట్కేతు విధుంతుదాక్రమిత చక్రస్వామినేమ్యుగ్రనా। దగణాక్షోభితదిక్కరిశ్రవణ బృందంబౌశతాంగంబుపైనాగలంగిలోకనిదారకుండు గవికెల్ నోళ్ళందు సళ్ళించిపెల్లుగ దోలెన్ హయ లంగరాగ్రవిలసల్లోలత్కశావల్లినై॥ ఉ॥ అంధకభోజవృష్ణికురాంధకవీరచ మూపరంపరల్। సింధుతరంగబృందముల చెల్వునపైపయిరాగభేరికా। దంధణదంధణంధణనదధ్వనిసంచయముల్ దిగంతపుం। సంధులుప్రీలజేయనరుసంబలరారగ బోయిచెగటన్॥ స్రగ్ధర॥ కనియెన్ కృష్ణుండుసైన్యోత్కరురములియగడన్ గ్రందుగారాగభల్లూ। కనికాయఘ్రూణరంధ్రోద్గతపవనచయాకర్షితాఖిలవల్మీ। కనితాంతోత్ర్యాకాంత దర్వీకరనికరశిరః కంజరాగోల్మికాలో। కనజాతత్రాసదా వద్గహనమదగజగ్రామకాంతారసీమన్॥ మ॥ కనిపద్మాకరముల్ దరుల్ సొరెలు వాకల్ గుంజముల్ శైలపా। దనికాయంబులుగండపాళికటకస్థానంబులున్ మత్తవా। రణపాదాంచల ముద్రితస్థలులు వ్యాఘ్రక్రోడముఖ్యోగ్రజీ। వినికాంతంబులు శౌరియయ్యెడ వినన్వేషించుచుం బోవగన్॥ శా॥ తత్రత్యస్థలులం బ్రసేనకరకోదండచ్యుతాస్త్రచ్ఛటల్। గాత్రంబుల్ దెగిపడ్డశల్యాచమరీ గంధర్వవాహాసుహృ। త్ప్రేత్రివ్యాఘ్రతరక్షుగండకమృగేట్తుండిద్వీపిశ్రేణముల్। చిత్రంబైకనన య్యోశౌరికినత క్షేమక్రియాకారికిన్॥ మరియును॥

క॥ ప్రేంఖత్కంఖాణోత్తమ। రింఖాటంకాంచల క్షురితధాత్రీరథ। ప్రేంఖోళనమాపెచమూ। శంఖంబులతోడశార్ఙ్గ చాపుడుకనియెన్॥ మ॥ అలధారాటఖురాగ్రకర్షితవన జ్యామార్గముల్ దొట్టియు। వ్యాలబోగన్నదె సింహశాతనఖ

రత్రప్రత్సున్నదంతావళీ। జ్వలకుంభచ్యుత మౌక్తికోత్కరముల్ వాహిద్ధని
ర్యాణదం। తలత్రాంతామిషముఖ్యముల్ దనరుగోత్రాభృద్గుహాదేశముల్॥
శా॥ దానిం జూచుచు రాగ నయ్యమణి మీఁదన్ మ్రోగుచున్ వక్రికా। శ్రేణుల్
పెన్రొదలాచరింప విలసజ్జింహాంజిరంజీపసం। తానంబున్ వెక్కిద్వమాన్గాడ
నుగోత్రంగూలియున్నట్టియా। జానేయంబుయు దూద్వహాంబుకసియెన్ సై
న్యాళితో జెంగటన్॥ క॥ కనియిది ప్రసేనతురగం। బని తనవారలకు జెప్ప చరి
గెడుయదునం। దనునకు ప్రసేనుపీనుగ। గనులం బొడగాననయ్యె గంతార
మునన్॥ మ॥ నరశింహోజ్జ్వల శాతదీర్ఘనఖదంతక్షుణ్ణ దైత్యేంద్ర మా।దిరి
గాసింహపునర్భవాంచలపిశ్ఛదీభూతసర్వాంగుడున్।ఖరవజ్రోపమ దంష్ట్రికా
గ్రవిదళత్కంఠుండుదంశీపరం।పరితుండుం బలిపృష్ఠపీడితతనూమాంసుండు నై
యున్నెడన్॥

మ॥ కదియంబోయిమహోగ్ర కేసరినఖాగ్రచ్ఛిన్న సర్వాంగుడై।
చదిసెన్ వీడె ప్రసేనుడంచు స్వసుహృత్సంఘంబుతో జెప్పుచు। చ్ఛదముల్ శోధన
జేసి దివ్యతరరత్నంబందు లేకుంపుటన్। గదలెన్ సింహము చన్నమార్గమునసా
కంసారిసానీకుడై॥ ఉ॥ గబ్బువెడంద నోటఁ శకవ్రజమీగలు మ్రోయగా
ట్టుపై। ప్రబ్బి సటల్ జలింపబెను బాతులుగ్రద్దలు కాకులుంగరం। బుబ్బుచుము
కుల్ అందరసమూడిచి మెకల్గ జచ్చిపడ్డబల్। బొబ్బ మెకంబు గాంచెయదు
పుంగవుడేగుచు గొంతదవ్వనన్॥ వ॥ కాంచి పంచత్వంబునొందిన పంచాస్యం
బు చెంగటి కరుగుదెంచి యక్కాంచనాంబరుండనుచరసంచయంబులన్ గనియిట్ల
నియె॥ క॥ సత్రాజిత్సోదరునల। గోత్రగృహానికటసీమ గూలిచి యెచటన్। గా
త్రంబు వాయుసామజ। శత్రువడుగుజాడమనకు సర్వము దెలసెన్॥

చ॥ ఇదివోక యచ్ఛభల్లనఖహేతిహతిం దెగటారినట్లు నా హృదయములో
నదో చెగనుడిచ్చుటదచ్చరణాంకముల్ లభిం।చదు మణి ఈడభల్లుకముజాడనబోఇ
తిమేని జేతిక। బ్బదెయదిరండటంచు యదువల్లభుడేగుచునుండెనవ్వెడన్॥ సీ॥ ధ
కాక్రమహోగ్రఘాంఘాన్నినాదార్భటల్। భటులసందడి మోగితబలసి పెరుగ।
బహుపదాతిచ్ఛటాపదపరాగములు పరాగముల్ ముసుగొందద్రాకేదివికి। ధీర
సైన్యైశకోటీరంపు వెలుగులు వెలుగులరాజిగుల్వియ్యమంద।నిశితవాలప్రభాసీల
వితానంబు నీలవితానమైనింగి బర్వ। నడచె ఘనదుమృష్ణికేకయాంధకముఖోరు। సై
న్యకలిఖాణశఫపుటక్షత ధరాధురాప్రభుగ్నస్ఫుటస్ఫటిప్రభువతంసు। డగుచుహరి
భల్లుకేశ్వరునడుగుజాడ॥

శా॥ కాంచెఁ బంకజపత్త్రనేత్రుఁడలఋక్షస్వామిగుప్తాత్మమై ధ్యాంచద్దివ్యమణీపరిగ్రహణకార్యాయాతనై జాగమో।దంచల్లాభకృతార్థభూధరనుతిధ్యానౌఘధీకృన్మరు। త్సంచారోగ్రనదద్గుహన్ గురుతరధ్వాంతచ్ఛటాధూర్వహన్॥
క॥ అలగహ్వరీధరమహా। బిలపర్యంతంబుఋక్షవీరుపదాంకం। బులుగలుగుట దన్నికట। స్థలి దాశార్హుండు సానుచరుఁడై చేరెన్॥ ఉ॥ ఈగతి జేరి కృష్ణుఁడు నిజేష్టలనందరఁ గాంచి నేఁడు నే। నీగుహఁ జొచ్చి రత్నము గ్రహించి వడిన్ జనుదెంతు నిచ్చటన్। బాగుగ నిల్వుఁడీ యని యపారతమఃపటలీప్రవేల్లితో। గ్రాగబిలాంతరాళపథమందరిగన్ పృథుధైర్యశాలియై॥

క॥ భువనములుజడినవాడ। ర్ణవమున నొకమఱ్ఱియాకు నంబడియురు లెక్కు-వయగుతరిభాసిలుమా। ధవుడలుకు నెకొండ గవిబాదలుచీకటికిన్॥ ఉ॥ గహ్వరమందు గారొక్కనిన గాఢతమచ్ఛటయోజనార్థమా- బాహ్వాభిభూతశేషుడగుపద్మదళాక్షుఁడు బోయిగన్గొనెన్। బహ్వరవిందముల్ మధుపపంక్తులు రాజమరాళముల్ రథాం। గాహ్వవిహంగముల్ గల మహాకమలాకరమింపుమీరగన్॥ వ॥ వెండియు జెండమయూఖుండు దర్యఖండధ్వాంతమండలంబులం బురుడింప బహురూపమండితుండై జ్యోచ్చ్నోయన సముత్తాల ప్రభాపాళికాతివేలమణీజాలాలవాలంబులగు కూలంబులును। రంగదుత్తుంగతరంగాభంగడోలాసమాలోలమరాళబాలికా వళక్షపక్షాక్షీణ వాతోత్క్షేపితజలబిందుపరంపరాసంభరితమత్కుశోరవారంబులును। వదాన్యపుష్పావపాతకీర్తిచ్ఛటాధాళధళ్యకాంతులం దెగడు పాండురసితాభ్రఖండంబులు కాండాధిపతికనిరాజనంబులీసమకట్టికమలావధూటిస్ఫాటికపాత్రలందు నాటించెనోయన దరీభాగభాగమలినాబ్జకాంతోపలఫలకోపాంతకాంతంబులగు ఫేనోత్కరంబులును। సత్యలోకంబు పోలికకు శేశయజాతోద్యోతితంబై। వైకుంఠంబువడువున చక్రవిక్రమప్రకాశంబై కైలాసంబుచందంబున భృంగ్యనిశాశ్రయంబై। సుగ్రీవసైన్యంబు భంగి। కముదసంయుతంబై। సరస్వతీబాహుదండంబుగతి కచ్ఛపీశోభితంబై। యభంగామృత పూరంబయ్యును భంగామృతపూరంబై। యవిసారాభిరామంబయ్యును విసారాభిరామంబై నారాయణతుందంబుగతి భువనపూర్ణంబై వెలయు నజ్జలజాకరంబు గడచి ముందర॥

సీ॥ పోవఁబోవఁగఁ దోఁచె పుష్పితఫలితరుక్మమయరంభాదికల్మ్మారుహములు జనజనబాడగట్టైమణిసాల సౌధగోపురసురాలయధనాకరగృహములు। నడుపనడుపజూడ బడెరత్నపట్టభంగస్ఫూర్తవతదీర్ఘికాచయములు। సాగసా

గఁగాంచఁగనయ్యె బహుచిత్రవర్ణముల్ గలిగినపక్షితతులు । నరుగనరుగఁగ
జూపట్టెనని శమఖిల। శాస్త్రచర్చాప్రథితకీరశారికాళు। లేగనేగఁగనంబడిరిందు
ముఖులు। హర్మ్యభాగంబులందునారాయణునకు॥లయగ్రాహి॥ సారఘనసా
రసుపటీరముఖసౌరభవిహారపృథుభూరిగృహవారములనెల్లన్ । మీరియుమ
సారమణిహారపుహజారములఁజేరజనపంజరపుకీరనికరంబుల్। చేరెలుఁగుతోనిత
రహూరుడిటుఁజొచ్చెనిపుడారసిగనుండనుచుసారెకువచింపన్। నేరుపునమించుస
దగారములఁగొన్నిటినిధీరుఁడటుగాంచియదువీరవరుఁడంతన్॥ శా॥ కైలాసాచల
శృంగమట్లలరురంగజ్జాంబవత్యంగనా। కేళీసౌధముపట్టభంగసరణిం గృష్ణుండు
బైకెక్కెఁదల్లీలన్మెచ్చుచులోనికేఁగికనియెన్ దివ్యప్రభాకాంతమున్ । త్రైలోక్య
స్తుతిమంతమున్ వరశమంతంబున్ శుభాక్రాంతమున్॥ చ॥ ప్రకటముగాకయుం
డపదపద్మములల్లనమోపుకొంచునం। దకధరుఁడేఁగిపైముడినిదావదలించఁగమూ
పుపైశమం। తకమణివ్రేలెబుుక్షపసుతామహితాధరపద్మరాగమి। ట్లకుటిలవృ
త్తిభావిసమయంబునఁజేకురునన్నకైవడిన్॥ గీ॥ జాంబవత్పుత్రికాధాత్రిశౌరి
గాంచి। బెగ్గడిలిబుుక్షనాథునిబిలచినీదు । నందనీకేళికాకుర్దనమణిఁగొనఁగ। వచ్చి
నాఁడిటుదొంగజవమునరమ్మి॥క॥ అనియాక్రోశధ్వనిఁజే। సినవినియయ్యచ్ఛభల్లశే
ఖరుడురయం। బునసంవర్తాంతకుచా। ట్పునదస్థలికరుగుదెంచె। భూమిచలింపన్॥
చ॥ ఉరువడిఁజేరికృష్ణఁగనియోరిగజారివసించియున్నకం। దరమునకున్ శశంబుగ
తిదల్పకమద్గృహమైనయీబిలాం। తరమునకేఁగుదెంచితిగదామరియంతటఁబోక
రత్నత। స్కరతయొనర్పఁజూచితిరసన్ బ్రతుకంగఁగలావెదుర్మతీ॥ చ॥ తిరిపెము
గాఁగ నేనడిగిదెచ్చినరత్నముగాదులోకభీ । కరమృగరాజునొక్కెడనఖప్రహ
తింబెకలించికొన్నభా। సురమణిదీనిఁగైకొనఁగఁజొప్పడదెంతటివారికైననీ। వరయ
కవచ్చితౌతొలుఁగుమా బ్రతుకంగఁదలంపుగల్గినన్॥ మ॥ అరవిందాసనసూనుఁడన్
బటుజవోద్యద్బాహుయుగ్ముండఁదా। శరధిన్గారిచిత్రేతనాఁడసురులన్ జక్కాఁడి
ద్యావాధరాం। తరమందచ్చపుకీర్తినించినమహాధన్యుండనే నేఁడుహా। నిరుపాయుల్
నరులేడపొమ్ము దయనెంతేనిన్నుమన్నించితిన్॥ మ॥ అనిపల్కన్గనులెఱ్ఱనందతన
యుండాభల్లుకస్వామితో। ననియెన్ స్వస్తుతిసల్పుకొంటివిఘనంబానేహరింజంపి
యీ। మణిఁజేకొంటమెరింగినిన్నుబలిమిన్ మర్దించిగైకోదలం। పునఁనేతెంచినబల్లి
దుండనెటకున్ బోనీనురమ్మాజికిన్॥ అనిపలుకుచు॥ శా॥ గోనందుక్కునఁ పైడికా
శబగ్గయంగాఁజేసిసద్భూషణ । శ్రేణుల్జక్కఁగదిద్దిముంగురులనర్థింబైకిఁగీలించిక।
ల్పానూనోగ్రఘనాఘనచ్యుతనినాదాభీలదోఃస్ఫాలన। ధ్వానుండైయదుభర్తని

శ్చైవిలసద్దర్పాతిరేకంబునఁ॥ చ॥ అతఁడనుమాటలఁ నిలచినట్టి తెఱంగునుజూచి
లోహితాద్యుత్తులుగనుంగవంజెదరదోర్బలధుర్యుఁడుజాంబవంతుఁడ। ప్రతిమమృ
గేంద్రనాదవిసరత్రుటితాష్టదిశావశాధిప। శ్రుతిబలుదైవడిన్నఁడ చెఱూరతగంస
విరోధిమీఁదికిఁ॥ క॥ పరిఘఁగొనిజాంబవంతుఁడు। వరకౌమోదకినిఁదాల్చి వాష్ణేయు
డుని। ష్ఠురతరకోపంబులఁదా। కిరిలోకత్రాసనమర కేళీరతులై॥ వ॥ యిట్లునజ్జాం
బవజ్జాంబూన దాంబరులుద్దండసంవర్తకాండమార్తాండ మండలద్వయంబు
మెండుననభంగోత్తుంగభంగప్రతాడితవిహంగరంగంబగుతరంగమాలియుగం
బుభంగిప్రళయసమయకుపితయమయమళంబుకోమరునవిలయవేళాభయంకర
శశాంకమౌళిఫాలస్థలనిర్యత్శిఖాలావద్వ్యగ్నంబుపోలికనక్షీణపక్షంబులై సర్వతు
మావలయంబునందారుకులక్షోణీధరద్వంద్వంబుచందంబునగల్పాంతానల్పసాగ
రోదరవిముక్తోర్వియుగళంబుపగిదిదగిలిచుట్టు పేరెంబుగాబరచి చదలద్రువగద
లుద్రిప్పుచుపరిఘాఘట్టనంబుల వ్రాలుకీలాఘట్టంబులనంతరంగంబునబొంగారస
ముద్భటపఘ్ఘాతంబులగోత్రతలంబుగంపింపవిశేషరోషోద్రిక్త దృక్తోయజవి
ముక్తరక్తప్రభాజాతంబులుప్రద్యోతనాతపంబులరీతివ్యాపింపబ్రళయవేళోగ్ర
నిర్వ్యగ్రగర్జాభీషణాన్యోన్యతర్జననిర్ఘోషణంబులశేషగుహాస్థలంబులమాఱ్మ్రోతలుపు
ట్టింపనాళీఘాదిపాదహతుల నురగపతిగుదులుకొనకూర్మంబుగ్రుంగగ గిరిరా
జోరుగగకుభిభంబులుదిటతప్పిచతిలబడదరిమిచిత్రగదాసారణవిధంబులనుడుప
థంబునకువినూతనఖ్యాతియుదయింపస్వస్వాఖిలబలరయ విక్రాంతులుసమా
లోకిలోకంబునకద్భుతంబాపాదింపనంతంతకధికంబగుమదంబునఁ బాదలె
డుభుజాయష్టులనిష్ఠురద్రవిణనైపుణిబొగడచండాట్టహాసంబుల నొండొరులనా
దరింపకనొండుదెసంబూన్చియొండువైపునఁ జబురుచుగాయంబువంచించివ్రే
టుచప్పించుకొనచువీలయినతరిమహోత్తాలతాలప్రమాణంబులగునిజసాధనం
బులచేజెండుచు సానుమద్బిలంబునగఱిల్లుపెఱిల్లుమని ప్రతిస్వానంబులీనమిథఃపరి
ఘాప్రహారంబులనాగుచు నప్పుడప్పుడుప్పరంబెగసిపయింబడగుప్పించుచువ్రేటు
మేనుమీదనాటనీకదాటిమగుడ। డాసిరోసంబూరవ్రేసిమీసంబులుదువ్వుచుగట్టు
బోరియపైతట్టుతలలుముట్టఘట్టించిదుముకుచుగట్టులుకనట్టహాసంబుజేసి యిదు
గోబెట్టుబెట్టెదనెట్టుదప్పించుకుందువోయనిమందలింపుచు నమందదర్పంబునగా
లసర్పంబులగతిరోజియితరేతరాయుధాహతుల గిర్యంతరకర్పంబుబగుల్చుచు
నిరుపురియపుగులభారమ్మునబడిగదాల్పుటాడయనికిగడుమోపడరవృత్తభ్ర
మణాయత్తులైనడుచుచుదమతమనాప్పిదప్పులకులుకకబెద్దదడవుగ్రద్దరితనంబున

య్యెద్దరుబోరునెడ॥మ॥పరుషక్రోధముతోడబుత్తుపతిగోపాలప్రభుంబూచియు। త్తరినీజీవముగొందునంచు బరిఘాదండంబు వ్రేయంగమిణుం। గురులీలంబర తెంచు దానివిలసత్ప్రూకారోగ్రగామోదకిం।జిమనుగ్గై పడజేసియా కృభువనశ్రేణులీక షుంబెగ్గిలన్. క॥ తనపరిఘవ్యర్థమైనన్। గనిభల్లుకరాజువహ్నికణసంచయముల్। గనులన్దొరుగగసాలా। వనిజముబెగలించి వయిచెవనరుహనాభున్॥

గీ॥ దానిపొడిపొడి సల్పనాతండురోష। వివశుడైచేరువనెసంగువృక్షతతతులు। లాగికొని వృష్టిసేయశైలధరుడాత్మ।గదవడిగ ద్రిప్పిచూర్ణంబుగానొనర్చె॥ ఉ॥ చేరువవృక్షపాళులు నశించినగండశిలాపరంపరల్। గ్రూరతవైవదాత్యుతురగుండుగదోగ్రవిఘట్టనంబులన్। బారగదట్టిభయిరవరవంబుననార్చెఖగప్రతానముల్। జ్యోరుహపాళిజచ్చిముదరాకుల చాప్పునబిట్టుగూలగన్॥మ॥ శిలలుంజెట్టులుశూన్యమైనపటుముష్టింగ్రుమ్మరాగాగరో।జ్వలకామోదకిదవ్వగానిలిపి సాళ్వద్వేషిరోషించిబు। ఖులలామున్వడిడాసె మల్లరణకాంక్షన్సాయుధాటోపులయి। కలహన్యాయవిదుల్ నిరాయుధులదాకంబోరుజన్యస్థలిన్॥

క॥ స్రష్టకొడుకుబూనినబలు। ముష్టినిదప్పించుకొని విపులసత్వమునన్। ముష్టికవిరోధ్యనుజుడు। తక్పృష్ఠంబుగనెత్తైభువిజతికిలబడంగన్॥ క॥ బడిలేచివిలయకాలుని। వడువునగనులెత్తివృష్టివల్లభునికి। న్గడలక వెడలెడు నిప్పులు। జడిమైగుహనిండడాసె। సాహసవృత్తిక్॥ శా॥ దీనన్నీయసురార్తునంచశనితోదీపౌమహాముష్టికీలాన్నైకంబులువారనెత్తిశిశుపాలద్వేషినేయక గడుం-దానిందపృగ్రుంకితోనవిలసద్దర్పంబుతోవిశ్వస్ప। టన్నానుక మల్లునదన్నెశౌరిగవినస్తోకస్వనంబీనగన్॥

వ॥ తాకినసోలితెలిసివెండియు॥ సీ॥ బడలాగిననుగిరిప్రతిముడైయదుభర్తమించియవ్వాలికిలంఘించినిలచి। కేలెత్తిప్రేయుచోగికురించి వీపువైపునకేగి యటసేయబుద్ధినిలిపి। మెరసిపైరారొమ్మునీది కొడ్డుకయుండుఘనముష్టితతులలోగాకనాగి। జొచ్చిరావంగియీాసునపిడికిలికోటవాట నీకెట్టులాతట్టుచారి। వడిసిసిగబట్టుకొన రాగబాడవుగాగ। నెగరిముకుఱచెదర దన్నిదెగువనురికి। జాంబవంతుండు గృష్ణుడీసరణిరణము। జేసిరిరువదియేనిమిది వాసరములు॥

క॥ నగధరుడష్టావింశతి। యగువాసరమందు భల్లుకాధిపుమేనం। దగిలించెబిడుగుతునకల। దెగడుచెటులముష్టితతులధికరౌద్రముగక॥ శా॥ ఆక్రేటుల్మెయినాటబెగ్గడిలిబుక్షాధీశ్వరుండీఘనుం। డావిశ్వంభరుడౌటనికఱమఖిలప్రాణంబులార్పక మహిాక। దేవప్రార్థితుడైజనించెననియుంతేబుద్ధియోచించిగ।ర్వావి

ర్భావముడించి ప్రమోకేళి-విజయవ్యాపారికిన్ శౌరికిన్॥ ప్రమోకేళి-యిట్లనియె॥చ॥
జయమధుమారణావినుతచారణసృష్ట్యవనాంతకారణా। జయగుణరంజనాదు
రితజాలవిభంజనసన్నిరంజనా। జయనతలోకరక్షకనిశాచరశిక్షకసర్వదక్షకా।
జయశుభదాయకాగిరిశసాయక భవ్యవికుంఠనాయకా॥

సీ॥ నినుబ్రాతమగవానిననఘువిష్ణునిప్రభవిష్ణుగా దెలిసితివిశ్వరూప। ప్రా
ణప్రతాపస్థైర్యబలంబులఖిలభూతంబులకీవమార్తాండనిలయ। సర్వంబునకు
సదాస్వర్గస్థితిలయంబులెవ్వరుగల్పింతురీవగాక। యంతటికిఁగోడయుండవాత్మ
కుబరమాత్మ వీశనీమహిమనేనెరుగగలనె। మనువులుప్రజాపతులును దామర
సభవుడు। భవుడుదిక్పాలకులు శేషఫణిసమస్త। సురలుగ్రహాహాళికపిలాదిసూ
రివరులు। తావకాంశజులగుటసత్యముముకుంద॥

హరిపరమేశసూరినిచయాచరితైకసమాధిభేద్యవి। స్ఫురితమహాంసధర్మ
పరిబోధ్యముభవ్యకపాలమార్గమం। దరయగలబ్ధమాత్రుడవునై సుఖివై దగుని
విలక్ కళేబరములకుద్భవస్థితివివర్ధనహేతువుగానోసంగితా॥ గీ॥ క్షితివిను
తషడ్గుణైశ్వర్యయుతుడవైన। నీవువెలుగుదాత్మారామభావమెనసి। యమితమా
యామయుండవై। యఖిలసాక్షి। వై బ్రకాశింతువయ్యాచరాచరముల॥ సీ॥ తత
గుణసర్గభావితుడవైనైకవిచారప్రమాణవిస్తారములగు। తర్క-శాస్త్రంబులక
ర్క-శులగుచుదురాగ్రహవాదులయినట్టివిబుధ। సంతానవాదానుసరణపర్యంత
ములౌనస్తినాస్తితిముఖ్యానులాప। ములసర్వమాయాప్రపూర్ణుండవై స్వకప్రకృ
తిచేగానంగబడకయుక్తిగోచరుడవై విషయరూపకోటినలరు। దనిలభుగ్భ్రాం
తిరజ్జువునందదోచు। పగిదిద్రవ్యాంతరములబ్రపంచభావ। మగుపడియెబ్రహ్మ
మైననీయందశౌరి॥అవతారదశకము॥ మ॥శ్రుతిచోరాసురహృత్స్థలాసితపలస్యా
తాంత్రబోనాగనం।చిత్రవైవస్వతరాజవాసతరణిక్షిప్త్యాయతప్రగ్రహం। బతి
దార్ఢ్యక్షితివేళ్లదేజరిలు శృంగాగ్రంబుబ్రహ్మాండభాం।డతటిన్ రాయలయా
బ్ధిగ్రమ్మగవెమీనవాణివై కేశవా॥ మ॥చరమాంగోగ్రనికర్షణప్రధిమవప్రజకూ
రపాతంబుసం।స్మరణంబందెడిమందరాచలముభాస్వత్పృష్ఠపంబట్టుతే।జరిలన్
నీవునదాల్చికచ్ఛపమవై సంద్రంబునందుండిని। గ్గరరింపోళికసత్యయాపథపు
సారంబీవెమున్నచ్యుతా॥ తారోర్వీధరకూటభాసితసురేంద్రప్రస్థరంబట్లుమం।
దారక్ష్మారుహదీర్ఘపుష్పనివసన్మత్తాళిమాడిక్ భవ। త్పోత్రభ్యుద్రదనాగ్ర
దేశమునగోత్రిందాల్పవెమున్మహా। వారాశింగిటివై హిరణ్యనయనప్రాణాశు
గాహీశ్వరా॥సీ॥ కులగిరుల్నాసికానిలవేగమునగందుకంబులబ్లీగురుచుగడలడా

ల్ల। చరణాహతిన్నదీశైలకానన సంయుతోర్వరాగోళము ఘూర్ణిల్లగా। చ
లితసటాఛటోజ్జ్వలవాతమున శింశుమారచక్రంబు బల్మారుడూల। నాళీకజాండ
భాండంబు ముహుర్ముహుస్త్రుట్యద్దారవంబుల నొడ్డువార। నుగ్రనరసింహమూ
ర్తివై యొడసిభర్మ। కశిపుదేహంబు ఖరనఖాగ్రముల జించి। సరసభక్తిప్రచారు
రాక్షసకుమారు। బ్రోవవే దేవదేవ సంపూర్ణభావ॥ మ॥ అళినైయేమి నన్నేక
పాదపద్మమున డాయన్ మచ్చయయి సత్వభూ। వలయంబొండొకయంఘ్రిదే
శమున సంభావింప నాకాశమం। డలముఙ్క్ష్మాతలమాక్రమించి బలినంటంగట్టి వే
క్రిందికిన్। బలిమిన్ద్రొచ్చిన వామనున్నిను సదాభక్తిన్ బ్రశంసించెదన్॥ చ॥ ద
విలిప్రదక్షిణించితి గదా జగదాక్రమణుండవైననా। డవలవిరోచనాత్మజుడహం
కృతిదక్కి భవత్పదాంబుజ। స్తవమొనరింపనాతనితో ద్వారముచాయకనిల్చి బ్రో
తునంటివి భువిభక్తిసాధ్యుడవు నీవనవద్యకృపాపయోనిధీ॥ ఉ॥ సారవిలాసమూర
గవసంతపుమధ్యులగూర్చినైజవి। స్తారజయాంబుజావసుధపైబలుదోసిళులెత్తి
జల్లిన। ట్లోరసమస్తరాజనివహక్షతజహ్రదముల్ ఘటించిత। ద్ధారల దీర్చితీవు
పితృతర్పణముల్ జమదగ్నిసూతివై॥

మ॥ ఖరవంశంబున నంటతాళములమ్రగ్గం జేసి హర్యుద్భవ। స్థిరదర్పంబు
హరించి ఘోరవనరాశిం జూడి మాద్యన్మహా। శరపుంజంబుల వాయుజాతసహా
హాసప్రౌఢి బేర్చి భా। స్వరమాత్వద్రఘురాడ్జని ప్రథితశుష్మం బెన్నగా నేర్తునే॥
మ॥ భవదుద్యద్భుజశౌర్యపావకసముద్ధ్వాంతస్ఫులింగచ్ఛటల్। దివికిం బర్వ నసం
బ్రలంబసురవిద్విట్శీర్షరక్తౌఘబిం। దువితానంబులు ఘోరముష్టినిహతిన్ ద్యో
మార్గమున్గప్పవే। భువి వెల్గొందిన రేవతీశు సుయశఃప్రోతాశునిన్గొల్చెదన్॥ మ॥అ
నిశాసాధ్యపురాసురీసుచరితవ్యాసైణదింభోళినా। య్యనబాఘోషధీవాగురాల
తనుదాయం జేసి బంధింపనే। ర్పన సంధించినకట్టుకంబమనసీబుద్ధావతారంబు
గుం। భిఁబాల్పొందుసరోరుహోదర సుధీబృందారకక్ష్మారుహా॥ మ॥ తతదోః
ఖడ్గసమీరుచే శబరమాద్యత్తురంధరాళుల్సమీ। కతలచ్ఛద్మవిహాయసంబున విభం
గంబందికీలాలముల్। క్షితికిం జిత్రము గానొసంగ దురగశ్రేష్ఠంబు పైబొల్చునిన్।
బ్రతిఘస్రంబును తింతునో కలికి రూపావార్థికన్యాధిపా॥ సీ॥ కౌశికుజన్నంబు గా
తమి బన్నంబు భరియించె హరియించె గరుణనెవ్వ। డీశానుచాపంబు భృగురాట్ప్ర
తాపంబు గారించె వారించె గడిమినెవడు। ఖరనిశాచరరాజు సరసిజాప్తతనూ
జు। శిక్షించె రక్షించె క్షితినెవండు। తటినీశుతోయంబు దశకంఠుకాయంబు నొండించి
ఖండించె నేఘనుండు। మాదృశాశ్రితకోటికి మావధూటి। నెలమిలాలించె బా

లించెనెవ్వడట్టి॥ రాఘవుడవీవెకావెపురాణపురుష। మరచినీకెగ్గుసల్పితిమరువ
వలయు॥ ఉ॥ దేవకిపట్టివై వరదదీనజనావనతొల్లి విశ్వసృద్దేవుడు డాసివేడజ
గతీభరమార్పజనించినట్టిలి। శ్రీమవనితావిభుండవుసమాకతలంబులకంసముఖ్యా
ర। క్రూరవరులంభయంకరులగొందరగూల్చితవార్యశూరతన్॥ క॥ క్రీడయపోలె
గువలయా। పీడోత్సాహంబడిచితివిగదకువలయా। పీడోత్సాహముగాగన్। నీ
రజసామ్రాట్తురంగనిశితరథాంగా॥ శా॥ నీవీయాదవమూర్తివయిఖలజనానీ
కంబులన్దున్మింపము। నీవిశ్వంభరబుట్టుదంచరసి మానీశావళుల్సెప్పగా। నే
వింటింనినుగంటినిర్మలుడనంటింమంటిచాణూరర। క్రూపిరాసుసమీరవారికకరా
క్షుద్రిరగగ్రామణీ॥

చ॥ అనివినుతించినన్ ముదితుడైయదువంశవిభుండుజాంబవం। తునిని
జహస్త వారిజముతో సవరించుచుగూర్మిబించవా। వనచరితుండవార్యుడవు
భక్తిపరుండవునీసమానులెం। దునుగలరయ్యయంచుకృపదొట్టినబుద్ధిబ్రియోక్తి
దేరిచెన్॥ క॥ అనియిట్లుశౌనకాదుల। కనువుగసూతుండుదెల్పనాలించిముదం।
బునదేవిభావికథమా। కనఘావిననానతియ్యుమనిరక్కథకున్॥

శా॥ పాంథద్విద్వ్యమగర్వదుర్వహతమఃపద్మాప్తపద్మాప్తవా। స్కంధుక్ర
త్వశనేణ్ణతిస్ఫురితపత్కంజాతకంజాతవా। తాంధోరాద్ధుతభుకిరీటస్త్రైకా
లోకకాలోకహృ। ద్గంధగ్రంధివిభేదనోద్యమనటత్సంధ్యానసంధ్యానటా॥క॥
వీద్ధారాటసఖయవి। ద్విద్ధామకధర్మచిత్రవిగ్రహదనుభూ। రాద్ధామకగోత్రశ్రుతి
గో।రుద్ధామనిధిరథచరణరుచిమత్కరణా॥పంచచామరము॥ ప్రణమ్యమానధా
తృభూపురస్సరోదభుగ్గణా। గణప్రధానభక్తలోకగాఢరక్షణక్షణా। క్షణైక
మాత్రవిష్టపౌఘసంక్షయాదికారణా। రణద్గుణాఢ్యవాశిరెడ్డిరామయార్చనా
చణా॥౧౫౦॥

గద్య॥ ఇతి, శ్రీమత్కవితాచతుర తుర గావెంకయామరవాది రామ
యోభయకవిప్రణీతంబయిన శమంతకోదంతంబనుమహాప్రబంధంబునందు ద్వి
తీయాశ్వాసము.

సంపూర్ణము.

శ్రీ ర స్తు.

తృ తీ యా శ్వా స ము.

క॥ శ్రీదయితజథక్ర్యార్యధు। రాద్రుద్ధృశవాశిరెడ్డిరామయభక్తా।సాది
తగోరంటపా్రిసాదనివేశాపటద్దిశాసోమేశా॥గీ॥ అవధరింప్రముశౌనకాద్యఖి
లజటిల।వర్యులకుసూతుడిట్లనిబలుకునట్లు। సదయుడైకూర్మికృష్ణుండుజాంబవం
తు।నురుకరుణనాదరించి(గమ్మరవచించె॥వ॥ దసరున్మత్పురిలోననొక్కరుడు
సత్రాజిత్తుడన్వాడతం। డనఘుండైరవిగూర్చిచేసెతపమత్యాస్థన్సరోజాప్త
డా।యనకర్పించెశమంతకాహ్వయమణిన్ తద్రత్నమేగోరితి।మ్మనివాడీననె జేరి
తంతటమదీయాగారమింపారగన్॥గీ॥ కడిమిసత్రాజిదనుజుండు గాడ్పువోసి।హ
యమునెక్కిశమంతకంబురుతదాల్చి।కానకాఖేటనృత్తిమైగదలిపోయి।రామివగ
నొందినన్నఘోరగముగదూరె॥ ఉ॥ తమ్మునికానలోపలహతమ్మొనరించిశమం
తకాఖ్యర।త్నమ్ము(గహించెగృష్ణుడుహితమ్మగునేయనునిమ్నసూతివా। దమ్మ
లువచ్చ్రిపోంతరగతమ్ములునైశితకంకపత్రపా।తమ్ములభంగిబొల్చినకతమ్మున
నేవనసీనుజొచ్చితిన్॥గీ॥ అరిగికాంతారసీమనాడాడగంటి। జీవములుజన్నహరి
నిప్రసేనుశవము।మరియుగనుగొంటినడిచిసామజవిరోధి। నొక్కచోవిగతాసు
వైయున్నదాని॥చ॥ అడుగులజాడనీగిరిగుహాంతరమేజొరబారివచ్చియి।కఱడగ
నుగొంటినిమ్మణినిగావలెమాకిదదీనివీడినన్। సడివిడిపోదునీమదివిచారముమాని
యొసంగిపంపుమి।ప్పుడుదడవాయమత్పురికిబోయెదజాంబవదృక్షనాయకా॥ఉ॥
నావినివాడుపల్కెయదునాయకనాయెడనింతభేదపున్। భావమొనర్చెదేటికి(బ
పంచమునన్ భవదన్యమెద్దినా। జీవముసర్వవస్తువులుజేకొనసీయవికావె(పేమ
నే।డీవుశమంతకంబుగొనియేగుమమత్తనయాయుతంబుగన్॥ఆ॥అనివచించిస్వ
తనయాంధాత్రిగనిజాంబ।వతినలంకరించివడిగదోడి। తెమ్మునాగనదిరయమ్మున
నెపథ్య।రచననూన్చిఋక్షరాజుకడకు॥క॥ కొనిరాజాంబవతీదే।వినిగనికృష్ణుండు
మోహావివశుండైగొ।బ్బునహర్షలతలుహృదయం। బనుపందిరిచా్రికనిట్టులనివ
ర్ణించెన్॥శా॥ శైవాలాంబులనీటదో్రిచిమఖవాశ్మశ్రేణులన్ఘూసపుం। బో్రివుల్

మెక్కఁగఁజేసిఘోరిబలభృత్పుంజంబులందుర్గమ। గ్రావాళింజరియింపఁబంచినలు
ప్పారంబంపువైధాళిధ। ళ్యావిర్భావములైదళంబులయిచెన్నారెన్ గుచుల్దీని
కిన్॥గీ॥ దీనిముంగురులకుఁ బెనసందియము లేదు। గానిచోనివిభ్రమరకఖ్యాతిబడయు।
నేమికారణమాననతామరసము।పై నెసఁగనేల మేచకప్రభలనిగుడ॥గీ॥ ఈపెచె
కుఁకులగురులయందెల్లనాఁడు।ప్రకటమయ్యె మహాదర్శవైభవంబు। కంఠదేశంబు
నందువర్తింబునందు। భళిభళీయబ్జభావంబు పొదుకొనియె॥ఉ॥ సారమసారరో
చులనెసంగెడు భ్రూమిషకార్ముకంబులన్। నేరుపుతోడ నేత్రనవనీరరుహోచ్ఛలకం
కపత్రముల్। గూరిచి ధాత్రి పాంథమృగకోటి జయింపుచునీపెయావన। స్ఫారవ
నంబుచాయ జలశంబరవైరివిలాసమూర్తియై॥ గీ॥ కంధరోర్ధ్వస్థలమునబ్రకాశ
మగుట। గళలనలరుటదీనివర్తింబునకును। శిశిరకరమండలమునకుక్షితితలమున।
వేరుగానంగబడునె భావించిచూడ॥గీ॥ సరసలావణ్యసుధనించిమరుఁడునిల్పి। నట్టి
దొప్పలె దీనిశుత్యవయవంబు। లట్లుగాకున్న జూచుమర్త్యాళికనిమి। షత్వమబ్బుట
యిదినిదర్శనముగాదె॥ ఉ॥ మారుఁడయారెస్వారిదుహలుమాయికిమందరసేయ
బోలునీ। సారసగంధివక్త్రమిదిసత్యముగానియెడన్ సదాశుకా। హారములైదన
ర్చెడురదాంకుర దాడిమబీజముల్ నవో। ష్ఠారుణబింబపక్వఫలమచ్చట జేజరిలంగ
నేటికిన్॥ఆ॥ కలికినాసచంపకము గానియెడనీకు। ణాపదేశబంభరాళిపార్శ్వ।
ములనెసంగ కంపము వహింప నేటికి। పరిమళంబులచటబ్రబల నేల॥మ॥ కలకంఠీమ
ణిచన్నులద్రిగెసుమీగాకున్న హారంబులన్। సెలయేరుల్ ప్రవహింపనెందుకొర
కక్షీణైణనాభిచ్ఛలో।జ్వలనీలాంబుదమండలంబనుసరింపంగారణంబేమిని। శ్చల
వృత్తస్థితిచేరసాస్పదతచేశస్తంబులేలయ్యెడిన్॥గీ॥ అంగజేంద్రుఁడునిల్పియున్న
ట్టియావ।నామృతపుకుంభములె యీమృగాక్షిచన్ను। లట్లుగాకున్న మెఱుగునూ
గాఱుచిల్వ। సామిడాసివసించుటకేమికతము॥క॥ నాళీకయుతములైనమృ। ణాళం
బులభంగియంగనకు పాణులతో। మేళనములగుచుమృదుబా। హాలతలలరారు
చుండుననిశమయారే॥ ॥గగనము గాంచిమధ్యమము గాంగతరంగపరంపరల్
సుడిన్। దగబరికించి సర్వళులు నాభిబిలంబును సయికతంబుర్రీ। తిగనినితంబమబ్జ
భవదేవుఁడు సృష్టియొనర్పఁబోలునీ। డుగనిటులుండునేయివికడుంబ్రతిగన్గొనిది
ద్దకుండినన్॥ క॥ నిరతంబుజడస్థితిచే। శిరమెత్తకయుంటకదళి చెడెతొడలతో।
సరిరాజాలకలజ్జా। భరమున గాకొండుకలదె పరికింపంగన్॥ క॥ భావజనిషంగ
కములో। భావుకరుచియుతములయిన। వరిపొట్టలోజం। ఘాద్వయవముత్జాం
బవ। తీవనితకుభేదమింత దెలియుముభళిరా॥

క॥ బురదంజనియించినపం। కేరుహంబులుకఠినగుణముగలపగడంబుల్। గురువిందరత్నచయమీ। తరుణీపదయుగళమునకు దరమేధరణిన్॥ మ॥ పగలేడంగనరాకదొంగలగతిన్ ధ్వాంతంబునందేరికంటగరాకుండెడు చోటడాసిచనుటెన్నంజుక్కమొత్తంబులే। నగవక్షోరుహపాదహస్తములవిన్నాణంబులొగోళ్ళక్రొం। జిగిచేనోటమిజెందెగాకకలదే జేట్పాటొకండుర్వరన్॥ క॥ అనివగ్గించెడుయదునా। థునిగూడుకయున్నయెలుగుదొరగడకురయం। బునదాదిజాంబవత్యం। గనదోట్కానివచ్చునట్టికాలమునందున్॥ ఉ॥ ఋక్షపతుత్రికన్గొనియొనిద్ధసరోజదళాక్షుయాదవా। ద్యక్షుజితాక్షు దాక్షసజయవ్రతదీక్షునజస్రపాండుభూపక్షురమాసముజ్వలితవక్షుబుధావనదక్షువిక్రమత్ర్యక్షునిజోదరాంతరగతామిత పద్మభవాండలక్ష్మనిక్॥ చ॥ కనితలయూచిమెచ్చియిటుకావలెనోచిననోముపంటచ। క్కనిమొగడబ్బె నాకిపుడుకంతుజయింతవసంతులీడుగా। రనుపమరూపమందితనినారపురాతనజన్మవేళజే। సినమదగణ్యపుణ్యమువచింపగవచ్చునె బ్రహ్మకేనియున్॥ అనిమరియదనలోనిట్లనియె॥ ఉ॥ లాలితశాతమన్యవశిలారుచిరంబఖిలాంగమింద్రశుం। డాలపుతుండమెంతటిఘనంబనినవ్వభుజంబులున్నతిం। దేలెడుమూపులక్షులతిదీర్ఘములై శ్రవణద్వయంబుబెజ్జాలబడందొడంగెను విశాలమువక్షమయారెవీనికిన్॥ గీ॥ రమ్యమగునీలమేఘసారంబుదీసి। వెసమసారరజము జల్లిపిసికిధాత। యుత్పలరసంబుతోబదునొసగివీని। జేసెగాకున్నగలదెయీజిగియొడలికి॥ ఉ॥ ఇందునిగేరునాస్యముమృగేంద్రునిహాస్యమొనర్చుగౌనుబల్। సందెడునల్పులై నిడుపుసాగినకుంతలముల్ గవాటమ। ట్లందముగుల్కుచుండునురమమ్మక చెల్లశిరీషపుంజముక్ బందెముచేసిగెల్చుగదెపాదతలంబులువీనికారయన్॥

ఉ॥ వాతెరనొక్కిగుబ్బకవవక్షమునంగదియించిచేతులం। జేతులుమూర్చిపట్టితమిచేతదొడల్దొడలంబిగించివీ। తేతరచింతమై మరగియీతని కౌగిటిలోకిరానియ। జ్జాతదశాయతేక్షణకు జన్మమదేటికిరూపమేటికిన్॥ గీ॥ అనుచుసంజనితత్రపమైనతాస్య। యగుడుయదునాయకమణిహారాంతరగత। నాయకమణినిగనుపట్టినాతితదవ, లోకనావిఘ్నమున కెదలోననలరె॥ అంత॥ చ॥ అడుగులశోణకాంతులునఖాళిసితచ్ఛవులబ్జరాగపున్। దుడుములహారపంక్తులుగదోచుచుభూమినొసంగదిక్కులం। దొడ్డవిమెరుంగు దట్టముగనూనికడానియల్లందినట్లుగ। నృడనుపమాతతోగలసివచ్చె సతీమణితండ్రిపాలికిన్॥ క॥ చనుదెంచినజాంబవతి। వనితనుదొడమీదనిల్పివాత్సల్యముగొ। బ్బనమూరముద్దుగొనిక్రే।

ష్ణునితో నిట్లనియె బ్రియవచోయుతుఁడగుచున్॥ సీ॥ విభుఁడయీశ్యామను ప్రథిత
ప్రసన్నభావంబు చెన్నారఁ జేపట్టవయ్య। యబ్జారిధారి యీయార్య నేకీభవింపఁగ
జేయుని మేననగణితముగ। శ్రీమచ్చేచతురాస్యయీమంజువాణినీమాటపట్టుననుం
చిమనుపవయ్య। పద్మాభిరామయీపద్మినికరమునననంటియింపొనరింపుమభినవము
గ। నంబుజాంబకయీఋక్షపాత్మజాత। ననవరత కేళిఁదేలింపు మాస్థతోడ। న
నుచుమణిసహితంబుగా। దనయ నపుడు। కృష్ణునకొసంగెనలభల్లుకేశ్వరుండు॥
క॥ తదనంతరమునగూఁతురి। వదనము వీక్షించి ఋక్షవల్లభుఁడనియెన్। సుదతి నీనో
ముఫలం। బిదుగో ఫలియించె విభుఁడు కృష్ణుండగుటన్॥ క॥ యికనిన్నిప్పుడు కోడం।
త్రికమునకుం జొచ్చినట్టి। నిలయంబునకే। స్నికపుట్టింటికిఁగిరితి। ప్రకటంబగునట్లు
మెలఁగవలెనమ్మ సుతా॥ మ॥ అనిబోధించి కుమారికామణిని గృష్ణాధీనఁగావించి
ము। స్వనజాతాసనదత్తమైదగు విమానంబిచ్చి వీట్కొల్పినన్। ఘనతద్రత్నపరం
పరాధికవిభాకాండోద్ధతోగ్రాంధకా। రనికాయాద్రిగుహాందరించె హరిదా। రా
మాసమేతంబుగన్॥ ఉ॥ అంతకుమున్నె కందరముఖావనినిల్చినయాదవేద్ధమూ।
సంతతులారునారుదివసంబులుఁ జూచి విభుండు రామికిన్। జింతవహించి ద్వారక
కుఁజేరి ప్రసేనునిజాడఁజన్నవృత్తాంతము శౌరిగహ్వరపదంబునఁజిక్కుటవిన్నవిం
చినన్॥ గీ॥ అప్పుడవ్వార్త నిర్ఘాతమట్లు వీను। లందు నాటిన రాధాముఖాంగనా
ళి॥ దేవకీవసుదేవులు దీవ్రశోక। తప్తులై రెల్లపౌరులు తల్లడిలిరి॥ మ॥ కొడుకా
కంసముఖక్షపాచరులనుగ్గుల్ జేసిలోకస్తులం! గడగుండ్లంబడనీకమన్చి పృథురా
కాచంద్రసాంద్రద్యుతిం। గడవంజాలెడుకీర్తులెల్లెడల శృంగారించియున్నట్టిని।
న్గడిగాఖ్రమింగెనెగహ్వరాననమునన్। గ్రావేంద్రుఁడుగ్రొటవిన్॥ ఉ॥ గారవ
మందియున్న చెలికాఁడును మేనమఱంది పార్థుఁడీ। ద్వారకకేగుదెంచి ప్రమదమ్మున
మాకడనిల్చి బావగా। రేరియటంచు మమ్ముఁడుగ నేమి వచింపఁగ నేర్తుము గ్రకాం।
తారమునందు ఘోరవసుధాద్రబిలంబునఁజిక్కెనందుమే॥ ఉ॥ గారము నీయెడన్
మిగులఁగా నిడియున్న లతమ్ములందిర। సాకఁర మొనర్చి నిన్ను విభుఁగా వరియించిన
సాధ్వి రుక్మిణీ। వారిజగంధి కొండలము బాపఁగఁజాలుదుమెట్లు సేగిము। న్నీరుద
రింపనేరుతుమె నీరజలోచనసూకుమారకా॥ మ॥ రతనంబుల్ మనయింటలేవెసు
తసత్రాజిత్తురత్నంబుగో। రితి వీవెందుకొకండుదుర్యశము బర్వించంగఁ దానిం
న్వని। షుఃకృతిగావింపఁగఁబోయి కొండగవిలోఁజిక్కొందితౌ మర్త్యుఁడీ। క్షితి
దానాకఁటిదల్పదైవమొకటిన్ సిద్ధింపఁజేయుంగదే॥

సీ॥ తొలుతసత్రాజిత్తునిలయంబునందున్న। రతనంబుగాంచిగోరంగనే

ల। గోరితిబోయీకమీరెగాక బ్రసేనుడరుతదాలిచివేటకరుగనేల। నరిగెబో
కాంతారమందు ఁగ్రకేసరిశాతనఖంబులజావనేల। జచ్చెబోసత్యమెంచకనిమ్న
సూతియీదుష్కీర్తిసీమీద। దొలుపనేల దొలిపెబోయాచకటఖినిదూరనేల।
గూరివెదకితిగాకంధకారభరిత। కుధరగుహజొచ్చనేటికికొడుకయిట్టి। కధకు
మణినీవడుగుటయేకారణంబు॥ఉ॥ గట్టుసొరెన్నిగాఢముగగార్కొనుచీకటిలో
నమార్గమి। ట్టట్టనిదోచకునికి భయమందినసించితి వాక్కొసింగముల్। రట్ట
డివెల్లురేండ్లజగరంబులు మ్రింగెనొవంతనొందుచా। పట్టునమమ్మునేమియనిప
లికితివోకదహాతనూభవా॥ క॥ అనియివ్విధమునసనిజనం। దనుడగుహరిగూర్చి
వగచుదల్లినితంద్రిం। గనిహలియోగాలోకన। మొనసీవచించెన్వివేకహితవాక్య
ములన్॥ మీరింతయుంగలార్చెద రూరకగృష్ణునిసుతునిగనూహింపకుడీ। నా
రాయణుండులోకా। ధారుడతనిమాయదెలియదరమేరికగున్॥సీ॥ పసికూననా
డురకొసిచన్నులవిసంపుపాలతోనసువులుగోలలేదా। పిమ్మటబండిశేద్రిమ్మరి
నరకాలు జాడించిచిరునుగ్గుసల్పలేదా తరువాతనలచుట్టుకరువలి రాకాసికు
త్తుకబిగియించిగూల్పలేదా। యావెన్కనడుమగోలడ్డంబుగానీడ్చిపొడవులౌమ
ద్దులుగెడపలేదా। చంచువులజీల్చిబకునిమాయించలేదా।కాళియోరగుమదమూ
డ్చిదోలలేదా। యవిమనుష్యకృతంబులేయరుకదప్పి। కృష్ణుగూరిచివగవంగ।నేల
మీకు॥ ఉ॥ ఆతెరగైననీవరకహస్కరచంద్రులుబండిగండ్లుగా। భూతలమందు
డొల్లరెనభోవలయంబునమోతపుట్టదే। భీతిలకేహరిద్వరులు బెగ్గలమందవెది
గ్గజంబులు। ఱ్ఱాతలొసంగవేధరకుడుతకరముల్గతిదప్పికూలవే॥ సీ॥ అఘటిత
ఘటనావిహారుడంటకుజచ్చి। ప్రతికినసాందీపసుతుడుసాక్షి। యఖిలభారధురీ
ణుడగుటకుపసులకై కరమందునిల్పినగిరియెసాక్షిసృష్టికరుండటంచెన్నుటకజహ్వా
తార్భకవత్సకప్రతిరచనసాక్షి। జగదవనుండనినెగడుటకడవిచిచ్చుమ్రింగిన
ఖులబోరిచుటయెసాక్షి। ప్రళయసంతంభుడనుటకు బలవదసుర। మారణము
సేయుటయెసాక్షిమరచినారె। కృష్ణుడుజనించునెడజూపుస్వీయరూప। మతడు
హరియనియూహింపుడాత్మయందు॥ వ॥ఇట్లుబోధించినబలభద్రువచనంబులా
కర్ణించిదేవక్యానకదుందుభులూరడిల్లి కృష్ణోపసర్పణసమర్పితాత్మదృగ్వ్యా
పారులైయుండిరంతరాధాదిగోపవధూజనంబుఖేదోన్మాదులైవిడినకచభరం
బులతోవాడినమోముదామరలతోవడిబాయుకజ్జలాశ్రుఝరంబులతోదిగజారునీ
వీబంధంబులతోపెకపెకలాడువేడినిట్టూర్పులతోతుకతుకనుడుకుపాటలాధరం
బులతోచికుకలైనహారవల్లికలతోపెకుకవయిననిజసఖీసముచితాలాపంబులం

దేరికృష్ణకృష్ణేతివాక్యంబుల వెక్కివెక్కి వాపోవువారును తొల్లి యదువల్లభుతో
బూదంబులాడుతరియతండోడిన క్రమాగతైణాంకముఖీ సురతంబుమానినిజప
ర్యంకంబునకేతెంచునట్లుదమరోటుపడ్డతదాజ్ఞావశంబుననుండునట్టులనుడిపికొ
సితారుజయించివిజయసఖుతోభోగించిన దంత్తయున్ దలంచివిలపించువారు
ను। యదురాజన్యనందన్యకన్యాశ్లేష దోషంబాపాదించి పరాఙ్ముఖంబుగా
బరున్నయెడనా వెన్నుండు మన్ననచేలాలించి గాఢోపగూహనంబొనర్చుటలెం
చియుంమ్మలించువారును। చరమాంగంబునగిల్లంటునటింపమేఘులాదిపరిష్కా
రంబులుఁగొదలిడసల్పినపురుషాయితంబునకానందించి నందనందనుండుమెచ్చి
బలుకుసల్లాపంబులూహించి యాహాకారంబులుసల్పువారును ఘనసారకృష్ణ
సారమదకాశ్మీరద్రవంబులతో జగన్మోహనుండగు ఖగాశ్వుండుస్వకపోలపా
ళికాకుచోపములరచించిన మకరికాపత్రనికాయంబులసోయగంబులు స్మరించి
బురబురబొక్కువారును సారమసారవిభాసారస్యంది శరీరుండునుసుందరమం
దస్మితుండునుకురువిందకందళరదనుండునుశుండాలశుండాదండోపమానభుజా
దండుండును। కుశేశయవిశాలనయనుండును। మణిఖచితమకరకుండలఘృణిధగ
ద్ధగితగండయుగళుండును। నగునగధరునీజన్మంబున జూతుమేయనువారును।
యీసత్రాజిత్తుగల్పించినయపవాదంబింతకుదెచ్చెనేయనువారును। నైపూర్వం
బునశార్వాణీ సపర్యాధుర్యతనహార్యధారిని బ్రాణేశ్వరునిగా బడయుటంజేసి
తత్ప్రసాదంబున నేతదాపదపనోదనంబగుననిదలంచి పంచముఖప్రియాకాం
చనావసథంబునకేతెంచి విద్యుక్తప్రకారంబుగా బూజించికరకమల ఘటితని
టలతటలై తటిదాలోకనలప్పుడు॥

క॥ అంబేందుసుందరానన। బింబేమృదుగమన విజితపేచకవరకా। దం
చేవసితకదంబక। దంబేనఃపాహియనుచుదండములిడుచున్॥ చ॥ గళములసుస్వ
రాళినెలగన్వచియించిరి దేవిమాకమం। గళముగదమ్మమద్విభుడుగ్రమ్మరనిం
టికిరాకయున్నన।గ్గలముగదమ్మనీమహిమగాఢతదాశ్రితదుఃఖవార్ధికిన్। గలము
గదమ్మనీకృపతమంగలకాలముసర్వమంగళా॥ శా॥ ఆలాపేందుముఖీరమాద్య
మరకన్యాభవ్యసీమంతసం । ఘాలీఢారుణకుంకుమాకృతపదోద్యద్దీధితీచంద్ర
మో। హేళీకుండలిధూమ్రలోచననరాశీంచాత్రిసుదంభాసుగ। వ్యాళకాళినతాళి
కింసురనగంబె నీకటాక్షంబిలన్॥ నిన్నుసూయాదృష్టిగన్న కిన్నెరనాదుకన్నుగు
డ్డుబుకదేగవ్వమాటికి। త్వన్మహాత్వంబుభావమున మెచ్చనిభృంగిదిటదప్పితూ
డేత్పణముభంగి। నీకపకారంబునేరపినదేవతల్నిరపత్సతాయో గమిరవుకొన

రె। నీతోడకలహానకేతెంచినట్టి భండాసురప్రముఖులుహతులుగారె। తల్లినుత
దేవకాంతామతల్లినీదు। పదములెదనిల్పుకున్నసంపదలుగలవె। పంచజనపాళి
కాపత్ప్రపంచమూడ్చ। సదయవై బ్రోవగదవమ్మసదయమొసగి॥ చ॥ యిటు
లనుతింపుచున్ జలరుహాక్షుఁడాగిరిధన్విరాణిచెం। గటనిడినట్టి ధూపములు
గారొకనుధూమపరంపరల్విశం। కటముగజేజరిల్లెవరగంధవహోచ్చలభక్తిది
క్సతి। పటలకపోలపాళికలవ్రాసిన సన్మకరీచ్ఛదంబులై॥ క॥ వెండియుభక్తినొ
నర్చన। ఖండార్చనకంబమెచ్చిగరితలకనిమెషన్। కుండలిశయనుడుయాదవ।మం
డనుడేతెంచునికరమణితో మణితోన్॥ గీ॥ అనవుడాగోపకాంగనాజనులుప్రా
వృ। డంబుదస్తనితారవాహ్లాదినీల। కంఠములమాడ్కినతులితోత్కంఠలైరి।
పార్వతీమందిరోజ్జ్వలప్రాంగణమున॥ క॥ నింపారగనాపురఘం। టాపదమున
పౌరజనులెనసిఘనవాద్యో। ద్దీపితరతులెసగకుభృ। చ్చాపసతీమణికిమహాము
సాగించుతరిన్॥ సీ॥ మొదటప్రత్యగ్రైణమదసంకుమదభూరిగంధగంధవహం
బుగ్రమ్ముకొనియె। దదనంతరమునసుద్గాడగుంజన్మంబు ఘణఘణత్కారసంఘ
ములుబలసె। నటుబిమ్మటనునమోహరయేముకుందాయయను ననులాపంబు
లావరించె।నాపిమ్మదపురందరాశోదయారుణారుణఘృణిసమకాంతులుల్లసిల్లె।
సింగినాకకొంతవరకు మానిస్సుపేత। హరియనుచుఘంటికాచ్చటలనుచునార।
దాదులనుచు మణివ్యోమయానమనుచు। జనములుగ్రీవులై చూడ శౌరివచ్చె॥
క॥ ద్వారకవీటికజారి। ద్వారకనత్ప్రాంగణమునకల్లనజలద। ద్వారకమార్గ
మునజగ। ద్వారకరుడుశౌరిడాసె। సకుతూహలుడై॥ ఉ॥ డాసియురోహణా
చలవిటంకముడిగ్గనచంచలాభ్రమ। ట్లాసుగుణాభిరాముడుమురాసురభేది ఖగ
ధ్వజుండురా। మాసముపేతుడైయలవిమానముడిగ్గిననాశ్రితుల్సఖుల్। త్సొ
సురులేగుడెంచియరుసంబలరారగగాంచిరత్తరిన్। క॥ కనుగొనిదండములా
లిం। గనములుదీవెనలొసంగనా కృష్ణుండుం। గనతోనారోహించెన్।శినవీరాసీ
తగంధసింధురవరమున్॥ సీ॥ కంసరక్షోవీరగండభేభహర్యక్షజయజయయనిభటు
ల్సన్నుతింప।నఖిలదిశాకుడుంగాంతరంబులు వ్రీలనతులఢక్కోగ్రఘాంకృతులె
సంగ। నారట్టజాదివాహారోహులై పార్శ్వములనురాహుత్తకోటులుసెలంగ-
తపనీయరౌప్యవేత్రంబులెత్తుకునిముందరకంచుకులు బరాబరులుసల్ప। సాత్యకి
సువృత్తమౌక్తికఛత్రమూన। దండలను జేకితానుడుద్ధవుడుచామ। రములువీ
వఁగద్వారకారాజధాని। రాజమార్గంబువట్టెనారాయణుండు॥ రాజపథము
నరాగవారసతులాడ। నాడముంగలనాడ పౌరాళులెల్ల। నడువసాగిరిసందీక

గడుముదంబు। దనరవహర్మ్యస్థితాంగనాజనులు జెలఁగ॥ సీ॥ విధునిమీదను మం
చివిమలతారానీకము బుజల్లి జెల్లునంచల రెనొకతె। నీరదమూర్తిపై నెలతయొ
కఱ తెఘనపుష్పంబులిడియెవిబోలుననియె। సర్వజ్ఞునాదలచంద్రఖండములొకఱ
యతివవిదిర్చిచాగనుచునవ్వె। నలధనుంజయమిత్రనందుగంధముజిలికఱ। క్రమ
మిదియనిమెచ్చె కలికియొకర్తు। మరియులాజాక్షతాదికమహితవస్తు। సమితిమే
డలపైనుండిసకలభామి। నీమణులువృష్టిగావింపనిరుపమాన। విభవమునజేరె
హరినిజలేశ్వమునకు॥ ఉ॥ స్వాయతనంబుజేరినరకాసురమర్దనుడాప్తబంధులం।
బాయనికూర్మికౌగిటనుబట్టుచు తల్లినిదండ్రిడాసిబే। మాయితబుద్ధివారిచర
ణాంబుజముల్నొసలంటమ్రొక్కెఁ-శీ। రాయుధుపాదయుగ్మమునకంజలిసల్పెను
భక్తియుక్తుడై॥ క॥ చచ్చిమరలజీవితుడై। వచ్చినవానిగనినట్లువసుదేవాదుల్।
జెచ్చెరనక్కునజేర్చిరి। పచ్చనిదూవల్వదొరను। పరమప్రీతిన్॥ వ॥ వెండియు
హేమచేలున్ గనికామపాలుండిట్లనియె॥ చ॥ రతనముదేదలంచివనరాజికిబో
వుటయుంగతాసువయి। క్షితిబడియున్నవాజినిబ్రసేనుశవంబు బ్రమీతవారణా।
హితతనువుంగనుంగొను చగేంద్రబిలాంతరమందుజంటభృ। త్సతతివచింపవిం
టిమనుజాతదనంతరవార్తదెల్పు మీ॥ మ॥ అమరీసంఘములంగణింపదురగశ్యా
మాతతిన్మెచ్చదు। త్తమవిద్యాధరకాంతలందెగడు సిద్ధస్త్రీలనగ్గింపదీ। రమణీ
రత్నమునిస్తులాకృతినిగోత్రామధ్యమందీపెజ। న్మమునన్ ధన్యతగాంచినట్టిఘను
నిం। బదోన్మదరా చెప్పుమా॥ క॥ అనవుడుమధుసూదనుడ। న్ననుజూచివచించె
వినుమునావృత్తాంతం। బనఘాజెప్పెదనాగవి। జనిజనిబాడగంటినొకఱసరసిం
దొలుతన్॥ ఆ॥ దానిదాటిపోవగానంగబడెనొకఱ। సాలమందుజొచ్చిసనగ
హారసౌధమెదుటదోచెజనిమొకిఱ యలశమంతకముగంటినందుధర్మచరిత॥
ఉ॥ మానికమేగ్రహింపనొకమానినిరద్దియొనర్చెనంతజాం। బూనదశైలథైర్యు
డునభోమణితేజుడునీరజాతభూ। సూనుడుజాంబవంతుడను శూరుడుదాకగ
పెకుఱనాళ్ళుబో। రైనదదాహవంబున జయంబొదవెన్ దుదినాకునగ్రిజా॥
క॥ ననుబ్రస్తుతించిస్వప్రియ।తనయానుమణినిచ్చి బుత్త్రధవుడంపగవ। చ్చినవా
డననుచుసకలం। బును జెప్పిననచటివారుబొంగిరిమిపులన్॥

క॥ ఆదటకృష్ణుడుజాంబవ। తీదేవినిపెండ్లియయ్యెదిరమగుగర్గా। ద్యాది
తశుభలగ్నమునబు। లాదియదుప్రభువులెల్లనానందింపన్॥

అంత॥ సీ॥ బంధురైశ్వర్య ధౌరంధర్యబంధూకృతాంధకపరులకునం
ధకపరులరిభుజాగర్వదుస్తరవనీహరణక్రియాదవులయినట్టియాదవులును। సకల
ధర్మక్రమేచ్ఛలసస్యచయ వృష్టిపావనులగు వృష్ణిపావనులును। ప్రకటాత్మకీ
ర్తిందు ముకుళితాహితముఖాంభోజరాజులయినభోజరాజు। లాదిగాలతగవ
రులయినపార్థిన్। వాగ్రణులు భాంధవులుహితులార్యవర్యు। లందఱాస్థానమున
దన్నునధికభక్తి। కలితులయికొల్వపేరోలగంబుదీరి॥ శా॥ రాజీవాయతపత్ర
లోచనుడుసాంద్రప్రేమతోనపుడుసత్రాజిత్తున్ స్వసభాంతరాళమునకున్ రా
వించిమర్యాదగా। నోజింజారుసువర్ణపీఠమునగూర్చుండన్ నియోగించివే। రాజ
న్యాధికసభ్యులెల్లవినసత్రాజిత్తుతోనిట్లనున్॥ వ॥ అయ్యాభవదనుజువనిదునిమి
శమంతంబుహరించినాడనని నీవానర్చునిందాభారంబుభరింపనోపక తదన్వేష
ణాయత్తచిత్తుండనై కాంతారంబునకరిగితినందొకకఁ సింహంబువిధివశంబుననీ
సహోదరుందెగటార్చిన తదీయరత్నంబుగొనిపరచిననాహర్యక్షంబుఋక్షమ
లాధ్యక్షుండగు జాంబవంతుండు జెండాడితద్గతంబగు శమంతంబుగైకొనియెన
వ్వీరవరుపరాక్రమంబునజయించితదీయరత్నంబుదెచ్చితినిదిగోగొనుమిచ్చెద
దననియొసంగిననాదివ్యరత్నంబు బుచ్చుకునినిమ్మనందనుండునితాంతత్రపాభ
రంబునలజ్జావతియునుంబోలెశిరంబువంచుకుని పశ్చాత్తాపంబు నొందుచుగృ
హంబునకుంజనిమనంబున॥

క॥ బలవంతునితోవైరము। కలిగెగదామెట్లుబ్రతుకఁగలవాడనికన్। జ
లజాక్షునకప్రియమున్। సలిపియవండైనమనగశక్తుండగునే॥ క॥ దురితాత్ముల
దురితంబులు। దొరగించుమురారిమీదదురితంబిడు। దుష్కరశీలునిదురితపరం
పరకునహో మేరకలదెపరికింపంగన్॥ మ॥ ఇలనెవ్వారెటువంటివారయిన
దూహింపగవేకూరక। జ్జలజాతేక్షణునేలదూరితిధనాసక్తుండపైగోరమున్దె
లియంజాలునెనర్థలోభుడమదాంధీభూతచేతస్కుడం। గలుషాత్ముండజడుండ
నేమిటికినీకాయంబయోకాల్పనే॥ క॥ భగవంతుడైనహరికిం। బగతుడనైతింజగం
బుబదరగబడితిన్। దెగువంజేసినఫలమిది। దిగులేటికిజేసుకున్నదిగుడువవలదే।
శా॥ దూరాన్వేషణమాచరింపకహరిన్ దుర్వాక్యముల్బలికెదు। ద్వారాఘంబు
ఘటించుకొంటినికనేభంగిన్ దదీయ్యాగ్రహమున్। దీరుంనాయపరాధమేకరణి
దైతేయాసైరించునిం। పారంనాయడన్నాత డెప్పగిదినిత్యంబున్ దయాళుండ
గున్॥ వ॥ అనిచింతించిసత్రాజిత్తుండు క్రమ్మరనెమ్మనంబున॥ ఉ॥ మామకమం
తుంశాంతిగశమంతమణిన్ మరికన్యకామణిన్। బ్రేమశుభాచరిష్ణునకుకృష్ణునకి

చ్చితదంష్ట్రిలందును। ద్దామప్రభక్తివార్త్రిలినకదా బ్రతుకటు సేయుచున్ననిం। కే
మిటిచకరి గాదిత్రరవృత్తినినాకిదినిశ్చయంబుగన్॥ చ॥ అనితలపోశియంతసుష
మాత్తదిగంతమునాశమంతమున్। ననుచుజగామిటూరిరతినాధుకటారినిసత్య
భామనా। ననుగుకుమారిదోడుకొని యాదవముఖ్యులుగొల్వఁతీవిపే। రోహిన
గొలువున్నశౌరికడకుంజనిమ్రొక్కి వచించిదీనతన్॥ సీ॥సహచరీకృతగోపశాబ
కదంబకబకదైత్యభూధరప్రబలశంబ। శంబరాసురవైరిసంజననాస్పదపదయో
గపుణ్యభవత్కువలయ। కువలయాపీడనక్రూరేభనాశకశకటదానవరాజజయ
నివాస। వాసవవర్షితోపలవృష్టివారణవారణరిపుసన్నిభప్రతాప। తాపకర
ఘోరతరదావదహనశమన। శమనజాదికబాంధవసఖ్యపరత। పరతమోస్తగ్ర
కంససంహారణకరణ।కరణజిన్నుతసద్గుణాభరణకృష్ణ॥

శా॥ దేవత్వచ్చరిత్రమునింనినుమదాంధీభూతత్తుండనై। భావంబందుభ
వత్ప్రభావముదలంపన్ లేకనిర్వ్యాచ్యమి। ధ్యావాదంబొనరించితిన్మదపరా
ధంబున్గృపన్సైచవే కావాచాళునినర్ధలోభుని తమోగ్రస్తున్ ననుంబ్రోవవే॥
క॥ చేసినతప్పెడలగనే। దాసునినైతింకనన్ను దయజూడదగున్। దాసునితప్ప
చివండము।తోసగియనుమాటనిజముదొరయింపుమయా॥ క॥ భక్తజనవత్సలుం
డవు। భక్తుండొనరించునట్టిపాపనిదానా। వ్యక్తాలోపములుదయా। సక్తిన్మ
రువంగవలయుజగదవనకరా॥ చ॥ ఇదెయపరాధశాంతికయియిచ్చెద మత్ప్రి
యకన్యసద్గుణా। స్పదశుభలక్షణాంగి కులపావనినీచెలి నరో దత్తమ। స్మదఖి
లవైభవా కరము చారుశమంతము గొంమటంచుభ। క్తిదనియనిమ్ననూనుతా
సగన్నహరికిన్దనయామణిం మణిన్॥ చ॥ తమినతడట్లొసంగహరితత్తనయా
మణులంగ్రహించిహ। షణమునకుమారికామణినొసంగితి మాకిదిచాలుమాని
శాం। తమునననేకరత్నసముదాయములున్నవి గొమ్మటంచుబెల్తి మమెసగని
మ్నసాత్రికిశమంతకరత్నమునిచ్చెగ్రమ్మరన్॥ఉ॥ అంతటసత్యభామనుపయామ
ముగావసుదేవరేవతీ।కాంతముఖాత్మబాంధవనికాయమునానతిగర్గముఖ్యకా।
ర్తాంతికకోటిచేత విదితంబుగనిమ్నజుసమ్ముఖంబునం। దెంతయుదైత్యసంహార
ణుడేర్పరుపించెనుసన్మహూర్తమున్॥ మ॥ దనకున్ శౌరిప్రసన్నుడయ్యెదనతా
త్పర్యంబుసిద్ధించె।నంచునితాంతప్రమదాబ్ధిదేలుచుననచ్ఛేవాసుదేవాజ్ఞనైగ। కొ
నియుద్వాహశుభప్రయత్నమును జేకూర్పంగ దానింటికిం। దనపేర్మింపుతనూ
జదోడుకొని సత్రాజిత్తుడేగన్ వెసన్॥ క॥ ఇరుదెరగులవారపుడె। వ్వారివైపు
నవారమేయ వైభవమెసగం। బరువడెసమశక్యాగ్రిరిధా। సురవైవాహికస

మస్తశుభసామగ్రిఁ॥మ॥అపుడప్పట్టణమొప్పెనున్నమితహర్మ్యస్వర్ణకేతూత్క-
రంబుపవిత్రీకృతరంధ్రితేట్పథముసంఫుల్లస్రగాళీనిబ। ద్ధపురద్వారముభూరిచి
త్రరచనోద్యత్కుడ్యముద్వేలవా। వ్యపరీతంబుపయామవీక్షణసముత్కంఠీభ
వత్పౌరమై॥వ॥ మఱియునిమ్మనందనుమందిరంబుచందన పంకపంకిలతలంబునుజ
లధరాయనసముచ్చ్రాయామేయకాయమాన నికాయప్రాపితంబును మౌక్తి
కరంగవల్లీతరంగితప్రాంగణంబున జారుగారుత్మతద్వారతోరణంబును విశం
కటరాంకపవితానసంచానితంబును నక్షీణగవాక్షనిర్గతారీణసామ్రాణికాధూ
పధూమఘనీభవద్ధూమస్తోమసందర్శనోదితాదభ్రనవాభ్రభ్రమసంభ్రమితపో
షితమయూరకలకాకలీకేకారవసంకులంబును అఖండపుండ్రేక్షుదండప్రకాం
డమండితంబును సముత్తంభితరంభాస్తంభవిలాసంబును నాభోగపూగనాగవ
ల్లీమతల్లికావేల్లితంబును వివిధసుహృద్బాంధవవసుంధరాసుధాంధస్సందోహ
బంధురంబును నశేషభూషావిశేషపుణ్యయోషాభూషితంబును జారవారమనో
హరమనోహరోపారవార వారణగామినీనాట్యచాతురీవిరాజితంబును నవవ
ద్యవాద్యనిర్ఘోషణఘోషితంబును నై యగణ్యకళ్యాణమహోత్సవవితానంబున
కుదానకంబై సుమనఃపరిష్కృతంబుగావునసురాలయంబును ముక్తాభిరామం
బుగావున వైకుంఠంబును సహంసకగణక్వణనీపద్మినీభాసురంబుగావున సరోవ
రంబును రాజకుమారభూషితంబుగావుననలకాపురంబునుబోలియొప్పెనప్పుడు॥
క॥ సత్రాజిత్తుననుజ్ఞఁ।సాత్రాజితిపెండ్లికూతుసగివినొనర్పఁ।గోత్రామరపు
ణ్యాంబుజ।నేత్రల్ సమకట్టుమిగులనెయ్యంబెసగఁ॥చ॥ స్తుతమతిసత్యభామనువి
శుద్ధగృహాంతవిశాలవేదికాం। చితమణిపీఠసంస్థితనుజేసిధరాత్మభవాధరాత్మ
జా। పతిపరిణీతిగానములుపాడుచుబోడిమిశోభనంపుటారతులిడిశోభనాక్షత
పరంపరనౌదలరాల్చిరంతటఁ॥గీ॥ కమ్మనూనియదలయంటెగొమ్మయోర్తు।నవ్య
గంధామలకముననలుగుబెట్టె।గలికియోర్తువిశుద్ధోదకములజలక। మార్చెనాస
త్యభామకునతివయోర్తు॥చ॥ పలువిడినొక్కనాతినునుపావడమైచడియొత్తినస
న్నఫుఁ।వలిపెమొసంగెనొక్కతెసువర్ణమయాసనవాసమైనతో। య్యాలికివినీ
లకుంతలములార్చినవాగరుధూపమిచ్చి వే।నలిఘటియించెనోర్తుమృగనాభికబొ
ట్టులలాటమందిడెఁ॥చ॥ కలికియొకర్తుచందనపుగంధముమేననలంచెజగ్గుని। గ్గుల
దులకించుకాంచనదుకూలమునోర్తుకటిఁఘటించెద। కుచ్చలగనిజంటముత్తియ
పుకుట్లజగాకుబుసంబునొక్కపా। ల్కలవగిలాడిచన్నుగవగుత్తముగాదొడిగెం
గుమారికిఁ॥సీ॥ బాలికామణిశోణపాదనఖశ్రేణిలాక్షారసముబూసెలలనయో

త్తు। జలరుహాననపాదములయందు మంజీరములు ఘటియించె బైదలి యొకర్తు। నెల
తగానున గింకిణీకనత్కనకకాంచీదామ మమరించె జెలియయొకర్తు। చెలి భుజాపా
ణ్యంగుళులవరాంగదకంకణోర్మికల్ గ్రాసె సెనువిదయొకర్తు। వెలది కంఠంబునందు
గ్రైవేయకాచ్ఛహారవల్లులు గీలించె నతివయొకర్తు। మెలత సీమంతవీథిధమ్మిల్లమం
దు। జేరుచుక్కయు ననసరుల్ జేరి వెనొకర్తు॥ చ॥ క్రమమున బత్త్ర్మవీథికలకజ్జలరేఖలు
దీర్చె నొకర్తు। కర్ణములసువర్ణకర్ణికలూనర్చె నొకర్తు। అంగన నాసికాగ్రమం। దమలపుటా
ణిముంగరల తాంగియొకర్తు ఘటించె నిల్వుటద్దము రహిఁ జేతికిచ్చె నొకతామరసే
క్షణ సత్యభామకున్॥ క॥ యీకరణి శుభోచితనా। నాకల్పాలంకృతాంగియై పా
ణిగతా। స్తోకాదర్శము నందా। త్మాకృతి గనుఁగొనుచు నిమ్నజాత్మజ యుండెన్॥ వ॥
అట్టి వైవాహికోత్సవోచితాపారపరిష్క్రియాపరిష్కృతంబును। బహుళసుహృ
ద్బాంధవాదిజనపరంపరాభరితంబును। నసాదవాదిత్రనినాదమేదురంబు నగు నిజ
భవనంబున భువనాధ్యక్షుండగు పుండరీకాక్షుండ ఖండకౌతుకంబున భవ్యగీతో
పేతమంగళారాత్రికాపూర్వకంబుగా సరసహరిద్రామలకచూర్ణాది శోభన
స్నానీయద్రవ్యంబుల బుణ్యాంగనలొనరించు నభ్యంగనంబంగీకరించి పీతాంబరధ
రుండును నాలేపితాంగరాగుండును నవీనహరిణమదతిలకాలంకృత లలాటఫల
కుండును మాళికావలద్బర్హిబర్హావతంసుండును వ్యక్తముక్తాదామకాముక్త
కౌస్తుభమణీధురంధరకంధరుండును మకరకుండలకేయూరకంకణకిరీట ప్రము
ఖనిఖిలభూషణభూషితావయవుండును వనమాలికాకీలితవక్షోభాగుండును నై
మొగంబున జిరునగవంకురింప బెండ్లికొడుకై యొప్పె నప్పుడు॥ చ॥ కవిసెముహూ
ర్తమంచు వెసగర్గముఖద్విజులెచ్చరింపయా। దవపతి తూర్యముల్ మొరయ దారక
కీలితసైన్యముఖ్యసైం। ధవగరుడధ్వజంబగు రథంబున మైకనకాంబరంపుచా। యవ
రల నెక్కి బొల్చె కుధరాగ్రవసత్సతటిద్ఘనాకృతిన్॥ శా॥ మ్రోలన్ భూర్యనివా
ర్యతూర్యచయముల్ మ్రోయంగ నమ్మేటిపా। ర్శ్వాలన్ ప్రస్ఫుటపుండ్రదండము
లు జంచచ్చామరవ్రాతముల్। గ్రాలం బొన్నమితంబులై యుపరిభాగంబందు ము
క్తాతప। త్రాళుల్ దీండ్రిల బెండ్లికిం దరలె నబ్జాక్షుండు హర్షంబునన్॥ క॥ ఆకరణి ర
థారూఢుం। డై కృష్ణుడు దరలుటయు రయంబున ధృతనా। నాకల్పులగుచు బ్రేమో
ద్రేకత నాండోరులదీవరింపుచు గూర్మిన్॥ సీ॥ సొంపైన మాహురీ కెంపుటంచారీల
నింపారు గౌరుల నెక్కువారు। నాణెముత్తెపుకుచ్చుటంచుల పింజరీ లేపారు పల్లకీ లె
క్కువారు। హొంబట్టుపల్లాలహురుమంజికైజాల నెసగు హుమాయీల నెక్కు
వారు। నెరిరవల్ జెక్కిన గొరలు నాగల్ గలచౌకళంపుటరదంబులెక్కువారు। నగ

2608 L 26.3.73

చువసు దేవనందోద్భవాచ్యుతాగ్ర।జాతశ్శైనేయమకరధ్వజప్రధాన।యాదవప్ర
భులందరా మోదలీల।దానవాంతకు వెను వెంటదరలిరపుడు॥ వ॥ ఇత్తెరంగునను
త్తుంగమాతంగతురంగశతాంగాదులారోహించి నిజపితృభ్రాతృప్రముఖనిఖిల
బంధుసందోహంబులిరుగెలంకులసమ్మదమ్మునగ్రమ్ముకొనిచనుదేర దేవకీరోహి
ణీరేవతీరుక్మిణీప్రభృతిశుద్ధాంతసంతతికమనీయతపనీయ డోలికాపాళికలుచర
మరస్థలినరుదేర నతితుములతమధమామికాతమ్మటపటహభేరికాశంఖ కాహ
ళ వేణువీణాద్యనవద్యసముద్యదమోఘనిర్ఘోషణంబులుదిక్కులబిక్కటిల్ల। మం
జులంపుటపరంజిపళ్ళెరంబులబరిణయక్రియాసముచితాభంగమంగళద్రవ్యంబు
లుబూనివివిధప్రసాధనప్రభాప్రదీప్రతరవిప్రసువాసినీకాంత లేకాంతకాంతం
బుగగ్రంతగొనిపురోభాగంబుననురాగంబున రాగనకుంతితోతఱంరనుతఱం
తులగుచు వేదవిద్విద్వద్వతంసంబులుసజలజలధరధ్వానగంభీరభాషాఘోషణం
బులనస్తోకశ్రుతిస్వస్తులుచ్చరింప నందందవందిమాగధవైతాళికవారంబు దార
విరావంబులు దైవారకైవారంబులాచరింప భరతకళాప్రవీణగణికావధూమ
ణులుపొంగితాభంగురమృదంగదింధిమిధ్వనిపరంపరాపురస్సరంబుగదారమం
ద్రమధ్యమత్రిస్థానజ్ఞానేరితగానపూర్వకంబుగనఖర్వపర్వధూర్వహతా మృదు
చరణకరకమలవిన్యాసంబులతోనఖండతాండవంబు మెండుకొనంజేయనమేయ
క్షణనిరీక్షణసమాయాతాపారపౌరజానపదప్రధాన ప్రజాబృందంబుసందడు
లజడియుదండనాథులభుజాదండమండితమండలాగ్రప్రకాండంబుల తళత్తళలు
చూపరులచూపులకుమిరుమిట్లుగొలుప బాంధవానుబంధధురంధర వసుంధరా
పురందరకుమారకపరస్పరోక్షిప్తంబులగునిద్దంపుగందవొళ్ళెల్లెడనల్లెడలవడ
వునడరింప నింపునగృతవర్మాక్రూరాద్యాత్మీయ ప్రియసఖులుబంగరుబెత్తంబు
లబరాబరులొనరింప నిట్లపరిమితవైభవుండై గోవిందుండమందానందంబునని
మ్ననందనుమందిరంబుడాయఘంటాపథంబునజనుదెంచునెడ॥మ॥తెనునిసాకార
ణమీసడించినజడున్దండింపకీభంగిమై। త్ర్యనుబంధంబుసదాస్థిరంబుగదదీయ
ప్రార్థనన్స్వీకరించెనహో యిట్టిమహామహుండుకలడే చింతింపనంచబ్జలో
చనుపైగ్రొవ్విరిసేసజల్లిరిపురీసౌధాగ్రపుణ్యాంగనల్॥ ఉ॥ యాదవభర్తనివ్వ
సుతునానతిదత్ప్రియబంధుముఖ్యులా। మోదముతోగృతాదరణపూర్వముగానె
దురేగుదెంచిమ।ర్యాదగదమ్ముదోడుకొనిరాజనుదెంచితదీయశోభనా। సాదని
కేతన్వంపుమొగసాలశతాంగముడిగ్గివేడ్కతోన్॥ క॥ గవనిగలకాకలీరుతి।ధవ
ళంబులుబాడుచున్ముదంబునముత్తై।దువలిడుశుభనీరాజన।నివహాములంగీకరించి

నెరిహాళాయలెసగన్ ॥ఉ॥ నిండినభక్తితోనపుడునిమ్నజమంత్రివరుండొకండుకై |
దండయొసంగనెయ్యమునదాగురుసోదరముఖ్యబంధుయు | క్తుండయిమందమం
దగతిగొన్నిబవంతులతిక్రమించికృ | ష్ణుండరుదెంచెచిత్రమయసుందరభర్మవివా
హశాలకున్ ॥క॥ ఆలిలనువైవాహిక | శాలకుజనుదెంచినిమ్నజాతానుమతిన్ | నా
ళీకాత్మజుడుతపసి | యాలఘుపీఠంబునందునధివసియించెన్ ॥చ॥ పనివిని పేరటాండ్రె
లమిచాటలుబాడుచుగర్గునాజ్ఞమై | ననఘుగుణాభిరామనుముఖార్జవనిర్జితసోమని
మ్నసం | దనతనయాలలామతనుధాళధళీపరసీమసత్యభా | మనుగొనితెచ్చిరార్య
జనమండలపూర్ణవివాహవేదికిన్ ॥క॥ సత్రాజిత్తుండంబుజ | నేత్రలుప్రతిసీరబట్ట
నిఖిలమహావా | దిత్రంబులుఘోరకొనం | బత్రివరధ్వజునకొసగెమధుపరుకం
బున్ ॥చ॥ బహుప్రతిబంధమయ్యెదెరపద్మముఖింగనకుండనంచహా | యహర
హమున్నమస్తభువనౌఘములన్నిజదర్శనాప్తికై | తహతహనొందజేయుహరి
దాదరుణింగనరామినంతలో | దహతహనొందసాగనికతన్విలాసముసెన్నబో
లునే ॥మ॥ దనుజారిశ్వశురుండనైతిసనియాత్మంబొంగుచున్నిమ్నసం | దనుడాత్మ
ప్రియయిచ్చుక్రొంబసిడినిద్దాగిండిపన్నీటగాం | చనపాత్రన్ జరణాబ్జముల్ గడిగి
యాస్థందారవోసెన్ గన | త్తనుభాధన్యననుంగుకన్యద్రిజగద్వ్యాపారికిన్ శౌరి
కిన్ ॥చ॥ గొలగొలలాడుచున్ గుములుగూడినధూటులుగొందరిచ్చతో | గెలకుల
జేరినిక్కిదిలకింపుచునుండగగొందరింతులిం | పలరగనవ్వధూవరులనాణికదాని
మెరుంగురంగుల | గ్గలమగుమెట్టుపాలపుటికల్గదియించిముదంచితోన్నతిన్ ॥ క॥
చెలువల్ జవనికవంపగ | గలికిజగానెమ్మొగంబుగానంబడియెన్ | లలితశరజ్జలదా
వృతి | వెలువడివిలసిల్లుచంద్రబింబమువోలెన్ ॥చ॥ హరిగజగామినింగనియయారె
మొయారిముఖాంబుజంబునన్ | సరవినిరీక్షణభ్రమరజాలములొప్పభుజామృణా
ళికల్ | నెరయనురోజకోకములునికరనఖాంకురకోరకావళుల్ | బరగనెసంగునీ
తరుణిపద్మినిగాదెయటంచునెంచుచున్ ॥ఉ॥ భావిసమాగతప్రణయవైరహరా
నునయాభిసూచకం | బైవెలయంద్రపానతముఖాంబుజమెత్తికరంబుసాచికో |
ప్పావలినుండితీసిగళమందునగర్గబుధోక్తమంత్రసం | భావనశౌరికూర్మిమెయి
మంగళసూత్రముగట్టెనిత్తికిన్ ॥చ॥ కరముశుభతూరంబెపయిగావలెనంచిరువ్వా
గువారుద | మ్మిరపురనెచ్చరింపుచువహించుహిరణ్మయపాత్రలందుని | ర్భరమగు
నూక్తికోత్కరపరంపరదోయిటగ్రుచ్చియెత్తియెం | దౌరుదలబ్రాలుబోసుకొ
నిస్తులళికన్ హరియుంగుమారియున్ ॥శా॥ భావ్యంఘ్రిగ్రహణక్రియాదిమముగా
బాదద్వయంబట్టెదా | క్షేపుండచ్యుతుడింతిసన్నెకలుద్రొక్కించెన్ భవిష్యద్వితా

సవ్యాహోహుతిసూచకంబుగనిశానాథాస్యతోడఁ మణిఁ దివ్యాత్మీరివసించి వ్రే
ల్చెశిఖిభక్తిన్బ్రాజముఖ్యాహుతుల్ ॥ మ ॥ జలహాంతంబునసొప్పుజంచలగతిఁ
శ్యామాచలోపాంతమం। దలిజ్యోతిర్లత లీలనీలమణిపొంతంబాల్చు క్రౌంజా
ళువా। తళుకుఁదీపవలెఁ మృగీమదము చెంతంగ్రాలుకాస్మీరరే। ఖలలింకృష్ణ
నిపజ్జసత్యరహిమై గన్నట్టైనపట్టునఁ॥ సీ॥ పరిణమించిరిగర్గ గురుకులగ్రామ
ణి పరికరలితపటాగ్రబంధగరిమ । గావించిరతికౌతుకమునబ్రదక్షిణత్రయి
నాహుతిజ్వలత్పావకునకు। నంగీకరించిరి శృంగారిణీదత్త రాజోపచారనీరా
జనములు । ధరియించిరుర్వరామరసమూహార్పిత సాశీర్వచోమంగళాక్షత
ములు । స్వీకరించిరితమతమపేళ్ళబంధు । వితతులుబురోధచేజదివించువీళ్ళు।
మొగ్గిరుభయప్రసూపితృముఖ్యవృద్ధ । సకలబంధుద్విజాళికి సతియుబతియు॥
మ॥ వెలయఁ రెండుతెరంగులఁ గలదొరల్ వియ్యంపుమర్యాదశో । భిలవ్రా
ధోక్తుల నొండొరుంబలుకుచుఁ బెండ్లిల్లనాళింపుసొం। పులబువ్వానుభుజించి
కప్పురపుతాంబులచ్ఛటాచర్వణం। బులుగావింపుచునిష్ట కేళికలనా మోదాత్ము
లైరందరుఁ ॥ మ ॥ స్వసుతాకృష్ణులకుఁ వివాహమహమంచచ్ఛేషహోమ
క్రియె। కసమాప్తింబరిపూర్తినొందుటయునా గానీశగేహప్రవే। శసమగ్ర
త్రినతాశ్యమైవనరునా సత్రాజితిఁ స్వాంకము । న్యసమాసీనను జేసిగద్గతిక
సత్రాజిత్తుతానిట్లనుఁ॥

క॥ తల్లీసమస్తసుగుణమ। తల్లీనాయల్లుడవ్యయ దనుజారిజగ। త్వల్లభు
డుయుష్మదుదయము। వల్లనహోమతులంబు పావనమయ్యెన్॥ క ॥ పుట్టిని
లుగల్గు నెడసిరి। యిట్టులమగువత్తవారి యిల్లొదవెజగ । త్పట్టభద్రుండు దేవకి।
పట్టిమగండయ్యెనీకు భాగ్యముగాదే॥ ఉ ॥ ఉమ్మర నేలనమ్మ యొక యూరిన
యుంటమికాదటమ్మమా । యమ్మభవత్సుఖంబనయమారయుచుండెదమమ్మనీ
కభీ। ష్టమ్మగుసొమ్ములెల్ల ననిశంబొనగూరిచిపుత్తునమ్మవే। గ్రమ్మరనిన్నునిచ్చుటి
కిగయికొనివచ్చెదనమ్మపుత్రికా॥ వ ॥ అనియూరడంబల్కి వెండియునిమ్మజుం
డెట్లనియె ॥ సీ ॥ పాంసులగానివిశ్వంభరాసతిలీలబంకమొందని సురాపగవిధ
మున। వ్రేళ్ళజూపబడకొప్పిన యరుంధతిపోల్కె చపలగానిసరోజసదనభంగి।
పున్యాజనభ్ముతబారయని సతిరేవప్పతినివీడని సంజ్ఞపగిది। పెనిమిటవిడిధాత్రి
జననిసీతవిధానమాట పాల్గానిబాగ్నిణికరణి । శాంతినచ్చుతసచ్చర్యసంప
దదయనతిశయప్రేమ సాధ్వితనతులచతుర । వచనరచనలబొగడొందవలెగద
మ్మ। తనయయత్తింట సువివేకతానిరూఢి॥ చ ॥ పరగనినాభినందనవమొపద్మిని

భార్యానురాగదృష్టితో। వరసహకారవృత్తి నెడబాయనిదేకలకంఠిచాప్రియ।
స్థిరసుమనోవికాసమును జెందినదేలతకూనసన్మనో। హరుకళలంటిగూడునదె
యారయశ్యామికగదమ్మకోమలీ ॥ సీ ॥ ప్రాణేశుతోడ నేపట్టున నెదిరించిమారు
పల్కకుమత్తమామలకును। సమధికశ్రద్ధనిచ్చలు సేవ సేయుముబావమరుదులప
ట్లభయముకలిగి వర్తింపుమింపలరసపత్నులతో మైత్రిసల్పుమతుష్కకతవదినె।
మరదండ్రచోటసన్మార్గంబుపాటింపుమెలమినేరాండ్రతోగలసిమనుము। బాం
ధవులయందు ననురక్తిబ్రాహ్మణప్ర। వరులయందుననతిభక్తి నెరపుమాత్మ।
నెట్టిసంపద్విపత్తులనేనిధర్మ। తత్పరతమానకమ్మ నాతల్లికాన॥క॥ అనిబుద్ధిగ
రిపిప్రేమం। బునకెక్కరిణంబులనుగుపుత్రికినిడిపు। త్రినిదేవకికిన్వసుదే। వున
కున్। మ్రొక్కించితమిదవుల్కాననిమెన్॥మ॥ భగవంతుంగలుషాపహర్తను
జగద్భర్తన్జగత్కర్తనే। సుగుణాత్ముల్గనిరట్టిలోకవిదితుల్సుశ్లోకులైనట్టిమీ
దగుపిమ్యాంబులభించెనాకు నహహాధన్యుండనైతిం ప్రియం। బుగగైకొండనియ
ప్పగించెనుపథా పూర్వంబుగానాత్మజన్॥

ఉ॥ఆవిధిబుత్రిదేవకికినవ్వసుదేవునకొప్పగించి। చింతావృతబాష్పవార్ధి
యనమౌతనకున్వెసమ్రొక్కుపుత్రికిన్।దీవనలిచ్చితద్విరహదీనతనుండినమామ
గారిచే।నావననజాత్ముడింపెసగ నానతిగైకొనిసంభ్రమంబునన్॥ శా॥ సంతోషి
భవదాత్మవర్గమునుప్రస్థానంబుసేయించియే। కాంతోద్ధర్షితవృత్తిదానునుశ
తాంగంబెక్కగానేస్తపుం। గాంతల్వేడుకసత్యనాహరిశతాంగంబందునెక్కిం
పగా।నంతేవెల్వడిశౌరిబాంధవచమూబృందంబులేతేరగన్॥ సీ॥ ఉపరిప్రదేశ
సాంద్రోన్నమితస్వచ్ఛముక్తాతపత్రసమూహమెసగ। సూరెలగజతురంగానో
హములైయాత్మబంధువర్గంబులుబలసిరాగ।ప్రాగ్భాగమందునపాణివిన్యాసాదు
లజరలాసికలులాస్యంబుసలుప। రోదసీకుహరంబుభేదిల్లభోరునవివిధవాద్యధ్వ
నుల్విస్తరిల్ల।దండనాథులుహుంకృతిధ్వనులసంద। డులనడంచుచునెల్లరందునడి
పింప।కృష్ణుడానందవిభవవర్ధిష్ణుడగుచు।మందగతియైప్రవేశించెమందిరంబు॥వ॥ఇ
వ్విధంబునకృశావలగ్నతో శుభలగ్నంబున గృహప్రవేశమంగళంబంగీకరించిగృ
హప్రవేశోత్సవంబుసేయించి వందిగాయకనాటకజనకోటులకు మంత్రిసామం
తదండనాథయోధంబులకు హితప్రియబాంధవవర్గంబులకు తత్తదుచితప్రకా
రంబుల నవీనతారహారజాంబూనదాంబరమణికాంచన వస్తువాహనాద్యభీష్ట
దానంబులసత్కరించెనంత॥ చ ॥ తరుణియుసుందరాంగియును తన్వియుభామ
యునాటచేగదా।ధరుడెదసత్యభామ మొడతద్దయుగూరిమిహత్తియుత్తలో।దరి,

యెప్పుడేమిగోరునదితప్పకయప్పుడెసంఘటింపుచా। గరితనుగూడికామితసుఖం
బులనొందుచునుండెనెంతయుక్॥ సీ॥ రుక్మిణీవంభసరోజినీహేళిసత్యాకేతకీప
యోదాగమంబు । జాంబవతీవశాసమదేభమరుత్కన్యామల్లికానిదాఘావసర
ము। లక్షణోత్పలినీకళానిధిమిత్రవిందాసరసీవిశదచ్ఛదంబు। భద్రాతరంగిణీపా
దోసిభానోత్తమముసుదంతాపుష్పమాలికాళి। సకలగోపవధూటీమృషావనీప।
రంపరామధుమాసమైప్రబలసౌఖ్య। వైభవంబనుభవించెనవ్వాసుదేవు। డఖిల
లోకావనపరాయణాత్ముడగుచు॥క॥ అనిమేతదఖిలచరితము।వినయంబునసూ
తుడార్యవినుతగుణుడు తె। ల్పినవినిహర్షోత్కర్షం।బున దేలిరిశౌనకాదిమునికుల
వర్యుల్॥క॥ తుమనీశమంతకోదం।తముచదివినవినినవారిసినక్ వారలకున్। సమధి
కశుభవిభవంబులు।కమలదళాక్షునికటాక్షగలనలభించుక్॥ఆశ్వాసాంతము॥ఉ॥
యక్షపమిత్రమిత్రతనయస్మయశిక్షణదక్షదక్షయ। జ్ఞక్షయకారికారిపరిషజ్జయ
ధామనికామకామధ।గ్వీక్షణహేతిహేతినిధివిధ్వనిలాప్తవిలోకలోకసం।రక్షణ
ధీరధీరవనరంజనమాధవమాధవప్రియా॥క॥ కటకదురగరజతాచల। కటకచర
సమచ్ఛకీర్తికలితాఖిలది।కత్కటకపటుశరవిదారిత। కటకత్రయదనుజవారకలు
షనివారా॥తోటకవృత్తము॥ కరుణావరుణాలయకర్మరహ్యా। చ్ఛరణాశరణాగ
తసంసృతిత । మ్యరుణాయరుణద్యుతిహాటజటా । భరణాభరణాశనపాండు
విభా॥

గద్య॥ ఇతి, శ్రీమత్కవితాచతురతురగా వెంకయామరవాది
రామయోభయకవి ప్రణీతంబయిన శమంతకోదంతం
బను మహాప్రబంధంబునందు సర్వంబును
తృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

———※———